

Vergaderjaar 2014–2015

34 000 J

Vaststelling van de begrotingsstaat van het Deltafonds voor het jaar 2015

Nr. 2

MEMORIE VAN TOELICHTING

Inhoudsopgave

	Blz.
A. ARTIKELGEWIJZE TOELICHTING BIJ DE WETSARTIKEL- LEN	2
Wetsartikel 1	2
B. BEGROTINGSTOELICHTING	3
1. Leeswijzer	3
2. Agenda Deltafonds	9
3. De Productartikelen	14
4. Bijlagen	56
1. Voeding van het Deltafonds en begrotingstaat per productartikelonderdeel	56
2. Verdiepingsbijlage	60
3. Overzicht Hoogwaterbeschermingsprogramma	85
4. Begroting beheer, onderhoud, vervanging en renovatie RWS	88
5. Lijst van afkortingen	97

A. ARTIKELGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET BEGROTINGSWETS- VOORSTEL

Wetsartikel 1

De begrotingsstaten die onderdeel zijn van de Rijksbegroting, worden op grond van artikel 1, derde lid, van de Comptabiliteitswet 2001 elk jaar afzonderlijk bij de wet vastgesteld. Het wetsvoorstel strekt ertoe om de onderhavige begrotingsstaat voor het aangegeven jaar vast te stellen.

Alle voor dit jaar vastgestelde begrotingswetten tezamen vormen de Rijksbegroting voor dat jaar. Een toelichting bij de Rijksbegroting als geheel is opgenomen in de Miljoenennota.

Met de vaststelling van dit wetsartikel worden de uitgaven, verplichtingen en ontvangsten vastgesteld. De in de begrotingsstaat opgenomen begrotingsartikelen worden in onderdeel B van deze memorie van toelichting toegelicht (de zgn. begrotingstoelichting).

De Minister van Infrastructuur en Milieu,
M.H. Schultz van Haegen-Maas Geesteranus

B. BEGROTINGSTOELICHTING

1. LEESWIJZER

Het Ministerie van Infrastructuur en Milieu (IenM) stelt de begroting van het Ministerie van Infrastructuur en Milieu (Begroting hoofdstuk XII) op van de Rijksbegroting, de begroting van het Infrastructuurfonds en de begroting van het Deltafonds.

Voor u ligt de begroting van het Deltafonds.

Door een apart fonds voor water kan beter invulling worden gegeven aan de doelstellingen zoals vastgelegd in de Waterwet (artikel 7.22a t/m 7.22d), te weten de bekostiging van maatregelen, voorzieningen en onderzoeken op het gebied van waterveiligheid, zoetwatervoorziening en vanaf 1 januari 2015 ook waterkwaliteit. Zo mag het fonds jaarlijkse saldi (meer of minder uitgaven in enig jaar) overhevelen – in tegenstelling tot de beleidsbegroting van IenM – waardoor (kasmatische) vertragingen en versnellingen van projecten niet hoeven te leiden tot budgettaire knelpunten.

Het Deltafonds wordt voor het grootste deel gevoed door een bijdrage uit de Begroting hoofdstuk XII (artikelonderdeel 26.02). Daarnaast betalen de waterschappen gezamenlijk de helft van de jaarlijkse bijdrage aan het nieuwe Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) en de afronding van het HWBP-2. Tevens worden voor een aantal projecten uitgaven doorberekend aan derden, zoals andere departementen, lagere overheden, buitenlandse overheidsinstanties en de Europese Unie.

In het Deltaprogramma zijn de maatregelen, voorzieningen en onderzoeken voor de korte termijn (eerstvolgende zes jaren) beschreven en wordt een doorkijk gegeven voor de voorbereidingen die voor de langere termijn worden getroffen om ons land nu en in de (verre) toekomst adequaat te beschermen tegen hoog water en van voldoende zoet water te blijven voorzien.

Het Deltaprogramma is het jaarlijkse bijstuk bij de Deltafondsbegroting. Het biedt een overzicht van alle maatregelen, voorzieningen, onderzoeken en ambities op het gebied van waterveiligheid en zoetwatervoorziening en daarmee van alle projecten die geheel of gedeeltelijk uit het Deltafonds worden gefinancierd. Ook gaat het Deltaprogramma in op de middellange en lange termijn strategieën op het gebied van waterveiligheid en zoetwatervoorziening. In de periode tot en met 2014 is in het Deltaprogramma in jaarlijkse stappen gewerkt aan de voorbereiding van hoofdkeuzes op het gebied van waterveiligheid en zoetwatervoorziening (de deltabeslissingen) en de maatregelen die daar uit voortvloeien.

Verantwoord Begroten

Op 20 april 2011 is de aanpassing van de presentatie van de Rijksbegroting onder de naam «Verantwoord Begroten» in de Tweede Kamer behandeld (Kamerstukken II, 2010/11, [31 865, nr. 26](#)). De nieuwe presentatie geeft meer inzicht in de financiële informatie. In uitzondering op de systematiek van «Verantwoord Begroten» worden via het Deltafonds ook onderdelen van het apparaat van RWS bekostigd. In de agentschapsparaagraaf RWS – onderdeel van de beleidsbegroting van IenM (Hoofdstuk XII) – worden alle apparaatskosten van RWS inzichtelijk gemaakt. Tevens

worden op deze begroting de apparaatskosten van de Staf Deltacommissaris gepresenteerd.

Overprogrammering

In de begroting vorig jaar is de inzet van het instrument overprogrammering toegelicht. Het doel hiervan is zorg dragen dat de budgetten tot besteding komen in de jaren waarin deze beschikbaar zijn gesteld. In het uitvoeringsjaar 2013 heeft dit ertoe geleid dat de budgetten op het Deltafonds vrijwel in het geheel zijn uitgeput. Met het volume aan overprogrammering wordt er voor gezorgd dat projectvertragingen niet onmiddellijk resulteren in onderbesteding.

Kolom «vorig»

In de tabellen projectoverzichten bij de verschillende artikelen is de kolom «vorig» opgenomen. In deze kolom is de laatste stand van de projectbudgetten opgenomen, i.c. de stand na de Voorjaarsnota 2014.

Groeiparagraaf: wat is nieuw in deze begroting

Prijsbijstelling tranche 2014

Aan de Tweede Kamer is toegezegd (Kamerstukken II, 2013/14, **33 750 XII nr.14**) dat de Kamer uiterlijk bij ontwerpbegroting 2015 wordt geïnformeerd over de effecten van de korting op de prijsbijstelling tranche 2014 voor de lenM begrotingen. Als gevolg van deze korting zijn de projecten en programma's op de fondsen geïndexeerd uit de resterende investeringsruimte bij de modaliteiten. Daarbij is kritisch gezien bij welke projecten en programma's indexatie dit jaar noodzakelijk was (bijvoorbeeld vanuit juridische en/of bestuurlijke verplichtingen). Bij de Voorjaarsnota is het restant van de aanvullende post prijsbijstelling tranche 2014 daarnaast toegevoegd aan de lenM begrotingen.

Per saldo effect op lenM begrotingen (periode 2014–2028)

Infrastructuurfonds		€ 387 mln
<i>waarvan</i>		
	Hoofdwegen	€ 303 mln
	Spoorwegen ¹	–
	Regionaal/Lokale Infrastructuur	€ 11 mln
	Hoofdvaarwegen	€ 73 mln
Deltafonds		€ 79 mln
Hoofdstuk XII		–
Totaal effect op de lenM begrotingen		€ 466 mln

¹ De besluitvorming over indexatie van de budgetten Spoorwegen voor Beheer, Onderhoud en Vervanging is aangehouden tot de begroting 2016.

De bedragen uit de tabel (in miljoenen euro's) zijn ten laste van de investeringsruimte op de fondsen gebracht. Evenals vorig jaar resteert er op de fondsen een kasprobleem. Technisch is dit kasprobleem verwerkt via een minregel op de investeringsruimte van de modaliteiten. In het uitvoeringsjaar wordt een risico op een kasoverschrijding ter omvang van het minbedrag in de begroting geaccepteerd. lenM lost de minregel uiterlijk bij ontwerpbegroting 2017 op, maar zo mogelijk bij de eerstvolgende herijking van het investeringsprogramma.

Raming modaliteiten

De ambitie is om – op termijn – alle uitgaven per modaliteit te ramen op de desbetreffende artikelen, opdat alle uitgaven die verband houden met een modaliteit op de betreffende artikelen zijn geraamd. Hiertoe is in deze begroting een eerste aanzet gedaan.

Ter voorbereiding op de af te sluiten Service Level Agreements 2017–2020 (tussen RWS en opdrachtgevers) zijn de budgetten voor de landelijke taken geraamd onder de Overige Netwerkgebonden Kosten (dit betreffen de activiteiten die door RWS centraal worden uitgevoerd). Deze middelen werden tot en met de vorige begroting integraal geraamd onder verkeersmanagement / watermanagement en beheer en onderhoud. De verdeling van de budgetten voor de landelijke taken naar verkeersmanagement en beheer en onderhoud is extracomptabel inzichtelijk gemaakt in de bijlage beheer, onderhoud, vervanging en renovatie bij deze begroting. Het betreft hier een technische, beleidsneutrale mutatie.

In de ontwerpbegroting 2016 zullen aanvullende mutaties worden doorgevoerd om het eindbeeld te bereiken. Dit betreft onder meer het toedelen van de middelen op artikelonderdeel 18.12 «Nader toe te wijzen Beheer en Onderhoud en vervanging», waarop in deze begroting middelen zijn geraamd, welke nog niet aan netwerken kunnen worden toebedeeld.

Waterkwaliteit

Op grond van het amendement-Jacobi (Kamerstukken II, 2013/14, [33 503](#), nr. 8) is het met ingang van 1 januari 2015 mogelijk om de uitgaven op het gebied van waterkwaliteit, ook wanneer deze uitgaven geen relatie hebben met waterveiligheid en zoetwatervoorziening, te verantwoorden op het Deltafonds. Hierdoor is het mogelijk om vanuit het Deltafonds projecten waarin ook waterkwaliteitsaspecten een rol spelen integraal te financieren. Hiertoe is een nieuw artikel 7 gecreëerd en zijn middelen overgeboekt van artikel 12 op Begroting hoofdstuk XII naar artikel 7 van het Deltafonds. Het gaat daarbij om de realisatieprojecten Verbeterprogramma Waterkwaliteit Rijkswateren.

De opgaven voor waterkwaliteit worden niet gedekt uit de budgetten op het Deltafonds die bestemd zijn voor waterveiligheid en zoetwatervoorziening (zie schriftelijke beantwoording Kamervragen ten behoeve van het WGO van 18 november 2013 (Kamerstukken II, [33 750 XII](#) nr. 54)). In lijn met deze voorwaarde is dekking gevonden binnen andere budgetten dan die voor waterveiligheid en zoetwatervoorziening, zodat de opgave voor de uitvoering van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) op artikel 7 van het Deltafonds volledig gedekt is. Voor de resterende opgave vanuit de Europese Kaderrichtlijn Water voor de tweede en derde planperiode tot en met 2027 was aanvullend circa € 474 miljoen benodigd. In deze begroting wordt voorgesteld uit onderstaande budgetten middelen vrij te maken ten behoeve van het Verbeterprogramma Waterkwaliteit Rijkswateren:

- Het budget «Verbeterprogramma Waterkwaliteit Rijkswateren» op de Begroting hoofdstuk XII (artikel 12.01) van € 34,9 miljoen in het jaar 2018 wordt geëxtrapoleerd en overgeboekt naar – het nieuw gecreëerde – artikel 7 op het Deltafonds. Het betreft een reeks tot en met 2027, het jaar waarin het programma ten behoeve van de KRW wordt afgerond, en bedraagt in totaal € 314,2 miljoen.
- Verlaging van de structurele budgetten bodemsanering op artikel 13.04 van de Begroting hoofdstuk XII (vanaf 2019 t/m 2027 een bedrag van € 4,9 miljoen per jaar): € 44,5 miljoen.

- Inzet ontvangsten Wet Verontreiniging Oppervlaktewater (WVO) (vanaf 2014 t/m 2027): € 56 miljoen.
- Vrijval nog te verrichten werkzaamheden agentschap RWS BenO nat: € 59,7 miljoen.

Daarnaast zijn de projecten Natuurcompensatie Perkpolder, Verruiming vaargeul Westerschelde en Natuurlijker Markermeer/IJmeer, die eerder vanuit het Deltafonds naar de Begroting hoofdstuk XII waren overgeboekt, weer aan dit artikel toegevoegd.

Dit leidt tot het volgende overzicht aan budgetten op het nieuwe artikel 7.

Budgetten naar artikel 7	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	Totaal
waaronder budgetten voor Waterkwaliteit, excl. KRW																
- Natuurcompensatie Perkpolder	0	3.238	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3.238
- Verruiming vaargeul																
- Westerschelde	0	497	1.011	277	764	764	20.809	0	0	0	0	0	0	0	0	24.122
- Natuurlijker Markermeer/IJmeer	0	4.208	553	2.987	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	7.748
Subtotaal budgetten voor Waterkwaliteit, excl. KRW	0	7.943	1.564	3.264	764	764	20.809	0	0	0	0	0	0	0	0	35.108
waaronder bestaande budgetten KRW																
- Overheveling naar DF vanaf 2015/KRW 2 en 3e Tranche	0	0	33.000	33.000	34.917	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	100.917
- Overheveling naar DF vanaf 2015/KRW 1e Tranche	0	6.232	4.882	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	11.114
- Overheveling naar DF vanaf 2015/KRW 1e Tranche	0	27.455	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	27.455
Subtotaal bestaande budgetten KRW	0	33.687	37.882	33.000	34.917	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	139.486
waaronder additionele budgetten KRW																
- HXII: Extraprojectie middelen																
- Verbeterprogramma Rijkswateren (Art. 12.01 Waterkwaliteit)	0	0	0	0	0	34.917	34.917	34.917	34.917	34.917	34.917	34.917	34.917	34.917	0	314.253

Budgetten naar artikel 7	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	Totaal
- HXII: Verlaging middelen bodemsanering Art. 13.04 Ruimtegebruik Bodem DF (B&O nat) Inzet Ontvangsten Wet Verontreiniging Oppervlaktewater (WVO) Art. 3.02 Beheer, onderhoud en vervanging DF (B&O nat): Vrijval nog te verrichten werkzaamheden Art 3.02 Beheer, onderhoud en vervanging	0	0	0	0	0	4.944	4.944	4.944	4.944	4.944	4.944	4.944	4.944	4.944	0	44.500
- Beheer, onderhoud en vervanging	0	0	0	0	0	8.000	8.000	8.000	8.000	8.000	4.000	4.000	4.000	4.000	0	56.000
- Vrijval nog te verrichten werkzaamheden Art 3.02 Beheer, onderhoud en vervanging	0	5.140	5.140	5.140	5.140	5.140	34.000	0	0	0	0	0	0	0	0	59.700
Subtotaal additionele budgetten KRW	0	5.140	5.140	5.140	5.140	53.001	81.861	47.861	47.861	47.861	43.861	43.861	43.861	43.861	0	474.453
Subtotaal som budgetten KRW	0	38.827	43.022	38.140	40.057	53.001	81.861	47.861	47.861	47.861	43.861	43.861	43.861	43.861	0	613.939
Budgetstand (OB2015) op DF Artikel 7 Investerings in Waterkwaliiteit	0	46.770	44.586	41.404	40.821	53.765	102.670	47.861	47.861	47.861	43.861	43.861	43.861	43.861	0	649.047
Waarvan totaal overheveling uit XII incl. KRW	0	41.630	39.446	36.264	35.681	40.625	60.670	39.861	39.861	39.861	39.861	39.861	39.861	39.861	0	533.343

2. AGENDA DELTAFONDS

Het Deltaprogramma heeft als doel ons land nu en in de toekomst te beschermen tegen hoog water en de zoetwatervoorziening op orde te houden. Het financieel fundament onder het Deltaprogramma is het Deltafonds. Daarnaast zijn maatregelen op het gebied van waterkwaliteit onderdeel van het Deltafonds.

Werken aan waterveiligheid en zoetwatervoorziening vraagt continu inspanningen en investeringen. Het aantal mensen en de waarde van het te beschermen goed veranderen, onder invloed van economische en demografische ontwikkelingen. Ook water en bodem veranderen in de loop van de tijd: de zeespiegel stijgt en de bodem daalt. Daarbij verandert het klimaat, waardoor het warmer wordt en rivierafvoeren en regenval grotere extremen zullen vertonen. Het Deltaprogramma is het nationale programma waarin Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen samenwerken om Nederland veilig en aantrekkelijk te houden en goed te blijven voorzien van zoetwater. Zo kan onze economie blijven profiteren van de gunstige ligging in de delta.

In de beleidsagenda van Begroting hoofdstuk XII en in het Deltaprogramma 2015 wordt inzicht geboden in de beleidsdoelen en verdere onderdelen van het Deltaprogramma.

Mijlpalen en resultaten 2015

Hieronder wordt ingegaan op de mijlpalen in het lopende programma. Hiermee wordt inzichtelijk gemaakt welke projecten in 2015 worden opgeleverd en bij welke projecten de uitvoering in 2015 start.

Beheer, onderhoud en vervanging

Voor het beheer en onderhoud tot en met 2016 zijn prestatieafspraken gemaakt voor het watermanagement en beheer en onderhoud waterveiligheid, waaronder kustlijnhandhaving met zandsuppleties, stormvloedkeringen en rijkswaterkeringen zoals dijken, dammen en duinen. Deze prestatieafspraken zijn nader toegelicht in artikel 3 Beheer, Onderhoud en Vervanging van deze Deltafondsbegroting. Hiervoor zijn nieuwe indicatoren opgesteld die beter aansluiten bij de doelstelling van het op orde krijgen en houden van een duurzaam watersysteem tegen maatschappelijk aanvaardbare kosten, waardoor Nederland droge voeten houdt.

In 2015 wil lenM onder meer de volgende activiteiten in het kader van beheer, onderhoud en vervanging uitvoeren:

Beheer, onderhoud en vervanging

Hoofdwatersystemen	Zandsuppleties basiskustlijn Levensduur verlengend onderhoud aan stuwen Nederrijn / Lek Programma stroomlijn ten behoeve van de beheersing van de hoogwaterveiligheid in het rivierengebied Conservering Maeslantkering en Oosterscheldekering
--------------------	--

Aanleg

In 2015 wordt voortvarend gewerkt aan het verbeteren van de waterveiligheid, onder andere aan de programma's HWBP-2, nHWBP, Maaswerken en Ruimte voor de Rivier. Hieronder volgen de mijlpalen die lenM in 2015 wil behalen:

Programma's Waterveiligheid

Programma	Mijlpaal	Project
HWBP-2	Start realisatie	Houtribdijk Hoogwaterkering Den Oever Waddenzeedijk Texel
	Oplevering	Ipenslotersluis en Diemerdammersluis Waddenzeedijk Friese kust Ijsselmeer, kleibekleding en piping- maatregelen Dijkversterking Krimpen Merwedelijk te Werkendam Bergambacht / Ammerstol / Schoon- hoven Keersluis Meppelerdiep Zwartsluis Kustversterking Katwijk
nHWBP	Start realisatie	Diefdijk Emanuelpolder Capelle Moordrecht
	Oplevering	Dalfsen Oevererosie Klaphek
Maaswerken	Start realisatie	n.v.t.
	Oplevering	Zandmaas: Retentiebekken Lateraal kanaal West, zuidelijk deel «plus» Zandmaas: Zomerbedverdieping Sambeek Zandmaas: Hoogwatergeul Lomm Zandmaas: Well-Aijen Zuid Maasroute: Verruimen Bocht Steijl Maasroute: Bediencentrale Maasbracht
Ruimte voor de Rivier	Start realisatie	Uiterwaardvergraving Huissensche Waarden Dijkverbetering Lek / Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden Ruimte voor de Rivier Ijsseldelta, gedeelte Zomerbedverlaging Ruimte voor de Rivier Ijsseldelta, gedeelte Reevediep

Programma	Mijlpaal	Project
	Oplevering	Extra uiterwaardvergraving Millingerwaard Dijkteruglegging Lent Kribverlaging Waal Fort St. Andries Kribverlaging Beneden-Waal Uiterwaardvergraving Brakelse Benedenwaarden en dijkverlegging Munnikenland Ontpoldering Noordwaard Ontpoldering Overdiepse Polder Dijkverbetering Amer/Donge Dijkverbetering Steurgat / Land van Altena Dijkverbetering Bergsche Maas / Land van Altena Dijkverbetering Oude Maas / Hoeksche Waard Dijkverbetering Oude Maas / Voorne Putten Berging op het Volkerak-Zoommeer Uiterwaardvergraving Huissensche Waarden Uiterwaardvergraving Honswijkerwaarden, stuweiland Hagestein, Hagesteinse uiterwaard en Heerenwaard Uiterwaardvergraving Bolwerksplas, Worp en Ossenwaard Uiterwaardvergraving Keizers- en Stobbenwaarden en Olsterwaarden Uiterwaardvergraving Scheller en Oldeneler Buitenwaarden Dijkverlegging Westenholte

Overige projecten

Mijlpaal	Project
Start realisatie	Marker Wadden fase 1 Luwtmaatregelen Hoornse Hop (onderdeel van TBES) Aanpassing primaire waterkering op Terschelling Aanpassing primaire waterkering op Vlieland
Oplevering	Herstel steenbekledingen Oosterschelde en Westerschelde Natuurcompensatie Perkpolder Eerste tranche 2009–2015 van de Kaderrichtlijn Water (KRW)

Voor een nadere toelichting over de stand van zaken voor de lopende programma's wordt verwezen naar de toelichting op de productartikelen, de voortgangsrapportages aan de Tweede Kamer, het Deltaprogramma 2015 en het MIRT Projectenboek 2015.

Begroting op hoofdlijnen

	Art	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Stand ontwerpbegroting 2014		1.230.838	1.304.573	1.357.474	1.116.870	971.272	868.575
Mutaties 1e suppletoire wet 2014		- 13.522	- 2.379	- 152.379	- 2.379	47.621	97.621
Stand Voorjaarsnota 2014		1.217.316	1.302.194	1.205.095	1.114.491	1.018.893	966.196
Belangrijkste mutaties Deltafonds		- 3.909	72.393	70.753	46.496	36.324	41.405
1. KRW en andere projecten waterkwaliteit	2, 7		41.630	39.446	36.264	35.681	40.625
2. Prijscompensatie	div.	1.538	878	1.274	982	456	599
3. Cyber security	3, 5	5.317	- 240				
4. Desalderingen	1		25.000	25.000	10.600		
5. Kasschuiven regiobijdrage	div.	- 9.864	5.000	4.907	- 1.489	0	0
Overig	div.	- 900	125	126	139	187	181
Stand ontwerpbegroting 2015		1.213.407	1.374.587	1.275.848	1.160.987	1.055.217	1.007.601

Ad 1. Overheveling KRW/amendement Jacobi. Op grond van het amendement-Jacobi (Kamerstukken II, 2013/14, **33 503, nr. 8**) is het met ingang van 1 januari 2015 mogelijk om de uitgaven op het gebied van waterkwaliteit, ook wanneer deze uitgaven geen relatie hebben met waterveiligheid en zoetwatervoorziening, te verantwoorden op het Deltafonds. Hierdoor is het mogelijk om vanuit het Deltafonds projecten waarin ook waterkwaliteitsaspecten een rol spelen integraal te financieren. Hiertoe zijn middelen overgeboekt van artikel 12 op de Begroting hoofdstuk XII naar het nieuwe artikel 7 in het Deltafonds. Het gaat daarbij om de realisatieprojecten Verbeterprogramma Waterkwaliteit Rijkswateren ten behoeve van de KRW. Daarnaast zijn de projecten Natuurcompensatie Perkpolder, Verruiming vaargeul Westerschelde en Natuurlijker Markermeer/IJmeer ook overgeheveld naar het Deltafonds.

Ad 2. Net als in de vorige begroting dekt lenM de korting op de prijsbijstelling tranche 2014 uit de resterende investeringsruimte per investeringsdomein. Er resteert dan een kasprobleem. lenM lost dit uiterlijk bij ontwerpbegroting 2017 op, maar zo mogelijk bij de eerstvolgende herijking van het investeringsprogramma. In het uitvoeringsjaar wordt een risico op een kasoverschrijding ter omvang van het minbedrag in de begroting geaccepteerd.

Ad 3. Beveiligd Werken richt zich op het «in control» brengen en houden van de missiekritieke systemen (MKS) en Industriële Automatisering ter ondersteuning van de maatschappelijk vitale en primaire processen van RWS. Missie Kritieke Systemen zijn ICT systemen die een essentiële rol spelen in een informatieketen (mensen, processen en techniek). Onderdeel hiervan is het voldoen aan de eisen van informatiebeveiliging (Cyber Security). In dit kader is nu vanuit de Begroting hoofdstuk XII geld vrijgemaakt voor die werkzaamheden die in 2014 op het Deltafonds noodzakelijk zijn (circa € 6 miljoen). Omdat Water – gegeven de missiekritieke systemen – in 2014 prioritair wordt aangepakt, is aanvullend een bedrag van € 22 miljoen ten laste van de vrije ruimte van het Deltafonds gebracht.

Ad 4. Als gevolg van extra ontvangsten van derden voor het project IJsseldelta binnen het programma Ruimte voor de Rivier is het projectbudget met zestig miljoen euro opgehoogd.

Ad 5. Om voor alle artikelen tot een sluitende programmering te komen, zijn budgettair neutrale kasschuiven over de diverse jaren noodzakelijk.

3. DE PRODUCTARTIKELEN

Artikel 1 Investeren in waterveiligheid

Omschrijving van de samenhang in het beleid

Het Rijk investeert in waterveiligheid om te voldoen aan de wettelijke normen van de primaire waterkeringen in beheer bij de waterschappen en het Rijk en om een bijdrage te leveren aan het beheer van de rijkswateren. Het artikel waterveiligheid is gerelateerd aan beleidsartikel 11 (Waterkwantiteit) op de Begroting hoofdstuk XII.

Budgettaire gevolgen van de uitvoering van art. 1 Investeren in waterveiligheid (in € 1.000)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Verplichtingen	1.053.633	1.331.287	1.021.070	255.841	358.843	392.915	406.185
Uitgaven	574.101	788.314	903.737	757.771	732.789	649.719	566.435
<i>Waarvan juridisch verplicht</i>			<i>100%</i>				
<i>1.01 Grote projecten waterveiligheid</i>	<i>463.826</i>	<i>582.505</i>	<i>792.671</i>	<i>627.251</i>	<i>541.541</i>	<i>342.297</i>	<i>167.421</i>
1.01.01 Programma HWBP-2 Waterschapsprojecten	205.657	214.516	322.940	265.369	216.053	198.535	131.534
1.01.02 Programma HWBP-2 Rijksprojecten	4.151	24.725	10.408	37.551	77.843	62.528	11.134
1.01.03 Ruimte voor de rivier	234.209	305.629	418.147	283.273	223.029	56.947	466
1.01.04 Maaswerken	19.809	37.635	41.176	41.058	24.616	24.287	24.287
<i>1.02 Overige aanlegprojecten Waterveiligheid</i>	<i>101.860</i>	<i>198.868</i>	<i>105.716</i>	<i>126.470</i>	<i>189.873</i>	<i>306.947</i>	<i>398.664</i>
1.02.01 Verkenningen en planuitwerkingsprogramma	20.569	13.954	2.708	37.448	135.156	179.311	267.223
1.02.02 Realisatieprogramma	81.291	184.914	103.008	89.022	54.717	127.636	131.441
<i>1.03 Studiekosten</i>	<i>8.415</i>	<i>6.941</i>	<i>5.350</i>	<i>4.050</i>	<i>1.375</i>	<i>475</i>	<i>350</i>
1.03.01 Studie en onderzoekskosten	8.415	6.941	5.350	4.050	1.375	475	350
1.03.02 Overige studiekosten	0	0	0	0	0	0	0
<i>1.04 GIV/PPS</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Van totale uitgaven							
– Bijdrage aan agentschap RWS	7.398	2.850	4.550	1.100	0	0	0
– Restant	566.700	785.464	899.187	756.671	732.789	649.719	566.435
Ontvangsten	92.708	136.618	246.003	206.694	189.874	171.652	171.424
<i>1.09 Ontvangsten investeren in waterveiligheid</i>	<i>92.708</i>	<i>136.618</i>	<i>246.003</i>	<i>206.694</i>	<i>189.874</i>	<i>171.652</i>	<i>171.424</i>
1.09.01 Ontvangsten waterschappen HWBP-2	79.608	124.450	171.000	152.073	158.426	114.467	113.011
1.09.02 Overige ontvangsten HWBP-2	163	0	0	0	0	0	0
1.09.03 Ontvangsten waterschappen nHWBP	1.550	6.176	9.042	28.991	22.337	57.185	58.413
1.09.04 Overige ontvangsten nHWBP	0	0	0	0	0	0	0
1.09.05 Overige aanleg ontvangsten	11.387	5.992	65.961	25.630	9.111	0	0

Budgetflexibiliteit

Met uitzondering van de nog niet in uitvoering genomen aanlegprojecten worden de budgetten in 2015 als juridisch verplicht beschouwd op de peildatum 1 januari 2015. Voor de mate van verplichting van het verkenningen en planuitwerkingsprogramma tot en met 2028 wordt verwezen naar het betreffende projectoverzicht.

Onderstaand zijn de beschikbare budgetten na de begrotingsperiode tot en met 2028 per jaar gepresenteerd op artikelonderdeelniveau. De mutaties zijn in de verdiepingsbijlage bij de begroting op hetzelfde detailniveau tot en met 2028 toegelicht.

Bedragen x € 1.000							
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
1 Investeren in waterveiligheid	903.737	757.771	732.789	649.719	566.435	501.315	874.254
1.01 Grote projecten waterveiligheid	792.671	627.251	541.541	342.297	167.421	284.868	363.801
1.02 Overige aanlegprojecten Waterveiligheid	105.716	126.470	189.873	306.947	398.664	216.097	510.453
1.03 Studiekosten	5.350	4.050	1.375	475	350	350	0
1.09 Ontvangsten investeren in waterveiligheid	246.003	206.694	189.874	171.652	171.424	169.642	148.620
Bijdragen van hfdst XII (art 26)	657.734	551.077	542.915	478.067	395.011	331.673	725.634

(Vervolg) Bedragen x € 1.000							
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
1 Investeren in waterveiligheid	574.200	515.620	424.680	414.785	443.050	441.510	418.411
1.01 Grote projecten waterveiligheid	89.309	16.745	0	0	0	0	0
1.02 Overige aanlegprojecten Waterveiligheid	484.891	498.875	424.680	414.785	443.050	441.510	418.411
1.03 Studiekosten	0	0	0	0	0	0	0
1.09 Ontvangsten investeren in waterveiligheid	148.620	148.620	148.620	148.620	148.620	148.620	148.620
Bijdragen van hfdst XII (art 26)	425.580	367.000	276.060	266.165	294.430	292.890	269.791

1.01 Grote projecten waterveiligheid

Motivering

Deze projecten, die door de Tweede Kamer de status van groot project zijn toegekend, dragen bij aan de waterveiligheid in Nederland.

Producten

Tweede Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP-2)

Onder dit programma vallen de verbetermaatregelen die zijn voortgekomen uit de periodieke toetsing volgens de Waterwet. Uit de resultaten van de eerste (2001) en tweede (2006) toetsing op veiligheid van de primaire waterkeringen bleek dat een deel van deze keringen niet voldeed aan de wettelijke norm (Kamerstukken II, 2007/08, 27 625 en 18 106, nr. 103). Verder bleek uit een toets in 2003 door RWS en de keringbeheerders dat de zeeweringen langs de Noordzeekust op een aantal locaties op een termijn van twintig jaar niet meer aan de geldende veiligheidsnorm zouden voldoen. Deze locaties zijn aangemerkt als Zwakke Schakels. Op negen van deze locaties ligt tevens een opgave tot verbetering van de ruimtelijke kwaliteit, de zogenaamde Prioritaire Zwakke Schakels Kust. Vanuit het HWBP-2 worden subsidies verstrekt aan de waterschappen voor de uitvoering van de vereiste verbetermaatregelen en worden de maatregelen aan de rijkskeringen betaald.

Met het afsluiten van het Bestuursakkoord Water (2011) dragen de waterschappen bij aan de financiering van het HWBP-2 en het nieuwe HWBP. In bijlage 3 is een nadere toelichting op de financieringsafspraken ten aanzien van het hoogwaterbeschermingsprogramma opgenomen.

De procedureregeling Grote Projecten is op 22 maart 2011 op het HWBP-2 van toepassing verklaard. Op basis van de uitgangspuntennotitie van de Tweede Kamer is een basisrapportage opgesteld (Kamerstukken II, 2011/12, 27 625, nr. 237). Het HWBP-2 bestaat uit 88 versterkingsprojecten, inclusief de Zwakke Schakels.

Conform de Regeling Grote Projecten ontvangt de Tweede Kamer ieder half jaar een voortgangsrapportage: vóór 1 april 2015 Voortgangsrapportage 8 en vóór 1 oktober 2015 Voortgangsrapportage 9.

Het HWBP-2 is onderdeel van het Deltaprogramma met behoud van eigen besturing, organisatie en financiering.

Meetbare gegevens

Tweede Hoogwaterbeschermingsprogramma

Het HWBP-2 bestaat uit 88 projecten. In 2013 heeft een administratieve samenvoeging van twee dijkversterkingsprojecten plaatsgevonden, omdat de uitvoering met één contract is aanbesteed. Eind 2013 voldeden 59 projecten aan de norm. In de basisrapportage is aangegeven dat de overgrote meerderheid van de projecten in 2017 is afgerond en dat enkele projecten een geprognosticeerde einddatum van na 2017 laten zien. Dit beeld is in de 5e voortgangsrapportage (peildatum 31 december 2013) niet gewijzigd.

Projectoverzicht tweede Hoogwaterbeschermingsprogramma; realisatie												
Projectomschrijving	Totaal			Budget in € mln.							Oplevering	
	huidig	vorig	t/m 2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	later	huidig	vorig
Project HWBP-2											2020	2020
Projecten Nationaal												
HWBP-2 Rijksprojecten	227	204	26	4	10	44	88	37	0	17		
HWBP-2 Waterschapsprojecten	2.955	2.970	900	286	337	227	147	153	134	771		
Overige projectkosten (program-mabureau)	43	44	15	4	5	5	5	4	4	1		
Programma	3.226		941	295	352	276	240	194	138	790		
Begroting (DF 1.01.01/02)				239	333	303	294	261	143	711		
Overprogrammering (-)				- 56	- 18	27	54	67	5	- 79		

Producten

Ruimte voor de Rivier

Met de Planologische Kernbeslissing Ruimte voor de Rivier (PKB) wil het kabinet twee doelstellingen bereiken:

1. Het op het vereiste niveau brengen van de bescherming van het rivierengebied tegen overstromingen. Dit houdt in dat de veiligheid langs de Rijntakken en het benedenstroomse deel van de bedijkte Maas (vanaf Hedikhuizen) uiterlijk in 2015 in overeenstemming wordt gebracht met de wettelijke vereiste norm.
2. Een bijdrage leveren aan het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit van het rivierengebied, ter versterking van het rivierengebied in economisch, ecologisch en landschappelijk opzicht.

Het programma Ruimte voor de Rivier is op 15 mei 2001 door de Tweede Kamer aangewezen als «Groot Project». De PKB Ruimte voor de Rivier is in 2006 door de beide Kamers vastgesteld. Uitgangspunt voor de PKB zijn de waterveiligheidsnormen die voorschrijven dat het Nederlandse rivierensysteem een piek in de waterafvoer, die statistisch eens per 1.250 jaar kan voorkomen, veilig kan verwerken. Dit is de maatgevende afvoer. Deze norm is in 2001 voor de Rijn vastgesteld op 16.000 m³/s bij Lobith. De Maas benedenstrooms van Hedikhuizen moet uiterlijk in 2015 een maatgevende afvoer van 3.800 m³/s bij Borgharen veilig kunnen verwerken. Voor de IJssel wordt de maatgevende afvoer gesteld op

verwerking van een gezamenlijke toestroom van 250 m³/s vanuit de zijrivieren.

De PKB bevat een besluit over het uiterlijk eind 2015 uit te voeren basispakket van 39 maatregelen en de plaats waar deze getroffen worden. De PKB geeft bovendien een doorkijk naar de lange termijnopgave voor waterveiligheid. Om flexibiliteit in te bouwen is gekozen voor een programmatische aanpak.

Conform de Regeling Grote Projecten ontvangt de Tweede Kamer ieder half jaar een voortgangsrapportage: vóór 1 april 2015 Voortgangsrapportage 25 en vóór 1 oktober 2015 Voortgangsrapportage 26.

Meetbare gegevens

De stand van zaken per 31 december 2015 is naar verwachting:

- 5 van de 39 maatregelen zijn geschrapt. Voor het bereiken van de waterveiligheidsdoelstelling bleken ze niet nodig;
- Voor 100 procent van het realisatiebudget is de projectbeslissing genomen. Alle maatregelen zijn in uitvoering dan wel uitgevoerd.

De verwachting is dat de waterveiligheidsdoelstelling van het programma Ruimte voor de Rivier eind 2015 wordt gehaald, met uitzondering van zeven projecten waarover de Kamer al is geïnformeerd (Kamerstukken II, 2012/13, 30 080, nr. 64). Dit betreft Ruimte voor de Rivier IJsseldelta, de hoogwatergeul Veessen-Wapenveld, de twee dijkverleggingen Cortenoever en Voorsterklei, de dijkverbetering Nederrijn/ Betuwer/ Tieler- en Culemborgerwaard en de twee dijkverbeteringen bij de Lek (Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden en Betuwe/ Tieler- en Culemborgerwaard).

Het hogere taakstellend budget ten opzichte van vorig jaar wordt met name verklaard door ontvangsten van provincies en gemeenten (desaldering). Daarnaast is de prijsbijstelling 2014 toegevoegd. Ruimte voor de Rivier is onderdeel van het Deltaprogramma met behoud van eigen besturing, organisatie en financiering.

Projectoverzicht Ruimte voor de rivier; realisatie												
Projectomschrijving	Totaal			Budget in € mln.							Oplevering	
	huidig	vorig	t/m 2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	later	huidig	vorig
Project RvdR Projecten Nationaal												
Projectbudget Ruimte voor de rivier	2.382	2.306	1.095	374	380	285	141	45	39	23	2015	2015
Programma Realisatie	2.382		1.095	374	380	285	141	45	39	23		
Begroting (DF 1.01.03)				306	418	283	223	57	0	- 0		
Overprogrammering (-)				- 68	38	- 2	82	12	- 39	- 23		

Producten

Maaswerken

Op dit onderdeel worden de uitgaven van de deelprogramma's Zandmaas en Grensmaas van het programma Maaswerken verantwoord.

Maaswerken is voortgekomen uit het Deltaplan Grote Rivieren dat na de twee hoogwaters in de Rijn en de Maas in december 1993 en januari 1995 tot stand kwam. Belangrijkste doelstelling van de deelprogramma's Zandmaas en Grensmaas is het verbeteren van de bescherming van inwoners van Limburg en Noord-Brabant tegen hoogwater van de Maas.

Sinds 2003 valt Maaswerken (deelprogramma's Grensmaas en Zandmaas) als zelfstandig Groot Project onder de procedureregeling Grote Projecten en ontvangt de Tweede Kamer ieder halfjaar een voortgangsrapportage: vóór 1 april 2015 voortgangsrapportage 27 en vóór 1 oktober 2015 voortgangsrapportage 28).

Voor de Zandmaas (realisatie hoogwaterdoelstelling in 2015) ligt de focus in 2015 op afronding van de zomerbedverdieping en peilopzet in stuwpand Sambeek, de aanleg van de hoogwatergeulen in Well-Aijen en Lomm en de aanpassing van kaden rond het retentiegebied Lateraalkanaal-West. Voor de Grensmaas ligt de nadruk op de verdere realisatie van de zogeheten «11 locaties» (rivierverruiming door grindwinning).

Naast de werken in de Zandmaas en de Grensmaas zijn nog aanvullende maatregelen nodig om in alle dijkringen langs de Maas het wettelijke beschermingsniveau te bereiken (overstromingskans kleiner dan 1/250e per jaar). Dit «sluitstuk» van het werk aan de Maas betreft een reeks kaden (dijken) die op de benodigde hoogte worden gebracht. Het prioritaire deel van dit werk dient in 2020 gereed te zijn. Planuitwerking en realisatie van deze «prioritaire sluitstukkaden» gebeurt door de twee Limburgse waterschappen. In het budget van het programma Maaswerken is hiervoor € 75 miljoen beschikbaar gesteld en hierover is een bestuurs-overeenkomst met de waterschappen gesloten.

Het oplossingspakket voor de Grensmaas, met afspraken over het bereiken van het wettelijk beschermingsniveau van 1/250e per jaar en over de gebiedsontwikkeling Ooijen-Wanssum, is gezamenlijk vastgelegd in de Bestuursovereenkomst Waterveiligheid Maas van 10 november 2011.

In 2012 is de scope met betrekking tot natuur in de Grensmaas en de Zandmaas beperkt aangepast (Kamerstukken II, 2012/13, **18 106 A, nr. 216**). Dit als gevolg van de herijking van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) en de daardoor verminderde financiële middelen van het Ministerie van EZ voor het realiseren van de natuurdoelstelling van Maaswerken.

Meetbare gegevens

Indicator	Zandmaas	Grensmaas
Hoogwaterbeschermingsprogramma	70% in 2008 / 100% in 2015	100% in 2017
Natuurontwikkeling	427 ha (plus 60 ha compensatie)	1.208 ha
Grind	–	ten minste 35 mln ton

Grensmaas, natuurontwikkeling:

De aanpassing van de scope Grensmaas en Zandmaas is bij brief van 5 maart 2013 aan de Tweede Kamer gemeld (Kamerstukken II, 2012/13, **18 106 nr. 216**).

Met een neerwaartse bijstelling als gevolg van de bijstelling van de scope van de natuurdoelstelling van 44 ha is de huidige scope 1.208 ha.

Zandmaas, natuurontwikkeling:

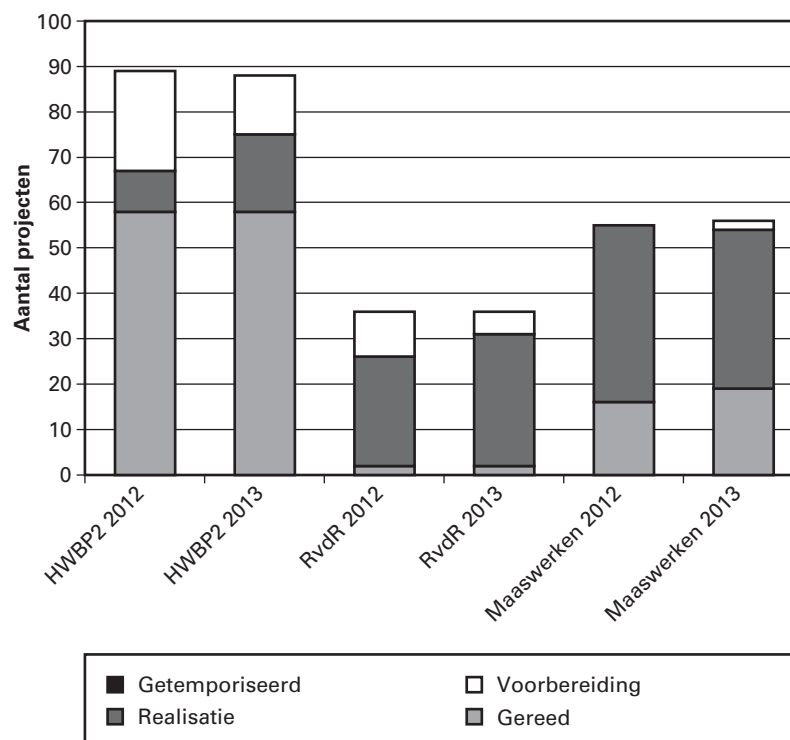
In het kader van de herijking van de EHS is bij het Zandmaasproject besloten 129 ha natuur niet te realiseren door de nevengeulen Belfeld en SambEEK uit de scope te halen. Deze nevengeulen leveren geen bijdrage aan de hoogwaterveiligheidsdoelstelling. Er resteert een opgave van 427 ha (plus 60 ha compensatie).

Projectoverzicht Maaswerken; realisatie												
Projectomschrijving	Totaal			Budget in € mln.							Oplevering	
	huidig	vorig	t/m 2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	later	huidig	vorig
Project Maaswerken Projecten Limburg												
Grensmaas											2017/2024	2017/2024
Zandmaas	150	149	68	2	9	15	13	8	8	28	2017/2020	2017/2020
	407	405	253	18	30	20	20	20	20	24		
Programma Realisatie	557		321	20	39	35	33	28	28	52		
Begroting (DF 1.01.04)				38	41	41	25	24	24	43		
Overprogrammering (-)				18	2	6	-9	-4	-4	-9		

Toelichting:

- Grensmaas: het bereiken van de hoogwaterdoelstelling wordt voorzien in 2017. De grindwinning loopt door tot eind 2023.
- Zandmaas: de feitelijke oplevering wordt voorzien in de periode 2017/2020; het bereiken van de hoogwaterdoelstellingen echter al in 2015.

De kengetallen hieronder geven informatie over de stand van zaken van maatregelen ter verbetering van de waterveiligheid onder het Tweede Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP-2), en de programma's Ruimte voor de Rivier en Maaswerken (stand 31 december 2013). Het geeft een meerjarig inzicht in de voortgang van de maatregelen van de betreffende programma's. De beleidsinspanningen van de Minister van IenM die onder Begroting hoofdstuk XII (artikel 11) vallen richten zich op de regie op deze programma's. In de begroting van het Deltafonds wordt nader ingegaan op de uitvoering van deze projecten.

1.02 Overige aanlegprojecten

Motivering

Naast de grote projecten op het gebied van waterveiligheid zijn hieronder de overige aanlegprojecten beschreven.

Producten

Verkenningen- en planuitwerkingsprogramma

Het verkenningen- en planuitwerkingsprogramma dient om een probleem of een initiatief met een maatschappelijke meerwaarde op het gebied van Waterbeheer te verkennen en om daarna, indien nodig, uit alternatieven de beste oplossing voor het probleem te zoeken en voor te bereiden voor de uitvoering.

Op dit artikelonderdeel worden diverse projecten en programma's verantwoord die zich in de MIRT-verkenningen- en planuitwerkingsfase bevinden.

Ambitie Afsluitdijk

De middelen voor de ambitie Afsluitdijk zijn gereserveerd op de begroting van het Deltafonds en worden verantwoord op de Begroting hoofdstuk XII. Met deze werkwijze kunnen ook ambities, die niet direct betrekking hebben op waterveiligheid en zoetwatervoorziening, worden verantwoord.

Projectoverzicht Verkenningen- en planuitwerkingsprogramma

Bedrag in € mln	Budget		Planning	
	Huidig	vorig	PB of TB	Openstelling
Verplicht				
Projecten Noord-Holland, Utrecht en Flevoland				
Afsluitdijk: Versterking incl. Inbouw pompen t.b.v. waterafvoer	828	818	2017	2021
EPK Planuitw. en verkenningen Waterveiligheid (mn Afsluitdijk)	8	8		
Ambitie Afsluitdijk	18	18		
Gebonden				
Projecten Limburg				
Ooijen-Wanssum	123	121	2016	
Projecten Oost-Nederland				
Ruimte voor de Rivier	121	121	na 2020	na 2020
Projecten Noord-Nederland				
Legger Vlieland en Terschelling	3	3	2014	2015
Bestemd	23	9		
Projecten in voorbereiding:				
Projecten Nationaal				
reservering areaalgroei				
Rijksstructuurvisie Grevelingen-Volkerak Zoommeer				
Overige projecten in voorbereiding				
Totaal programma planuitwerking en verkenning	1.123			
Begroting DF 01.02.01	1.123			

legenda

PB = Projectbesluit

TB = Tracébesluit

De belangrijkste mutaties zijn:

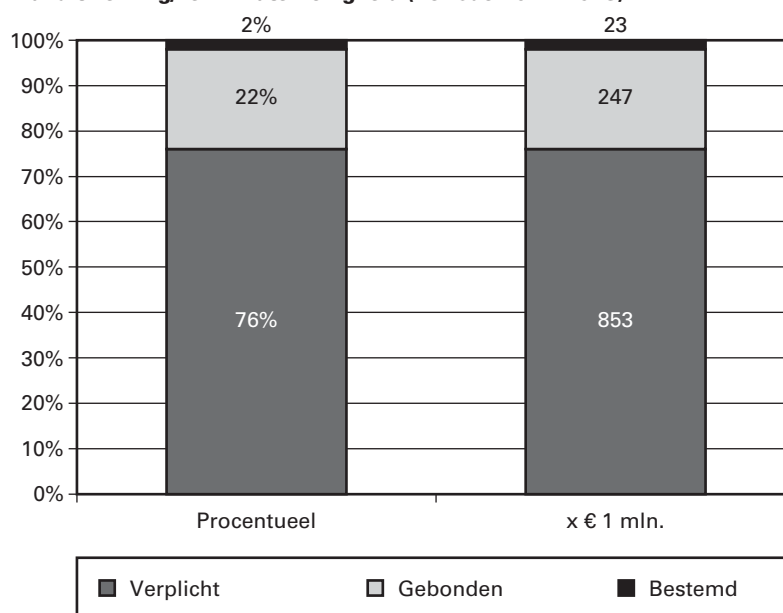
- Bij het project Afsluitdijk zijn de projecten versterking en inbouw pompen samengevoegd. Naast de verhoging van het budget voor prijsindexatie tranche 2014 heeft er een beperkte verschuiving plaatsgevonden tussen het planuitwerking- en het realisatiebudget.
- Ooijen-Wanssum: de verkenning is afgesloten en de planuitwerking is in november 2012 van start gegaan, onder verantwoordelijkheid van de provincie Limburg. Het budget is conform bestuurlijke afspraak verhoogd ten behoeve van de prijsindexatie tranche 2014.
- In 2015 zal naar verwachting een begin gemaakt worden met de aanpassing van de primaire waterkeringen op Vlieland en Terschelling.
- De opgenomen reservering Areaalgroei is een reservering voor de areaalgroei van het Hoofdwatersysteem en het daarvoor benodigde extra beheer en onderhoud voor de periode tot en met 2028. Het betreft een overheveling van het Infrastructuurfonds (IF) naar het Deltafonds (DF).
- Rijksstructuurvisie Grevelingen en Volkerak-Zoommeer: de vaststelling van de Rijksstructuurvisie Grevelingen en Volkerak-Zoommeer door het kabinet is voorzien eind 2014, in samenhang met de deltabeslissingen en de resultaten van het regionale Programma Gebiedsontwikkeling.
- Zandhonger Oosterschelde: voor de aanpak van de zandhonger is in 2007 een MIRT-verkenning gestart, inclusief praktijkproeven. Hieruit komt naar voren dat het suppleren van zand bij intergetijdengebieden de meest effectieve maatregel is. In de periode voor 2028 kunnen de

werkzaamheden beperkt blijven tot de Roggenplaat. Het Rijk (EZ en lenM) werkt samen met provincie Zeeland, Natuurmonumenten en Nationaal Park Oosterschelde een financieringsvoorstel uit voor de aanpak van de Roggenplaat. Dit voorstel wordt betrokken bij de besluitvorming eind 2014 over het vervolg van de aanpak van de zandhonger in de Oosterschelde.

- Tidal Test Centre Grevelingen: de gehele reservering TTC Brouwersdam wordt onder de naam «Flakkeese Spuisluis» overgeheveld naar de realisatiefase.

Om invulling te geven aan de toezegging naar aanleiding van de Voorjaarsnota 2012 om meer inzicht in de opbouw van de MIRT-budgetten tot en met 2028 per modaliteit te verstrekken, is hieronder de budgetflexibiliteit voor de periode 2014–2028 weergegeven voor onderzoek, verkenning en planuitwerking.

Planuitwerking/verk. Waterveiligheid (Periode 2014–2018)

Realisatieprogramma

Om een bijdrage te leveren aan het voldoen aan de wettelijke normen van de primaire waterkeringen in beheer bij het Rijk én een bijdrage te leveren aan het beheer van de rijkswateren.

Nieuw Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP)

Uit de Derde Landelijke Rapportage Toetsing primaire waterkeringen (in 2011) bleek dat circa 1.225 kilometer aan dijken, dammen en duinen niet aan de normen voldoet. Circa 2.308 kilometer voldoet wel. Voor circa 234 kilometer vindt nog nader onderzoek plaats. Van de 1.458 getoetste kunstwerken voldoen er 748 aan de gestelde eisen, 335 voldoen niet. Voor 375 kunstwerken is nader onderzoek nodig. Van de keringen die niet aan de norm voldoen maakt ongeveer de helft deel uit van lopende uitvoeringsprogramma's, zoals het tweede Hoogwaterbeschermingsprogramma. Al bij eerdere toetsingen voldeden deze keringen niet aan de normen. Voor de nieuwe opgave (gerekend vanaf de derde toetsing) is een nieuw Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) opgesteld. Het HWBP bevat vijf projecten in voorbereidende fase, drie projectoverstijgende verkenningen en dertien projecten die de betreffende waterschappen voorfinan-

cieren. De prioritering in het programma is gebaseerd op de urgentie van de verschillende projecten. Circa 90 procent van de primaire waterkeringen is in beheer bij de waterschappen. De rest is vrijwel volledig in beheer bij het Rijk.

Het lagere taakstellend budget van de waterschapsprojecten ten opzichte van vorig jaar wordt verklaard doordat de programmakosten (€ 57 miljoen) expliciet in de tabel zichtbaar zijn gemaakt.

Herstel steenbekleding

Het herstel van de steenbekledingen in Zeeland is in 2015 gereed. In totaal is dan langs de Wester- en Oosterschelde 321 kilometer aan steenbekledingen vervangen.

Rivierverruiming, niet zijnde Ruimte voor de Rivier

Langs de Maas, de Rijn, de Waal en de Lek worden rivierverruimingsprojecten uitgevoerd om een grotere waterafvoer te kunnen opvangen, de zogeheten NURG (Nadere Uitwerking Rivieren Gebied) projecten. Het NURG-programma wordt samen met het Ministerie van Economische Zaken (EZ) uitgevoerd en draagt naast veiligheid ook bij aan de ruimtelijke kwaliteit van het rivierengebied (nieuwe natuur). Een aantal NURG-projecten is ook van belang voor het realiseren van de waterveiligheidsdoelstellingen van de PKB Ruimte voor de Rivier. De verwachting is dat de realisatie uiterlijk 2015 is afgerond. Een aantal projecten zullen dan nog doorlopen, waaronder de projecten Afferdense en Deestse Waarden (2018) en Rijnwaardense uiterwaarden (2016).

Overige onderzoeken en kleine projecten

Onderdeel van overige onderzoeken en kleine projecten is de Flakkeese Spuisluis. In het najaar van 2013 zijn finale afspraken gemaakt over het Tidal Test Centre (TTC): een centrum waar innovatieve pompen kunnen worden getest voor het opwekken van duurzame energie uit de getijdenbeweging. De regio en private partijen financieren de bouw van het TTC en het Rijk stelt de Flakkeese Spuisluis in de Grevelingendam in werking. Met de inwerkingstelling van deze sluis komt beperkt getij terug in het meest oostelijke deel van de Grevelingen en hiermee een proeflocatie voor het TTC. Hiervoor is in totaal € 8,3 miljoen beschikbaar.

Projectoverzicht; Realisatieprogramma

Projectomschrijving	Totaal		t/m 2013	Budget in € mln.							Oplevering	
	huidig	vorig		2014	2015	2016	2017	2018	2019	later	huidig	vorig
Projecten Waterveiligheid												
Projecten Nationaal Programma HWBP											2020	2020
HWBP Rijksprojecten	573	573	0	2	2	2	2	2	2	564		
HWBP Waterschapsprojecten	3.138	3.195	13	17	39	35	43	115	128	2.747		
HWBP Overige projectkosten (programma-bureau)	57		3	5	4	4	4	4	4	32		
Deltafaciliteit Deltares	25	26	23	3							2013	2013
Dijkversterking en Herstel steenbekleding	854	852	673	49	74	16	42				2015	2015
Maatregelen i.r.t. rivierverruiming	191	188	129	14	23	23	2				2015	2015
Overige onderzoeken en kleine projecten	1.171	1.157	1.114	15	11	11	9	3		10		
Programma Realisatie	6.010		1.955	103	152	90	101	123	133	3.353		
Begroting (DF 1.02.02)				185	103	89	54	128	131	3.365		
Overprogrammering (-)				81	- 48	- 1	- 46	5	- 2	12		

1.03 Studiekosten

Motivering

Dit betreft enerzijds studie- en onderzoekskosten voor het Deltaprogramma (MIRT-onderzoeken) en daarnaast de overige studiekosten op het gebied van waterveiligheid.

Producten

Studie- en onderzoekskosten Deltaprogramma

Hieronder vallen studie- en onderzoekskosten voor het Deltaprogramma (MIRT-onderzoeken). Het Deltaprogramma is een programma van maatregelen, voorzieningen, onderzoeken en ambities gericht op de korte, middellange en lange termijn waterveiligheid en zoetwatervoorziening van Nederland.

Op dit onderdeel worden de onderzoeken voor waterveiligheid verantwoord.

- Deltamodel: dit is een geïntegreerde set van modellen om het waterhuishoudkundig systeem van Nederland door te rekenen, die is ontwikkeld voor het Deltaprogramma. Binnen het Deltaprogramma is het gebruikt om de effecten van maatregelen op het gebied van waterveiligheid en zoetwatervoorziening te berekenen. In 2015 blijft het Deltamodel in gebruik voor het beantwoorden van vragen die richting de uitvoering van het Deltaprogramma spelen. Daarnaast

wordt het model gebruikt bij het toetsingsinstrumentarium voor waterveiligheid en genereert het model de waterhuishoudkundige basis voor waterkwaliteitsmodellen.

- Veiligheid: in 2014 is de Deltabeslissing Waterveiligheid genomen en zijn de nieuwe waterveiligheidsnormen voor de waterkeringen bekend. Voor dit jaar is eveneens de pilot Meerlaagsveiligheid bij het project Marken opgenomen. De overstap naar nieuwe normen is een grote verandering in het waterveiligheidsbeleid. In 2015 zal de focus liggen op de implementatie van de Deltabeslissing Waterveiligheid. Het betreft onder andere nader onderzoek ten behoeve van de verankering van de nieuwe normen in de Waterwet, de uitwerking van de nieuwe normen op het toets- en ontwerpinstrumentarium en een verdere uitwerking van meerlaagsveiligheid.
- Rivieren: vanwege verwachte hogere rivierafvoeren en de ontwikkelingen rondom nieuwe normen is voor de Maas en Rijntakken een integrale strategie ontwikkeld om de veiligheid in het rivierengebied te borgen. Deze strategie is gebaseerd op een krachtig samenspel van dijkversterking en rivierverruiming. Ook is er rekening gehouden met de kansen voor natuur en ruimtelijke ontwikkelingen en de korte termijn opgaven in het HWBP. De strategie zal worden benut in het Hoogwaterbeschermingsprogramma. De ambities voor de periode tot 2030 zullen nader worden uitgewerkt en worden afgestemd op de budgettaire ruimte in het Deltafonds en de ambities en investeringsbereidheid van andere partijen.
- Kust: in 2015 wordt gestart met een intensief onderzoek en monitoringsprogramma. Dit langjarige programma, genaamd Kustgenese II, is gericht op het vergaren van inzichten in de ontwikkeling van het zandig systeem en de verkenning van maatregelen. Rond 2020 worden deze inzichten gebruikt voor de actualisatie van het suppletiebeleid en de inzet daarbinnen van grootschalige pilot suppleties.
- Stroomgebiedstudie IJsselmeergebied: ten behoeve van het operationaliseren van het flexibel peilbeheer in het IJsselmeergebied binnen randvoorwaarden van waterveiligheid is een brede analyse nodig van de waterstaatskundige samenhang tussen IJsselafvoer – IJsselmeer – Markermeer – Amsterdam Rijnkanaal en Noordzeekanaal.
- Rijnmond-Drechtsteden: voor de verwachte stijging van de zeespiegel, toenemende extreme rivierafvoeren en sociaaleconomische veranderingen zijn langetermijnstrategieën ontwikkeld voor waterveiligheid en zoetwatervoorziening. Daarbij worden de strategieën en maatregelen voor waterveiligheid en sociaaleconomische ontwikkeling in synergie met elkaar en met oog voor ruimtelijke kwaliteit ontwikkeld. Komende jaren wordt met maatregelen en nadere beleidsuitwerking vervolg gegeven aan de gemaakte beleidskeuzes voor dit gebied. Hierbij valt te denken aan onderzoek naar de Maeslantkering en gebiedsgerichte uitwerking van Alblasserwaard en Hollandsche IJssel.
- Onderzoek Veiligheidsstrategie Oosterschelde: om een samenhangende strategie te kunnen formuleren voor een ander beheer van de stormvloedkering, de aanpak van dijkversterkingsopgave en de benodigde zandsuppleties.
- Stimuleringsprogramma Ruimtelijke Adaptatie: in 2015 zal de focus liggen op de implementatie en monitoring van (afspraken uit) de deltabeslissing Ruimtelijke Adaptatie. Op dit artikel worden het stimuleringsprogramma Ruimtelijke Adaptatie (2015–2017) en rijksbijdragen aan een aantal nadere gebiedsgerichte uitwerkingen van meerlaagse veiligheid verantwoord (te denken valt aan Krimpenerwaard, Westpoort, Buitendijks/Botlek).

- Toetsing Regionale keringen in beheer van het Rijk: op basis van de Waterwet stelt de Minister in 2014 veiligheidsnormen vast voor regionale waterkeringen die in beheer zijn bij het Rijk. In 2015 en 2016 wordt voor het eerst getoetst of deze regionale keringen aan de gestelde normen voldoen. Deze taak is nog niet in het takenpakket van Rijkswaterstaat, de beheerder, opgenomen. De middelen zijn toegevoegd vanuit de investeringsruimte.

1.04 GIV/PPS

Motivering

Bij infrastructuurprojecten waarbij sprake is van publiek-private samenwerking bestaat de betaling uit een geïntegreerd bedrag voor ontwerp, aanleg, onderhoud en financiering gedurende een langdurige periode. De meest toegepaste vorm is Design, Build, Finance, Maintain (DBFM) waarbij de overheid pas na oplevering betaalt voor een dienst (beschikbaarheid) in plaats van betaling bij bereikte mijlpalen tijdens de bouwfase. Deze contractvorm garandeert een efficiënte en effectieve beschikbaarheid van de noodzakelijke capaciteit om, rekening houdend met de aspecten veiligheid en leefomgeving, een betrouwbaar systeem te realiseren. In de brief van 14 juni 2011 (Kamerstukken II, 2010/11, **32 500 A, nr. 83**; Prioritering Investerings Mobiliteit en Water) is een lijst van in totaal 32 potentiële DBFM-projecten opgenomen, hoofdzakelijk op het hoofdwegennet en het hoofdvaarwegennet. Al deze projecten worden getoetst aan kwalitatieve criteria en op mogelijke financiële meerwaarde.

Op dit moment zijn er nog geen geïntegreerde projecten bij de hoofdwatersystemen zodat op dit artikel nog geen uitgaven hoeven te worden verantwoord. Overheveling van de budgetten voor aanleg en onderhoud zal plaatsvinden nadat de Financial Close van een contract zal zijn bereikt. Onder de hoofdwatersystemen wordt bij het project Afsluitdijk een DBFM-contract overwogen.

1.09 Ontvangsten

Ontvangsten waterschapsprojecten

De gewijzigde Waterwet vormt het uitgangspunt van de begroting en is per 1 januari 2014 in werking getreden. Hierin is geregeld dat de waterschappen vanaf 2014 jaarlijks de helft gaan bijdragen aan het Hoogwaterbeschermingsprogramma, conform het regeerakkoord en het Bestuursakkoord Water. In 2014 gaat het om € 131 miljoen (prijsspeil 2011) en vanaf 2015 € 181 miljoen per jaar. De middelen die samen met de rijksmiddelen beschikbaar zijn op de begroting, zullen eerst worden ingezet voor het HWBP-2 en vervolgens voor het nieuwe HWBP. Waterschappen ontvangen voor projecten uit het HWBP-2 100 procent subsidie en voor de nieuwe HWBP-projecten volgens de uitgangspunten van het wetsvoorstel 90 procent subsidie. De overige 10 procent betalen ze zelf. De heffing voor het nieuwe HWBP-gedeelte bestaat daardoor uit een solidariteitsdeel dat wordt verevend via het Deltafonds en het projectgebonden aandeel van 10 procent. Deze aangepaste subsidiesystematiek is in de ontvangsten en uitgavenreeksen voor het nieuwe Hoogwaterbeschermingsprogramma verwerkt.

In bijlage 3 is een nadere toelichting op de financieringsafspraken voor het hoogwaterbeschermingsprogramma opgenomen.

Artikel 2 Investeren in Zoetwatervoorziening

Omschrijving van de samenhang in het beleid

Ambities voor zoetwater

Nederland heeft een unieke ligging in een delta. Water speelt niet alleen een cruciale rol in de leefbaarheid van onze omgeving, het is ook een verbindend element in onze economische positie. Zelfs in droge tijden komen via de Rijn en de Maas nog honderdduizenden liters zoetwater ons land binnen. Dit is een belangrijk concurrentievoordeel ten opzichte van landen die deze rivieren niet hebben. Nederland heeft unieke kennis en kunde op het gebied van waterbeheer en waterkwaliteit en verdient daar veel geld mee: acht procent van de Nederlanders werkt in een sector met afhankelijkheid van water en verdient daar 17,5 procent van ons BNP mee.

Op het gebied van zoetwatervoorziening is het beleid er op dit moment op gericht om – onder normale omstandigheden – zoveel mogelijk aan de behoeften van gebruikers te voldoen. In periodes van watertekort (in droge perioden) wordt water verdeeld op basis van de verdringingsreeks.

Om de bijdrage van zoetwater aan onze sterke economische positie te behouden en te versterken, en tegelijkertijd goed te zorgen voor onze leefomgeving, is het zaak dat we anticiperen op trends en ontwikkelingen die op ons af komen. Nu zijn er al knelpunten en deze nemen toe bij klimaatverandering.

Van ambities naar uitvoering

Met de deltabeslissing Zoetwater en de daaruit volgende Zoetwaterstrategie wordt beoogd een duurzaam en economisch doelmatige zoetwatervoorziening te realiseren. Het Deltaprogramma Zoetwater kent onderscheid in aanpak voor de korte en lange termijn. Voor de korte termijn (tot 2028) levert het Deltaprogramma een uitvoeringsprogramma met daarin de uitwerking van het voorzieningenniveau en een investeringsprogramma waarin maatregelen worden opgenomen voor flexibiliseren en toekomstgerichte inrichting van het watersysteem (nationaal en regionaal). Met het voorzieningenniveau wordt helderheid gegeven over de beschikbaarheid van zoetwater voor gebruikers en de inspanningen en verantwoordelijkheden die de overheid daarvoor heeft. Voor de lange termijn (na 2028) is de zoetwater strategie gericht op opties openhouden en meekoppelmogelijkheden benutten.

Op dit artikel worden de producten op het gebied van zoetwatervoorziening verantwoord. Het advies dat het Deltaprogramma Zoetwater opstelt, gaat in op de rol en verantwoordelijkheden van het Rijk. Dit wordt nader uitgewerkt in een uitvoeringsprogramma inclusief investeringsagenda. Deze agenda gaat in op de inzet (financiële bijdrage) van het Rijk voor de korte en lange termijn. De waterkwaliteitsmaatregelen die niet verbonden zijn aan waterveiligheid en zoetwatervoorziening worden op artikel 7 van het Deltafonds verantwoord.

Onderstaand zijn de beschikbare budgetten na de begrotingsperiode tot en met 2028 gepresenteerd op artikelonderdeelniveau. De mutaties zijn in de verdiepingsbijlage bij de begroting op dit zelfde detailniveau tot en met 2028 toegelicht.

Dit artikel is gerelateerd aan beleidsartikel 11 Waterkwantiteit op de Begroting hoofdstuk XII.

Budgettaire gevolgen van de uitvoering van art. 2 Investeren in zoetwatervoorziening (in € 1.000)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Verplichtingen	32.340	4.431	13.385	31.550	26.664	2.126	1.720
Uitgaven	46.278	10.213	6.249	37.786	23.711	2.126	1.721
<i>Waarvan juridisch verplicht</i>			80%				
<i>2.01 Aanleg waterkwantiteit</i>	0	0	0	0	0	0	0
2.01.01 Verkenning en planuitwerking waterkwantiteit							
2.01.02 Realisatieprogramma waterkwantiteit							
<i>2.02 Overige waterinvesteringen zoetwatervoorziening</i>	41.230	6.795	4.258	36.065	21.991	406	0
2.02.01 Verkenningen en planuitwerking zoetwatervoorziening	30.446	1.484	1.223	2.953	6.547	0	0
2.02.02 Realisatieprogramma zoetwatervoorziening	10.784	5.311	3.035	33.112	15.444	406	
<i>2.03 Studiekosten</i>	5.048	3.418	1.991	1.721	1.720	1.720	1.721
2.03.01 Studie en onderzoekskosten Deltaprogramma	5.048	3.418	1.991	1.721	1.720	1.720	1.721
2.03.02 Overige studiekosten	0	0	0	0	0	0	0
Van totale uitgaven							
– Bijdrage aan agentschap RWS	30.117	1.201	1.258				
– Restant	16.161	9.012	4.991	37.786	23.711	2.126	1.721
Ontvangsten	0	200	4.000	4.907	0	0	0
<i>2.09 Ontvangsten investeren in waterkwantiteit en zoetwatervoorziening</i>	0	200	4.000	4.907	0	0	0
2.09.01 Ontvangsten zoetwatervoorzieningen	0	200	4.000	4.907	0	0	0
2.09.02 Overige aanleg ontvangsten	0	0	0	0	0	0	0

Budgetflexibiliteit

Met uitzondering van de nog niet in uitvoering genomen aanlegprojecten worden de budgetten in 2015 als juridisch verplicht beschouwd op de peildatum 1 januari 2015. Voor de mate van verplichting van het verkenningen- en planuitwerkingsprogramma tot en met 2028 wordt verwezen naar het betreffende projectoverzicht.

Onderstaand zijn de beschikbare budgetten tot en met 2028 per jaar gepresenteerd op artikelonderdeelniveau. De mutaties zijn in de verdiepingsbijlage bij de begroting op hetzelfde detailniveau tot en met 2028 toegelicht.

Bedragen x € 1.000

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
2 Investeren in zoetwatervoorziening	6.249	37.786	23.711	2.126	1.721	1.721	5.478
2.01 Aanleg waterkwantiteit	0	0	0	0	0	0	0
2.02 Overige waterinvesteringen zoetwatervoorziening	4.258	36.065	21.991	406	0	0	5.478
2.03 Studiekosten	1.991	1.721	1.720	1.720	1.721	1.721	0
2.09 Ontvangsten investeren in waterkwantiteit en zoetwatervoorziening	4.000	4.907	0	0	0	0	0
Bijdragen van hfdst XII (art 26)	2.249	32.879	23.711	2.126	1.721	1.721	5.478

(Vervolg) Bedragen x € 1.000

	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
2 Investeren in zoetwatervoorziening	1.833	1.833	1.833	1.833	1.833	1.833	1.833
2.01 Aanleg waterkwantiteit	0	0	0	0	0	0	0
2.02 Overige waterinvesteringen zoetwater-voorziening	1.833	1.833	1.833	1.833	1.833	1.833	1.833
2.03 Studiekosten	0	0	0	0	0	0	0
Bijdragen van hfdst XII (art 26)	1.833	1.833	1.833	1.833	1.833	1.833	1.833

2.01 Aanleg waterkwantiteit

Motivering

Dit zijn maatregelen en voorzieningen van nationaal belang ter voorkoming en waar nodig beperking van wateroverlast en waterschaarste en ter bescherming of verbetering van de chemische of ecologische kwaliteit van watersystemen, alleen voor zover deze onderdeel uitmaken van opgaven op het gebied van waterveiligheid, waterkwantiteit en zoetwatervoorziening.

2.02 Overige waterinvesteringen Zoetwatervoorziening

Motivering

Het betreft projecten die de zoetwatervoorziening bevorderen en de kwaliteit waarborgen. Dit zijn maatregelen en voorzieningen van nationaal belang ter voorkoming en waar nodig beperking van waterschaarste. Ook ter bescherming of verbetering van de chemische of ecologische kwaliteit van watersystemen, alleen voor zover deze onderdeel uitmaken van opgaven op het gebied van zoetwatervoorziening.

Producten

Verkenningen- en Planuitwerkingsprogramma

Het verkenningen- en planuitwerkingsprogramma dient om een probleem of een initiatief met een maatschappelijke meerwaarde te verkennen en om daarna, indien nodig, uit alternatieven de beste oplossing voor het probleem te zoeken en voor te bereiden voor de uitvoering. Dit artikelonderdeel geeft inzicht in de stand van zaken van diverse projecten en programma's op het gebied van zoetwatervoorziening die zich in de fasen van voorbereiding tot realisatie bevinden.

Projectoverzicht Verkenningen- en planuitwerkingsprogramma

Bedrag in € mln	Budget		Planning	
	Huidig	orig	PB of TB	Openstelling
Verplicht				
Projecten Nationaal				
EPK Planuitwerking en verkenningen Zoetwatervoorziening	17	30		
Projecten Noord-Holland, Utrecht en Flevoland				
TBES Markermeer	0	14	2014	2016
Marker Wadden	0	15	2014	2020
Projecten Brabant				
Roode Vaart	10	10		
Projecten Zuidwestelijke Delta				
Besluit Beheer Haringvlietsluizen	0	71	2014	2018
Gebonden				
-				
Bestemd	0			
-				
	0			
Totaal programma planuitwerking en verkenning	27			
Begroting DF 02.02.01	27			

legenda

PB = Projectbesluit

TB = Tracébesluit

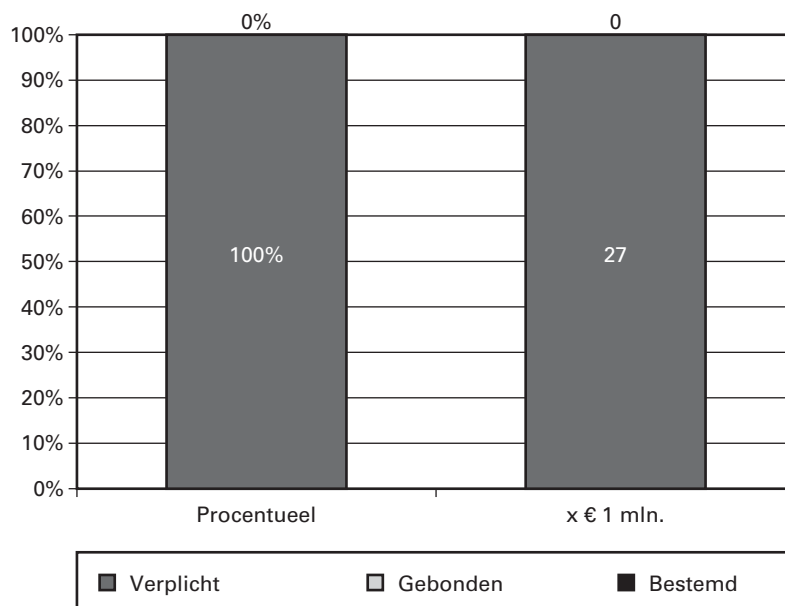
De belangrijkste mutaties zijn:

- EPK-Planuitwerking en verkenning zoetwatervoorziening: de verlaging is het gevolg van de overheveling naar de artikelonderdelen 1.03 en 2.03 Studiekosten voor MIRT-onderzoeken naar het Ruimtelijke Adaptatieprogramma (€ 3 miljoen) en naar zoetwatervoorziening (€ 10 miljoen).
- TBES Markermeer: Een van de maatregelen om te komen tot de realisatie van een Toekomstbestendig Ecologisch Systeem (TBES) van het Markermeer-IJmeer is het project Luwtmaatregelen Hoornse Hop. Het project Luwtmaatregelen Hoornse Hop zal in 2015 overgaan naar de realisatiefase. Hiervoor is € 7,6 miljoen overgeboekt naar het realisatieprogramma. Het resterende deel van het budget (€ 6 miljoen) wordt overgeheveld naar het project Marker Wadden. Dit is eveneens onderdeel van TBES Markermeer.
- Marker Wadden: de aanleg van moerasedilanden met bijbehorend onderwaterlandschap met behulp van het slib uit het Markermeer. Het budget van € 15 miljoen is overgeheveld naar artikel 4 (experimenteerartikel) op het Deltafonds waar ook de bijdrage van EZ is opgenomen. Naar verwachting wordt in 2015 een begin gemaakt met de realisatie van de Marker Wadden fase 1 en is het project in 2020 afgerond.
- Roode Vaart: dit project is opgenomen voor de uitvoering van de motie Holtackers/Jacobi, waarin de regering is verzocht om voor de Roode Vaart € 9,5 miljoen beschikbaar te stellen, in aanvulling op de circa € 20 miljoen van de regio. Dit project betreft de aanvoer van zoetwater vanuit het Hollandsch Diep via de Roode Vaart voor de reconstructie van het centrum van Zevenbergen (herstel oude loop) en de alternatieve zoetwatervoorziening van delen van West-Brabant en (op termijn) Tholen en St. Philipsland.

- Besluit Beheer Haringvlietsluizen: in mei 2014 heeft de Minister een uitvoeringsovereenkomst getekend om de benodigde compenserende zoetwatermaatregelen te kunnen realiseren, zodat de Haringvlietsluizen in 2018 op «een Kier» gezet kunnen worden. Het project Haringvliet de Kier is overgeheveld naar de realisatie.

Om invulling te geven aan de toezegging naar aanleiding van de Voorjaarsnota 2012 om meer inzicht in de opbouw van de MIRT-budgetten tot en met 2028 per modaliteit te verstrekken, is hieronder de budgetflexibiliteit voor de periode 2014–2028 weergegeven voor onderzoek, verkenning en planuitwerking.

Verk./Planuitw. Zoetwatervoorziening. (Periode 2014–2028)

Realisatieprogramma Zoetwatervoorziening

Projectoverzicht realisatieprogramma												
Projectomschrijving	Totaal Planning								Budget in € mln.		Oplevering	
	huidig	vorig	t/m 2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	later	huidig	vorig
Projecten Zoetwatervoorziening												
Projecten Nationaal												
Innovatie KRW	75		70	5								
Projecten Zuidwestelijke Delta												
Besluit Beheer Haringvlietsluizen	76	0	28		4	29	15	0			2018	2018
Overige projecten												
Luwtemaatregelen Hoornse Hop	8	0			7	1						
Programma	159	0	98	5	10	30	15	0	0	0		
Begroting (DF 2.02.02)				5	3	33	15	0			4	
Overprogrammering (-)	0			0	-7	3	0	0	0		4	

De waterkwaliteitsprojecten worden met ingang van deze begroting verantwoord op artikel 7 van het Deltafonds.

2.03 Studiekosten

Motivering

Dit betreft enerzijds studie- en onderzoekskosten voor het Deltaprogramma (MIRT-onderzoeken) en daarnaast de overige studiekosten op het gebied van zoetwatervoorziening.

Producten

Studie- en onderzoekskosten Deltaprogramma

Hieronder vallen studie- en onderzoekskosten ten behoeve van het Deltaprogramma (MIRT-onderzoeken). Het Deltaprogramma is een programma van maatregelen, voorzieningen, onderzoeken en ambities gericht op de lange termijn waterveiligheid en zoetwatervoorziening van Nederland. Binnen het Deltaprogramma wordt gewerkt met negen ¹ deelprogramma's (drie generieke en zes gebiedsgerichte deelprogramma's). Op dit onderdeel staan de onderzoeken binnen de Deelprogramma's Zoetwatervoorziening, Rijnmond-Drechtsteden, IJsselmeergebied en Zuidwestelijke Delta die betrekking hebben op zoetwatervoorziening:

- Zoetwatervoorziening: het ontwikkelen van een lange termijn strategie voor de beschikbaarheid van zoetwater vanwege klimaatverandering en de ontwikkeling in de zoetwatervraag.

¹ Twee van de deelprogramma's worden uitgevoerd door het Ministerie van EZ. Dit zijn de programma's Wadden en Zuidwestelijke Delta. Een van de programma's wordt verantwoord op de Begroting hoofdstuk XII, artikel 13: Deelprogramma Nieuwbouw en herstructurering. De deelprogramma's Veiligheid, Rivieren en Kust worden verantwoord op artikel 1.03 van het Deltafonds.

- Rijnmond-Drechtsteden: voor de verwachte stijging van de zeespiegel, toenemende extreme rivierafvoeren en sociaaleconomische veranderingen zijn lange termijn strategieën ontwikkeld voor waterveiligheid en zoetwatervoorziening. Hierbij is synergie gezocht tussen duurzame en vitale ruimtelijke ontwikkeling van het gebied en de opgaven die op korte termijn spelen, zoals de derde toetsingsopgave. Komende jaren wordt met maatregelen en nadere beleidsuitwerking vervolg gegeven aan de gemaakte beleidskeuzes voor dit gebied.
- IJsselmeergebied: vanwege klimaatverandering en daarmee samenhangend vraagstukken van waterveiligheid en veranderende zoetwatervraag is een flexibeler peilbeheer nodig en wordt gestreefd naar een meer flexibele inrichting van het watersysteem. Onderzoek is nodig voor de aanpak van erosie aan de Friese kust, en voor andere maatregelen om mogelijke effecten van peilopzet in het voorjaar op te kunnen vangen.

Artikel 3 Beheer, Onderhoud en Vervanging

Omschrijving van de samenhang in het beleid

Op dit artikel worden de producten op het gebied van beheer en onderhoud verantwoord. Dit betreft het watermanagement, het regulier beheer en onderhoud en vervanging en renovatie. Doel hierbij is het duurzaam op orde houden van het watersysteem zodat aan de wettelijke normen wordt voldaan.

Dit artikel is gerelateerd aan beleidsartikelen 11 Waterkwantiteit en 12 Waterkwaliteit op de Begroting hoofdstuk XII.

Budgettaire gevolgen van de uitvoering van art. 3 Beheer, onderhoud en vervanging (in € 1.000)							
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Verplichtingen	189.429	246.504	183.181	227.179	142.014	155.123	121.748
Uitgaven	190.180	186.674	190.021	208.829	146.742	136.554	120.146
<i>Waarvan juridisch verplicht</i>			<i>90%</i>				
<i>3.01 Watermanagement</i>	<i>12.484</i>	<i>11.277</i>	<i>7.734</i>	<i>6.964</i>	<i>6.962</i>	<i>6.962</i>	<i>6.962</i>
<i>3.01.01 Watermanagement</i>	<i>12.484</i>	<i>11.277</i>	<i>7.734</i>	<i>6.964</i>	<i>6.962</i>	<i>6.962</i>	<i>6.962</i>
<i>3.02 Beheer, onderhoud en vervanging</i>	<i>177.696</i>	<i>175.379</i>	<i>182.287</i>	<i>201.865</i>	<i>139.780</i>	<i>129.592</i>	<i>113.184</i>
<i>3.02.01 Waterveiligheid</i>	<i>148.829</i>	<i>133.896</i>	<i>119.654</i>	<i>122.786</i>	<i>101.742</i>	<i>101.711</i>	<i>93.758</i>
<i>3.02.02 Zoetwatervoorziening</i>	<i>23.776</i>	<i>24.694</i>	<i>17.379</i>	<i>17.349</i>	<i>17.348</i>	<i>17.343</i>	<i>17.350</i>
<i>3.02.03 Vervanging</i>	<i>5.091</i>	<i>16.807</i>	<i>45.254</i>	<i>61.731</i>	<i>20.690</i>	<i>10.538</i>	<i>2.076</i>
Van totale uitgaven							
– Bijdrage aan agentschap RWS	185.089	169.867	144.767	147.098	126.052	126.016	118.070
– Restant	5.091	16.807	45.254	61.731	20.690	10.538	2.076
Ontvangsten	0	0	0	0	0	0	0
<i>3.09 Ontvangsten</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>3.09.01 Ontvangsten</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>

Budgetflexibiliteit

Onderstaand zijn de beschikbare budgetten na de begrotingsperiode tot en met 2028 per jaar gepresenteerd op artikelonderdeelniveau. De mutaties zijn in de verdiepingsbijlage bij de begroting op dit zelfde detailniveau tot en met 2028 toegelicht.

Bedragen x € 1.000							
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
3 Beheer, onderhoud en vervanging	190.021	208.829	146.742	136.554	120.146	87.220	126.790
3.01 Watermanagement	7.734	6.964	6.962	6.962	6.962	6.962	6.962
3.02 Beheer, onderhoud en vervanging	182.287	201.865	139.780	129.592	113.184	80.258	119.828
3.09 Ontvangsten							
Bijdragen van hfdst XII (art 26)	190.021	208.829	146.742	136.554	120.146	87.220	126.791
(Vervolg) Bedragen x € 1.000							
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
3 Beheer, onderhoud en vervanging	193.273	233.332	299.339	316.698	239.285	234.392	231.549
3.01 Watermanagement	6.962	6.962	6.987	6.987	6.987	7.183	6.790
3.02 Beheer, onderhoud en vervanging	186.311	226.370	292.352	309.711	232.298	227.209	224.760

3.01 Watermanagement

Motivering

Met Watermanagement streeft lenM naar:

- Het goed voorbereid zijn op crisissituaties door te zorgen voor een robuuste informatievoorziening;
- Het reguleren van de hoeveelheid water in het hoofdwatersysteem onder normale omstandigheden en bij zowel (extreem) hoog- als laagwater (peilbeheer);
- Een duurzaam watersysteem, met zowel een goede chemische als ecologische kwaliteit, dat voorziet in de beschikbaarheid van voldoende water van goede kwaliteit voor de gebruiker.

Producten

Binnen het watermanagement worden de volgende activiteiten uitgevoerd:

- Monitoring en informatievoorziening;
- Crisisbeheersing en -preventie;
- Regulering gebruik door vergunningverlening en handhaving;
- Nakomen van bestuurlijke afspraken waterverdeling en gebruik (onder andere uit waterakkoorden);
- Regulering waterverdeling (operationele modellen en bediening stuwen, spuien).

De activiteiten die door RWS centraal worden uitgevoerd, worden gefinancierd uit de budgetten voor netwerkgebonden kosten. In het kader van de transparantie van de budgetten voor watermanagement en beheer en onderhoud, zijn deze in de begroting intracomptabel inzichtelijk gemaakt. Hiertoe zijn de Landelijke taken van RWS zoals opgenomen in de artikelonderdelen Watermanagement en Beheer en Onderhoud geraamd onder de Overige Netwerkgebonden Kosten. De verdeling naar onder meer Watermanagement en Beheer en Onderhoud is extracomptabel inzichtelijk gemaakt in de bijlage beheer, onderhoud, vervanging en renovatie bij deze begroting.

De doelstellingen voor het waterkwantiteitsbeheer van de rijkswateren zijn:

- Het op orde brengen en houden van de samenhang tussen het regionaal- en het hoofdwatersysteem, zodat zowel wateroverlast als watertekort wordt bestreden;
- Het kunnen beschikken over voldoende water in de rijkswateren, zodat kan worden voldaan aan de behoeften die voortvloeien uit de gebruiksfuncties. Om dat te realiseren worden peilbesluiten nageleefd en de waterakkoorden geactualiseerd en nageleefd. Het waterpeil is zoveel mogelijk afgestemd op de gebruiksfuncties.

De monitoring en informatievoorziening gaat over de vergaring en beschikbaarstelling van interne- en externe informatie over het watersysteem. Het gaat daarbij om de dagelijkse informatie voor de verschillende gebruikers (waaronder scheepvaart, drinkwaterbedrijven, zwemwaterkwaliteit/provincies en recreatie) en om berichtgeving bij uitzonderlijke situaties over hoog- en laagwater, naderende stormvloed, verontreinigingen en ijsvorming.

Meetbare gegevens

Omvang areaal					
	Areaal-eenheid	Omvang			Beschikbaar bedrag 2015 x € 1.000
		2013	2014	2015	
Watermanagement	km ² water	90.206	90.206	90.210	7.734

Toelichting:

Eind 2013 was de omvang van het areaal 90.206 km² (zie het Jaarverslag 2013 van het Deltafonds, pag. 27). Voor 2014 zijn geen wijzigingen voorzien. Door de Ruimte voor de Rivier-projecten, waarbij meer waterbergingen worden gerealiseerd, neemt het aantal km² water in 2015 toe met 4,5 km². Als gevolg van onder andere de omlegging Zuid-Willemsvaart, verruiming Wilhelminakanaal Tilburg en verruiming van de bocht bij Steijl neemt het aantal km² water nog eens toe met circa 0,5 km². Door overdrachten van de Gekanaliseerde Dieze en het Oude Maasje tot Zuiderkanaal neemt het aantal km² af met circa 0,6 km². Daarmee komt het op een totale toename van circa 4 km² water voor 2015.

Indicatoren Beheer en Onderhoud				
Indicator	Eenheid	realisatie	streefwaarde	streefwaarde
		2013	2014	2015
RWS verstrekt informatie binnen afgesproken termijn en van voldoende kwaliteit bij maatschappelijk vitale processen.	%	93%	95%	95%
Beschikbaarheid streefpeilen voor Noordzeekanaal/ Amsterdam-Rijnkanaal, IJsselmeer en Haringvliet	%	100%	90%	90%
De spuiende kunstwerken en stuwen kunnen te allen tijde worden geopend	%	99,3%	100%	100%

Toelichting:

De indicatoren voor de uitvoering van de RWS-taken op het gebied van watermanagement zijn geënt op het leveren van snelle en betrouwbare informatie en op het handhaven van de afgesproken peilen.

- De eerste indicator betreft de informatievoorziening voor maatschappelijk vitale processen ten tijde van hoogwater, laagwater, ijsgang of calamiteuze lozingen. RWS verstrekt dan informatie binnen afgesproken termijn en van voldoende kwaliteit over ijsberichtgeving, berichtgeving over hoogwater, laagwater, stormvloed en berichten over verontreinigingen.
- De tweede indicator «beschikbaarheid streefpeilen» geeft aan of de streefpeilen van drie belangrijke watersystemen (het IJsselmeer, Amsterdam-Rijnkanaal/ Noordzeekanaal en het Haringvliet) op het afgesproken niveau worden gehouden, wat het beleidsdoel is. Stuwen en spuien/gemalen zijn nodig om dit peil te sturen.
- De derde indicator heeft betrekking op altijd werkende spuiende kunstwerken, stuwen en gemalen die een absolute voorwaarde zijn om de water af- en aanvoer goed te kunnen reguleren en een adequaat peilbeheer uit te voeren.

3.02 Beheer, onderhoud en vervanging

Motivering Het zodanig in conditie houden van het hoofdwatersysteem dat de primaire functies voor zowel waterveiligheid als voor de zoetwatervoorziening (inclusief waterkwaliteit) worden vervuld.

Producten Het beheer en onderhoud omvat waterveiligheid (bescherming tegen overstromen door hoogwater) en de zoetwatervoorziening.

De activiteiten die door RWS centraal worden uitgevoerd, worden gefinancierd uit de budgetten voor netwerkgebonden kosten. In het kader van de transparantie van de budgetten voor watermanagement en beheer en onderhoud, zijn deze in de begroting intracomptabel inzichtelijk gemaakt. Hiertoe zijn de Landelijke taken van RWS zoals opgenomen in de artikelonderdelen Watermanagement en Beheer en Onderhoud geraamd onder de Overige Netwerkgebonden Kosten. De verdeling naar onder meer Watermanagement en Beheer en Onderhoud is extracomptabel inzichtelijk gemaakt in de bijlage beheer, onderhoud, vervanging en renovatie bij deze begroting.

3.02.01 Waterveiligheid

Binnen waterveiligheid wordt onderscheid gemaakt tussen:

1. Kustlijnhandhaving (conform de herziene basiskustlijn 2001).
2. Beheer en onderhoud Rijkswaterkeringen en stormvloedkeringen (conform de Waterwet).
3. Beheer en Onderhoud uiterwaarden.

RWS heeft de wettelijke zorg voor de primaire waterkeringen en de stormvloedkeringen, die in beheer zijn bij het Rijk, en voor de handhaving van de basiskustlijn (nota Kustlijninzorg 1990 en Nationaal Waterplan). De handhaving van de basiskustlijn gaat afslag van strand en duinen tegen (veiligheid) en houdt Nederland (het strand) op zijn plaats (economie). Het zijn voornamelijk de waterschappen die de primaire waterkeringen (dijken en duinen) beheren, ook die langs de Nederlandse kustlijn. Het weergegeven areaal betreft alleen het areaal dat in beheer is bij RWS.

ad 1. Kustlijnhandhaving

Het handhaven van de kustlijn wordt gerealiseerd door het suppleren van zand op het strand of in de vooroever (onder water). Het Nederlandse kuststelsel kent een continu verlies aan zand dat jaarlijks moet worden gecompenseerd. Vanaf 2001 wordt ook zand gesuppleerd om de zandverliezen op dieper water (kustfundament) te compenseren. Daarmee wordt de zandhoeveelheid in het kustfundament op peil gehouden en wordt het effect van de zeespiegelstijging (deels) teniet gedaan. Daarnaast zijn lokale maatregelen zoals onderhoud van dammen en strandhoofden van belang, om structurele kusterosie te bestrijden.

ad 2. Beheer en Onderhoud Rijkswaterkeringen en stormvloedkeringen

• Rijkswaterkeringen

RWS beheert en onderhoudt 193 kilometer primaire waterkeringen. Er wordt vast onderhoud uitgevoerd, bijvoorbeeld het maaien van dijken. Daarnaast wordt variabel onderhoud gepleegd. Dat betekent dat de waterkeringen periodiek worden geïnspecteerd en dat zo nodig tekortkomingen worden verholpen.

Primaire waterkeringen zijn waterkeringen die onder de Waterwet vallen omdat ze bescherming bieden tegen het buitenwater². Het gaat met name om enkele zeedijken op de Waddeneilanden, de Afsluitdijk, de Houtribdijk, de dijk van Marken en dammen in Zeeland en Zuid-Holland. In 2011 is de derde landelijke toetsing van primaire waterkeringen afgerond. Keringen die bij deze inspectie zijn afgekeurd worden meegenomen in het kader van het nieuwe HWBP. Naast deze primaire waterkeringen beheert en onderhoudt RWS ook 537 kilometer niet-primaire waterkeringen (dijken en duinen) meestal aangeduid als regionale keringen. Deze hoeven geen bescherming te bieden tegen het buitenwater. De normen voor deze regionale keringen in beheer bij het Rijk zijn in 2014 door de Minister vastgesteld na afstemming met de provincies.

• *Stormvloedkeringen*

Om ons land tegen de zee te beveiligen is een aantal stormvloedkeringen aangelegd, die bij hoogwater gesloten kunnen worden. Deze stormvloedkeringen zijn ook primaire waterkeringen (die vallen onder de Waterwet). In het kader van het Bestuursakkoord Water is in 2014 de Ramspolkering van het waterschap Groot-Salland aan RWS overgedragen. Hiermee heeft het Rijk vijf stormvloedkeringen in beheer: de Oosterscheldekering, de Maeslantkering, de Hartelkering, de Hollandse IJsselkering en de Ramspolkering.

Het onderhoud aan de keringen betreft voornamelijk het conserveren van de schuiven en de overige constructiedelen, het onderhoud aan werktuigbouwkundige en elektronische onderdelen en het onderhoud aan het besturingssysteem. Naast deze onderhoudsactiviteiten vindt de bediening van deze objecten plaats en worden periodiek inspecties uitgevoerd.

Ad 3. Beheer en Onderhoud uiterwaarden

Het Rijk beheert 3.863 hectare aan uiterwaarden. Het beheer en onderhoud is gericht op het op orde houden van de vegetatie in de uiterwaarden teneinde hoogwater effectief te kunnen afvoeren. Dit betreft een reguliere beheer en onderhoud taak die losstaat van de inhaalslag Stroomlijn die verantwoord wordt op artikelonderdeel 3.02.03 Vervanging. In 2014 komt de zogenoemde vegetatielegger gereed die normerend is voor het onderhoud van de vegetatie in de uiterwaarden om onnodige stuwing door vegetatie te voorkomen.

3.02.02 Zoetwatervoorziening

Onder dit programma vallen alle activiteiten die noodzakelijk zijn om het hoofdwatersysteem zodanig te onderhouden dat de beoogde functies voor waterverdeling volgens de vigerende regelgeving en waterakkoorden kunnen worden vervuld. Dit betreft ondermeer het beheer en onderhoud voor:

- Waterverdeling en peilbeheer;
- Stuwende en spuiende kunstwerken;
- Natuurvriendelijke oevers, implementatie Kaderrichtlijn Water (KRW), implementatie Waterwet en Natura 2000.

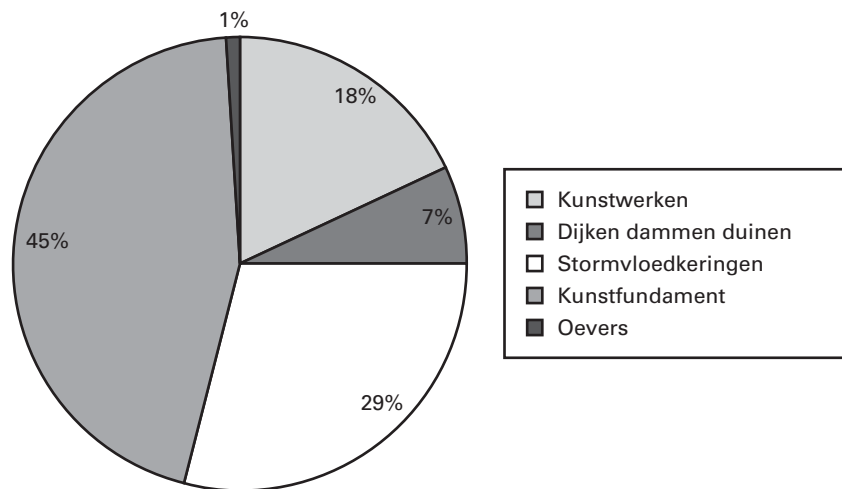
² Onder Buitenwater valt volgens de waterwet: water van een oppervlaktewaterlichaam waarvan de waterstand direct invloed ondergaat bij hoge stormvloed, bij hoog opperwater van een van de grote rivieren, bij hoog water van het IJsselmeer of het Markermeer, dan wel bij een combinatie daarvan.

Onder zoetwatervoorziening valt ook de uitwerking van respectievelijk Waterbeheer 21^e eeuw (WB21) en de implementatie van de eerste tranche van de KRW, en de maatregelen in het kader van Natura 2000. Zowel de KRW als Natura 2000 streven naar het beschermen van gezonde watersystemen die een duurzaam gebruik mogelijk maken. Voor de KRW zijn stroomgebiedbeheersplannen in uitvoering, die bepalen welke maatregelen op het terrein van beheer en onderhoud genomen worden om aan de KRW te blijven voldoen.

Meetbare gegevens

Beheer en Onderhoud

In onderstaande figuur is een verdeling gegeven van de beheer- en onderhoudskosten voor kunstwerken, dijken, dammen, duinen, stormvloedkeringen, kustfundament en oevers. Deze percentages zijn gebaseerd op een meerjarig gemiddelde.

Waterveiligheid

Omvang Areaal	Eenheid	Omvang 2015	Budget 2015 x € 1 mln
Kustlijn	km	293	66,4
Stormvloedkeringen	aantal	5	40,1
Dammen, dijken en duinen, uiterwaarden w.o.:			13,2
– Dijken, dammen en duinen, primaire waterkeringen	km	193	
– Niet-primaire waterkeringen/duinen	km	537	
– uiterwaarden in beheer Rijk	ha	3.863	
Totaal			119,7

Toelichting:

- In deze begroting is het aantal kilometers voor dammen, dijken, duinen en uiterwaarden weergegeven zoals bepaald bij het opstellen van de leggergegevens. De lengte primaire waterkeringen is gelijk aan 2014, omdat er in 2015 geen areaalveranderingen zijn gepland.
- De lengte van niet-primaire waterkeringen neemt toe. De werkelijke realisatie in 2013 ligt op 545 kilometer als gevolg van een nieuwe inventarisatie in verband met het Legger-project. Dit aantal neemt in 2014 en 2015 af met in totaal 8 kilometer door overdrachten in het kader van het Bestuursakkoord Water, zoals de overdracht van de westelijke kanaaldijk Den Bosch-Drongelen en de verandering van de Voorlandkering Texel Zuid in een primaire kering.

- Het Rijk beheert 3.863 hectare aan uiterwaarden. De werkelijke realisatie in 2013 ligt op 3.867 hectare uiterwaarden. Het aantal hectare zal in 2014 en 2015 met 4 hectare afnemen als gevolg van Ruimte voor de Rivier projecten waarbij uiterwaarden plaatsmaken voor extra waterbergingen.
- Vanwege de overdracht van de Ramspolkering van het Waterschap Groot-Salland op 1 juli 2014 naar RWS, beschikt RWS vanaf 2015 over vijf stormvloedkeringen.

Indicatoren BenO Waterveiligheid

Indicator	Eenheid	Realisatie 2013	Streefwaarde 2014	Streefwaarde 2015
De basiskustlijn is voldoende op zijn plaats gebleven (minstens 90% van de meetlocaties ligt zeewaarts van de afgesproken kustlijn).	%	93%	90%	90%
De vijf stormvloedkeringen zijn steeds beschikbaar om hoogwater te keren en voldoen aan de veiligheidsnormen uit de Waterwet. Indicator is het percentage van de stormvloedkeringen dat voldoet aan de afgesproken faalkanseis.	%	100%	100%	100%

Toelichting:

- De eerste indicator geeft aan of de basiskustlijn niet verder landinwaarts is verschoven dan in 1990 is afgesproken (en in 2001 is herijkt). Kleine verschuivingen zijn normaal en toegestaan, en worden door middel van het kustsuppletieprogramma gecorrigeerd. De mogelijke kleine verschuivingen komen tot uitdrukking in de streefwaarde dat 90 procent van de basiskustlijn op zijn plaats blijft.
- De tweede indicator is erop gericht dat de vijf stormvloedkeringen te allen tijde (in het stormseizoen) voldoen aan de afgesproken faalkanseis.

Faalkans van de vijf stormvloedkeringen in beheer bij Rijkswaterstaat

Stormvloedkeringen	faalkans /overschrijdingskans	Streefwaarde 2014	Streefwaarde 2015
Maeslantkering	faalkans bij sluiten	1:100	1:100
Hartelkering	faalkans bij sluiten	1:19	1:19
Hollandse IJsselkering	faalkans bij sluiten	1:47	1:47
Oosterscheldekering	overschrijdingskans in jaar	1:4000	1:4000
Ramspolkering	faalkans bij sluiten	1:286	1:286

De faalkanseisen voor de stormvloedkeringen worden op basis van de normering van de achterliggende waterkeringen vastgesteld. Bepalend daarvoor zijn de beschermingsniveaus van de achterliggende dijkringen, ook wel aangeduid als het «achterland». De stormvloedkeringen moeten voldoen aan de strengste veiligheidsnorm van het bijbehorende achterland zoals vastgelegd in de Waterwet en getoetst aan de hydraulische randvoorwaarden. Deze waterhuishoudkundige samenhang resulteert uiteindelijk in verschillende faalkanseisen per kering.

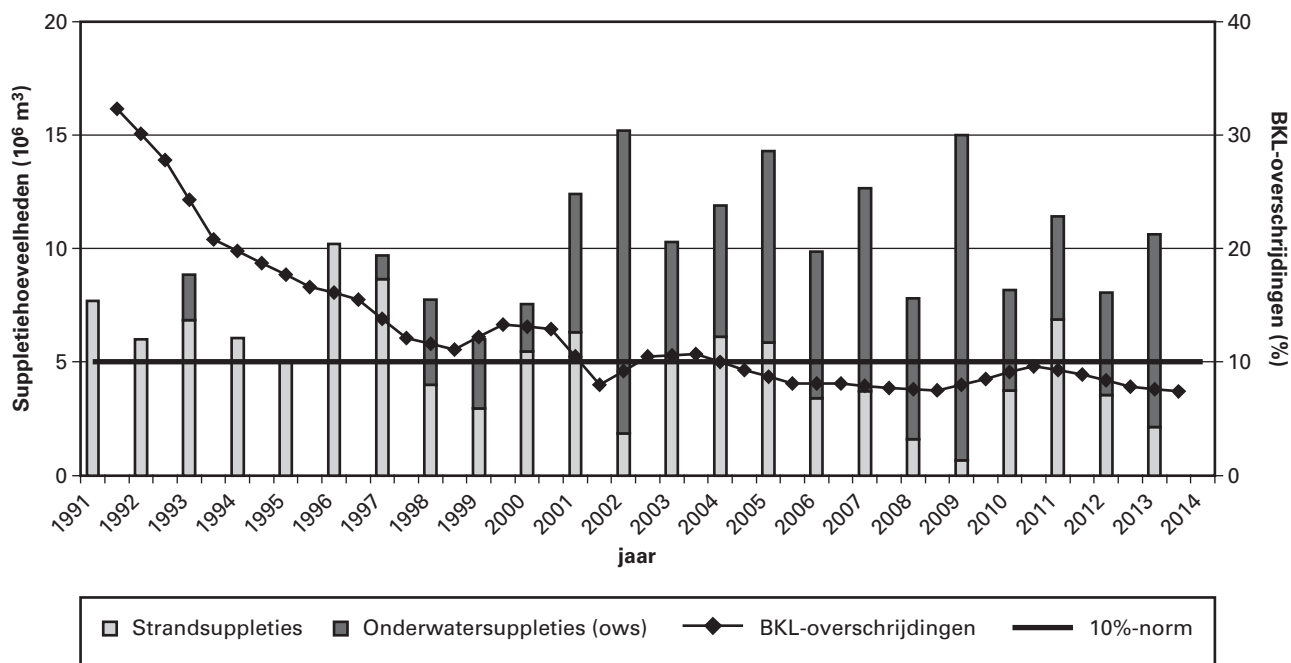
Toelichting:

- De Maeslantkering, Hartelkering, Hollandse IJsselkering en Ramspolkering kennen afspraken over faalkanseisen (de kans dat de kering bij een sluitvraag niet gesloten kan worden). De kansen worden uitgedrukt in aantal sluitvragen: bij honderd sluitvragen mag de Maeslantkering één keer falen.

- Voor de Oosterscheldekering geldt het wettelijk beschermingsniveau van 1: 4.000 voor de dijkkring (overschrijdingskans; dit is de kans dat bij falen van de Oosterscheldekering de toetspeilen in het Oosterscheldebekken worden overschreden). De kans wordt uitgedrukt in jaren (1: 4.000 jaar).

Jaarlijkse hoeveelheden zandsuppleties en percentages raaien³ waarin de basiskustlijn is overschreden.

Toelichting:

Het aantal raaien waarin de basiskustlijn wordt overschreden mag maximaal 15 procent zijn; het streven is om het aantal overschrijdingen onder 10 procent te houden. De geel/blauwe balken in bovenstaande figuur geven de over de afgelopen jaren gerealiseerde suppleties weer.

Suppleren voor kustlijnzorg

Om de basiskustlijn en het kustfundament te kunnen handhaven wordt jaarlijks gemiddeld 12 miljoen m³ zand gesuppleerd. Hiertoe wordt een suppletieprogramma opgesteld en meerjarige contracten afgesloten, waarbij voor een deel van de suppleties een jaarlijkse bijstelling mogelijk is. Inhoud en omvang van dit programma kan jaarlijks variëren naargelang specifieke behoefte en budgettaire mogelijkheden. Bij de aanbesteding van de suppletieprogramma's hebben de aannemers de vrijheid om de suppletiewerkzaamheden over meerdere jaren te spreiden. Om te bereiken dat voor het beschikbare budget de maximale hoeveelheid zand wordt gesuppleerd is vanaf 2012 een nieuwe marktbenadering gekozen met contracten voor een periode van vier jaar.

³ Jaarlijks worden kustmetingen uitgevoerd om de actuele ligging van de basiskustlijn te bepalen. Deze metingen voor het bepalen van de ligging van de kustlijn worden uitgevoerd langs lijnen, die loodrecht staan op de kust (raaien). Deze raaien (totaal 1.465) hebben een onderlinge afstand van 200 à 250 meter.

Realisatie en prognose kustsuppleties

	realisatie in mln m ³		prognose in mln m ³
	2012	2013	2012–2015
Handhaven basiskustlijn en kustfundament	8,06	10,6	48

Toelichting:

Door het afsluiten van meerjarige contracten in 2012 wordt een deel van de suppleties van 2012 later uitgevoerd. Het suppletievolume over de periode 2012–2015 zal echter wel circa 48 miljoen m³ bedragen (vierjarige contractperiode met gemiddeld 12 miljoen m³ per jaar met één jaar uitloop); uitloop van een klein deel van de suppleties in 2016 is vanwege de gekozen contractvorm toegestaan.

Zoetwatervoorziening

Areaal Zoetwatervoorziening	Eenheid	Omvang 2015	Omvang 2015 in € 1 mln
Binnenwateren en daarin gelegen kunstwerken (spui- en uitwateringskolken, stuwen en gemalen)	km ²	2.993	
Aantal kunstwerken	stuks	119	
Totaal			17.379

Toelichting:

- Het areaal binnenwateren omvat alle door RWS beheerde wateren (onder meer rivieren, kanalen en IJsselmeer) maar is exclusief Noordzee, water in Caribisch Nederland, Waddenzee en Westerschelde. Het aantal km² binnenwateren neemt met 4 km² toe ten opzichte van de werkelijke realisatie in 2013 van 2.989 km² (zie het Jaarverslag 2013 van het Deltafonds, pag. 31) door met name de omlegging Zuid-Willemsvaart en verruiming van de bocht bij Steijl.
- Het aantal kunstwerken is afgenomen met één ten opzichte van 2014 vanwege overdracht in het kader van het Bestuursakkoord Water. De spui- en uitwateringskolken, stuwen en gemalen zijn middelen om het streefpeil en de waterverdeling in Nederland te kunnen realiseren. De beschikbaarheid van streefpeilen is een indicator bij watermanagement, het onderhoud aan de spui- en uitwateringskolken, stuwen en gemalen draagt hier aan bij.

3.02.03 Vervanging

Motivering

Het zodanig in conditie houden van het hoofdwatersysteem dat de primaire functie voor zowel waterveiligheid als zoetwatervoorziening vervuld kan worden.

Producten

De waterveiligheid en beschikbaarheid moet in stand worden gehouden tegen de achtergrond van een beperkte technische levensduur van kunstwerken. Het einde van de levensduur kan ontstaan door de ouderdom van het kunstwerk of door intensiever gebruik dan bij het ontwerp is voorzien. Door de intensieve aanleg in de eerste helft en met name ook vanaf de jaren zestig van de vorige eeuw valt te verwachten dat deze problematiek geleidelijk zal toenemen.

Vervangingen en renovaties van kunstwerken worden ondergebracht binnen het programma Vervanging en Renovatie. De scope van het programma omvat alle kunstwerken waar zich binnen de duur van het programma een levensduurproblematiek voordoet met mogelijke ernstige gevolgen voor de veiligheid en beschikbaarheid. De projecten in het Programma verlengen de levensduur van de kunstwerken zodat de veiligheid en de beschikbaarheid van de bestaande infrastructuur in stand wordt gehouden.

Meetbare gegevens

Het budget dat op dit artikelonderdeel in de huidige begrotingsperiode is opgenomen, is bestemd voor de werkzaamheden ten behoeve van de stuwen Nederrijn / Lek en Inhaalslag Stroomlijn.

Water	Project	Gereed	
Nederrijn /Lek	Renovatie stuwensemble in Nederrijn en Lek	2020	1
Diversen	Stroomlijn	2016	2

Toelichting:

1. Na de afgebroken aanbesteding bij het project Stuwen Nederrijn / Lek, vanwege het feit dat de biedingen hoger waren dan het beschikbare budget (zie Kamerstukken II, 2009/10, [32 123 A, nr. 2](#)) is dit project in 2009 doorgestart. De renovatie wordt nu in twee fases uitgevoerd. In 2010 is met de uitvoering van de urgente maatregelen en levensduurverlengend onderhoud gestart. Momenteel is de voorbereiding van fase twee, de grootschalige renovatie, gestart. Het project loopt uiterlijk door tot en met 2020. Ten opzichte van de eerdere planning is een extra laagwaterseizoen nodig om de stuwen in volgorde te kunnen renoveren. Ook is aanvullend budget nodig gebleken voor de renovatie. Door de mislukte aanbesteding zijn de afgelopen jaren kosten gemaakt die geen onderdeel maken van de renovatie maar wel bekostigd moeten worden. Daarnaast is bij de verdere detaillering gebleken dat meer kosten gemaakt moeten worden aan de vizierschuiven en verbeterde veiligheid.
2. Begroeiing langs de rivier heeft op sommige plekken een negatief effect op de maatregelen die worden genomen voor de waterveiligheid. Het project Stroomlijn brengt in kaart waar de vegetatie moet worden aangepast en zorgt ervoor dat de vegetatie in de uiterwaarden waar nodig en mogelijk verwijderd wordt. Uitvoering van het programma gebeurt in samenwerking met de eigenaren van de gebieden en in afstemming met de lopende waterveiligheidsprogramma's.

Artikel 4 Experimenteren cf. art. III Deltawet

Omschrijving van de samenhang in het beleid

De Waterwet voorziet in een zogenoemde experimenteerbepaling die het mogelijk maakt om uit het Deltafonds uitgaven te doen voor maatregelen en voorzieningen op andere beleidsterreinen zoals bijvoorbeeld natuur, milieu of economische ontwikkeling. Voorwaarde is wel dat deze maatregelen samenhangen met maatregelen ten behoeve van waterveiligheid of zoetwatervoorziening en dat er sprake is van additionele financiering in de vorm van het toevoegen van extra middelen aan het fonds afkomstig van andere begrotingen van het Rijk of derden.

Budgettaire gevolgen van de uitvoering van art. 4 Experimenteren cf art. III Deltawet (in € 1.000)							
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Verplichtingen		30.000		3			
Uitgaven	0	15.000	11.463	3.537	0	0	0
<i>Waarvan juridisch verplicht</i>			<i>100%</i>				
4.01 Experimenteerprojecten	0	15.000	11.463	3.537	0	0	0
4.01.01 Experimenteerprojecten	0	15.000	11.463	3.537			
Van totale uitgaven:							
– Bijdrage aan agentschap RWS							
– Restant	0	15.000	11.463	3.537	0	0	0
Ontvangsten	0	0	0	0	0	0	0
4.09 Ontvangsten Experimenteerartikel	0	0	0	0	0	0	0
4.09.01 Ontvangsten Experimenteerartikel							

Budgetflexibiliteit

Onderstaand zijn de beschikbare budgetten na de begrotingsperiode tot en met 2028 per jaar gepresenteerd op artikelonderdeelniveau.

Bedragen x € 1.000							
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
4 Experimenteren cf art. III Deltawet	11.463	3.537	0	0	0	0	0
4.01 Experimenteerprojecten	11.463	3.537	0	0	0	0	0
4.09 Ontvangsten Experimenteerartikel	0	0	0	0	0	0	0
Bijdragen van hfdst XII (art 26)	11.463	3.537	0	0	0	0	0
(Vervolg) Bedragen x € 1.000							
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
4 Experimenteren cf art. III Deltawet	0	0	0	0	0	0	0
4.01 Experimenteerprojecten	0	0	0	0	0	0	0
4.09 Ontvangsten Experimenteerartikel	0	0	0	0	0	0	0
Bijdragen van hfdst XII (art 26)	0	0	0	0	0	0	0

4.01 Experimenteerprojecten

Motivering

Het experimenteerartikel staat ten dienste van een integrale uitvoering van het Deltaprogramma en biedt de mogelijkheid tot integrale bekostiging.

Producten

Projectoverzicht Verkenningen- en planuitwerkingsprogramma				
Bedrag in € mln	Budget		Planning	
	Huidig	vorig	PB of TB	Openstelling
Verplicht				
Projecten Noord-Holland, Utrecht en Flevoland				
Marker Wadden	30	15	2014	2020
Gebonden				
-	0			
Bestemd				
-	0			
Totaal programma planuitwerking en verkenning	30			
Begroting DF 04.01.01	30			

legenda

PB = Projectbesluit

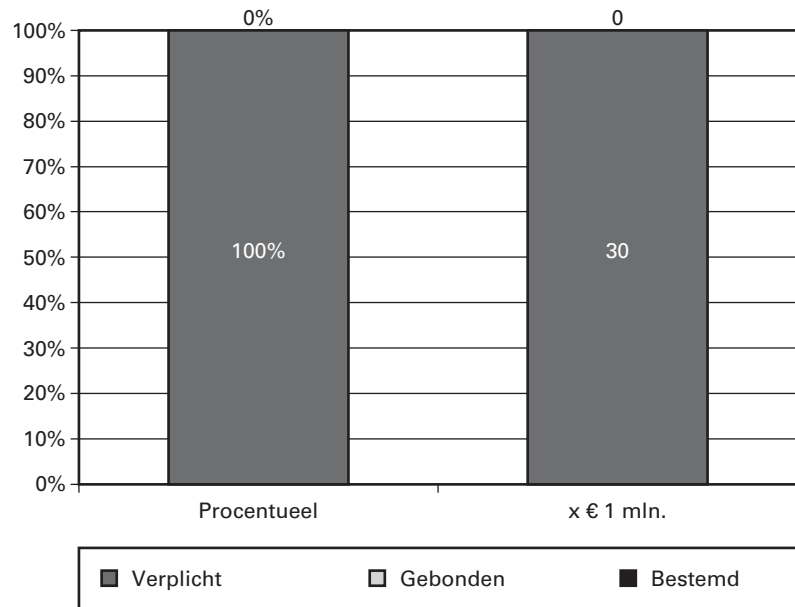
TB = Tracébesluit

TBES project Marker Wadden

Het TBES project Marker Wadden is een initiatief van Natuurmonumenten (NM) om in het Markermeer langs de Houtribdijk nabij Lelystad een moerasedland aan te leggen. De voorbereidingen voor de uitvoering van de eerste fase Marker Wadden zijn inmiddels gestart met een budget van € 50 miljoen. IenM en EZ dragen ieder € 15 miljoen bij (totaal € 30 miljoen). Daarnaast wordt € 15 miljoen gefinancierd vanuit de Postcode-loterij. De provincie Flevoland en NM dragen gezamenlijk € 5 miljoen bij. Het beschikbare budget wordt ondergebracht bij het Nationaal Groen-fonds. Natuurmonumenten zoekt aanvullend budget, onder andere middels private financiering en Europese subsidies. Het project maakt onderdeel uit van het bedrijfslevenbeleid binnen de Topsector Water.

Om invulling te geven aan de toezegging naar aanleiding van de Voorjaarsnota 2012 om meer inzicht in de opbouw van de MIRT-budgetten tot en met 2028 per modaliteit te verstrekken, is hieronder de budgetflexi-biliteit voor de periode 2014–2028 weergegeven voor onderzoek, verkenning en planuitwerking.

Verk./Planuitw. Experimenteerartikel (Periode 2014–2028)

Artikel 5 Netwerkgebonden kosten en overige uitgaven

Omschrijving van de samenhang in het beleid

Op dit artikel worden de apparaatskosten van RWS en de Deltacommissaris geraamd alsmede overige netwerkgebonden uitgaven van RWS en programma-uitgaven van de Deltacommissaris die niet direct aan de afzonderlijke projecten uit dit Deltafonds zijn toe te wijzen.

Budgettaire gevolgen van de uitvoering van art. 5 Netwerkgebonden kosten en overige uitgaven (in € 1.000)							
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Verplichtingen	253.539	237.288	241.385	235.718	232.646	239.276	239.044
Uitgaven	253.827	213.207	216.347	223.339	216.341	225.997	265.534
<i>Waarvan juridisch verplicht</i>			70%				
<i>5.01 Apparaat</i>	198.792	185.216	176.412	171.332	168.868	175.500	175.266
5.01.01 Staf Deltacommissaris	2.203	2.021	1.852	1.821	1.770	1.720	1.720
5.01.02 Apparaatskosten RWS	196.589	183.195	174.560	169.511	167.098	173.780	173.546
<i>5.02 Overige uitgaven</i>	55.035	51.284	64.932	64.386	63.778	63.776	63.778
5.02.01 Overige netwerkgebonden uitgaven	52.934	49.559	63.012	62.425	61.817	61.815	61.817
5.02.02 Programma-uitgaven DC	2.101	1.725	1.920	1.961	1.961	1.961	1.961
5.02.03 Overige uitgaven							
<i>5.03 Investeringsruimte</i>	0	- 23.293	- 24.997	- 12.379	- 16.305	- 13.279	26.490
5.03.01 Programmarruimte	0	- 23.293	- 24.997	- 12.379	- 16.305	- 13.279	26.490
5.03.02 Beleidsruimte	0	0	0	0	0	0	0
Van totale uitgaven							
- Bijdrage aan agentschap RWS	249.523	232.754	237.572	231.936	228.915	235.595	235.363
- Apparaatsuitgaven	2.203	2.021	1.852	1.821	1.770	1.720	1.720
- Restant	2.101	- 21.568	- 23.077	- 10.418	- 14.344	- 11.318	28.451
Ontvangsten	0	0	0	0	0	0	0
5.09 Netwerkgebonden kosten en overige ontvangsten	0	0	0	0	0	0	0
5.09.01 Overige ontvangsten	0	0	0	0	0	0	0
5.10 Saldo van de afgesloten rekeningen		2.067					

Budgetflexibiliteit

Onderstaand zijn de beschikbare budgetten na de begrotingsperiode tot en met 2028 jaar op jaar gepresenteerd op artikelonderdeelniveau. De mutaties zijn in de verdiepingsbijlage bij de begroting op dit zelfde detailniveau tot en met 2028 toegelicht.

Bedragen x € 1.000							
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
5 Netwerkgebonden kosten en overige uitgaven	216.347	223.339	216.341	225.997	265.534	291.970	263.316
5.01 Apparaat	176.412	171.332	168.868	175.500	175.266	173.965	176.257
5.02 Overige uitgaven	64.932	64.386	63.778	63.776	63.778	63.778	61.964
5.03 Investeringsruimte	- 24.997	- 12.379	- 16.305	- 13.279	26.490	54.227	25.094
5.09 Netwerkgebonden kosten en overige ontvangsten	0	0	0	0	0	0	0
Bijdragen van hfdst XII (art 26)	216.347	223.339	216.341	225.997	265.534	291.970	263.315

(Vervolg) Bedragen x € 1.000

	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
5 Netwerkgebonden kosten en overige uitgaven	242.150	266.626	387.404	379.166	424.766	424.088	462.476
5.01 Apparaat	176.186	176.186	176.209	176.209	176.209	176.209	176.233
5.02 Overige uitgaven	61.964	61.964	61.940	61.940	61.940	63.632	60.252
5.03 Investeringsruimte	3.999	28.475	149.255	141.017	186.617	184.247	225.991
5.09 Netwerkgebonden kosten en overige ontvangsten	0	0	0	0	0	0	0
Bijdragen van hfdst XII (art 26)	263.315	242.149	266.626	387.404	379.166	424.766	424.088

5.01 Apparaat

Motivering

In uitzondering op de systematiek van «Verantwoord Begroten» worden op deze begroting ook de apparaatskosten van de Deltacommissaris en RWS gepresenteerd.

Producten

Staf Deltacommissaris

De Deltacommissaris moet, conform de Waterwet, de totstandkoming en uitvoering van het Deltaprogramma bevorderen. Hij voert overleg met betrokken partijen en bewaakt de voortgang van de uitvoering van het Deltaprogramma.

In de memorie van toelichting op de Waterwet, paragraaf 4, artikel 7.22d, is opgenomen dat de Deltacommissaris een eigen bureau ter ondersteuning van zijn werkzaamheden heeft en een budget dat toereikend is voor de hem toebedeelde taken.

Op dit artikel worden de personele en materiële kosten verantwoord die nodig zijn om de ondersteunende taken van de staf Deltacommissaris te kunnen uitvoeren.

Apparaatskosten Rijkswaterstaat

Dit betreft de apparaatskosten (inclusief afschrijving en rente) voor de grote projecten Ruimte voor de Rivier, Maaswerken, HWBP-2, nHWBP, overige aanlegprojecten, verkenningen en planuitwerkingen, watermanagement, Beheer en Onderhoud, de uitvoering van landelijke taken en inhuur.

5.02 Overige Uitgaven

Overige netwerkgebonden uitgaven

Onder overige kosten zijn de externe kosten opgenomen die niet direct toewijsbaar zijn aan de producten van het Deltafonds. De overige netwerkgebonden uitgaven komen ten goede aan watermanagement, beheer, onderhoud, vervanging en aanleg en betreffen taken die gecentraliseerd binnen RWS worden opgepakt. Het gaat bij deze zogeheten landelijke taken onder meer om het verzamelen van basisinformatie, onderhouden van ICT systemen, het inspecteren van het areaal en de ontwikkeling van kennis en innovatie. Er is gekozen voor centrale uitvoering met het oog op enerzijds uniformiteit in werkwijze en anderzijds kostenbesparing.

Programmauitgaven Deltacommissaris

Deze uitgaven worden gedaan voor het Deltaprogramma en de hoofdtaken van de Deltacommissaris.

5.03 Investeringsruimte

Op dit artikel wordt de voor het Deltafonds beschikbare investeringsruimte tot en met 2028 verantwoord.

In het Regeerakkoord is vastgelegd dat 80 procent van de resterende investeringsruimte in het Deltafonds vrijgegeven wordt. Dit is de zogenaamde programmaruimte, die beschikbaar is voor investeringen in deze kabinetsperiode. Op dit moment resteert een programmaruimte van circa € 0,66 miljard. Daarnaast is een beleidsruimte van circa € 275 miljoen beschikbaar, waarover besluitvorming wordt overgelaten aan een volgend kabinet.

De belangrijkste (budgettaire) aanpassingen van de programmaruimte ten opzichte van de 1^e suppletore wet 2014 betreffen de volgende zaken:

- Dekking korting prijsbijstelling 2014 (– € 79 miljoen);
- Dekking van extra uitgaven voor informatiebeveiliging (– € 22 miljoen);
- Dekking overig (onderzoek, projecten in voorbereiding) (– € 6 miljoen);
- Saldo van mee- en tegenvallers binnen het realisatieprogramma (– € 1 miljoen);
- Ontvangsten WVO (€ 4 miljoen);

Voor een betekenisvolle start van de opgaven voor waterveiligheid en zoetwater is een voorlopige reservering van circa € 200 miljoen gemaakt voor rijksbijdragen aan meerkosten van rivierverruiming en een reservering van circa € 150 miljoen voor rijksbijdragen aan zoetwatermaatregelen.

IenM dekt in de ontwerpbegroting 2015 de schade door het niet-uitkeren van de prijsbijstelling uit de resterende Investeringsruimte. Daarmee resteert er een kasritmeprobleem (zie hieronder het effect verwerking index 2013 en 2014). IenM lost dit uiterlijk bij ontwerpbegroting 2017 op, maar zo mogelijk eerder bij een eerstvolgende herijking van het Investeringsprogramma.

Bedragen x € 1.000								
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Programmaruimte	270	0	5.484	0	0	0	39.052	21.488
Beleidsruimte	0	0	0	0	0	0	0	0
Kaseffect verwerking index 2013	- 14.460	- 14.693	- 10.300	- 9.999	- 6.671	7.330	7.330	0
Kaseffect verwerking index 2014	- 9.103	- 10.304	- 7.563	- 6.306	- 6.608	19.160	7.845	3.606
Totaal begroting 05.03	- 23.293	- 24.997	- 12.379	- 16.305	- 13.279	26.490	54.227	25.094

Bedragen x € 1.000								
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	Totaal
Programmaruimte	254	15.659	139.681	133.235	178.833	125.363	900	660.219
Beleidsruimte	0	0	0	0	0	49.851	225.091	274.942
Kaseffect verwerking index 2013	3.745	8.400	7.330	7.330	7.330	7.328	0	0
Kaseffect verwerking index 2014	- 0	4.416	2.244	452	454	1.705	0	0
Totaal begroting 05.03	3.999	28.475	149.255	141.017	186.617	184.247	225.991	935.161

Artikel 6 Bijdragen andere begrotingen van het Rijk

Omschrijving van de samenhang in het beleid

Op dit artikel worden de ontvangen bijdragen verantwoord die ten laste van de begroting van lenM komen. De doelstellingen van het onderliggend beleid zijn terug te vinden in de Begroting hoofdstuk XII.

Het productartikel is gerelateerd aan artikel 26 Bijdragen aan de Investeringsfondsen op de Begroting hoofdstuk XII.

Budgettaire gevolgen van de uitvoering van art. 6 Bijdragen andere begrotingen Rijk (in € 1.000)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Ontvangsten	973.745	1.074.523	1.124.584	1.064.247	971.113	883.565	836.177
6.09 Ten laste van begroting lenM	973.745	1.074.523	1.124.584	1.064.247	971.113	883.565	836.177

Onderstaand zijn de beschikbare budgetten na de begrotingsperiode tot en met 2028 per jaar gepresenteerd op artikelonderdeelniveau. De mutaties zijn in de verdiepingsbijlage bij de begroting op ditzelfde detailniveau tot en met 2028 toegelicht.

Bedragen x € 1.000

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
6 Bijdragen andere begrotingen Rijk							
6.09 Ten laste van begroting lenM	1.124.584	1.064.247	971.113	883.565	836.177	815.254	1.169.079

(Vervolg) Bedragen x € 1.000

	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
6 Bijdragen andere begrotingen Rijk							
6.09 Ten laste van begroting lenM	910.697	916.652	1.008.496	1.007.723	1.004.175	997.064	965.650

6.09 Bijdragen ten laste van begroting Hoofdstuk XII

Dit begrotingsartikel is technisch van aard.

Artikel 7 Investeren in Waterkwaliteit

Omschrijving van de samenhang in het beleid

Maatregelen op het gebied van waterkwaliteit ten behoeve van de Kaderrichtlijn Water worden verantwoord op dit artikel.

Waterveiligheid en waterkwaliteit vragen specifiek aandacht in de Zuidwestelijke Delta en in delen van de grote wateren. Hierbij is mede aandacht voor ontwikkelingsmogelijkheden en veiligheid van de scheepvaart, en voor natuurcompensatie, recreatie en het verbeteren van de habitat van flora en fauna (Natura 2000).

Het artikel investeren in waterkwaliteit is gerelateerd aan beleidsartikel 12 (Waterkwaliteit) op de Begroting hoofdstuk XII.

Budgettaire gevolgen van de uitvoering van art. 7 Investeren in waterkwaliteit (in € 1.000)							
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Verplichtingen	0	0	42.630	19.114	23.764	32.664	51.764
Uitgaven	0	0	46.770	44.586	41.404	40.821	53.765
<i>Waarvan juridisch verplicht</i>			100%				
<i>7.01 Real.progr.Kaderrichtlijn water</i>	0	0	38.827	42.464	38.140	40.057	53.001
<i>7.02 Overige aanlegprojecten Waterkwaliteit</i>	0	0	7.943	2.122	3.264	764	764
Van totale uitgaven							
– Bijdrage aan agentschap RWS	0	0	41.630	8.614	3.264	764	764
– Restant	0	0	5.140	35.972	38.140	40.057	53.001
Ontvangsten	0	0	0	0	0	0	0
7.09 Ontvangsten investeren in waterkwaliteit	0	0	0	0	0	0	0

Budgetflexibiliteit

Met uitzondering van de nog niet in uitvoering genomen aanlegprojecten worden de budgetten in 2015 voor KRW en de waterkwaliteitsprojecten als juridisch verplicht beschouwd op de peildatum 1 januari 2015.

Onderstaand zijn de beschikbare budgetten na de begrotingsperiode tot en met 2028 jaar op jaar gepresenteerd op artikelonderdeelniveau. De aanvullende middelen die zijn vrijgemaakt voor de KRW zijn uitgebreid toegelicht in de Groeiparagraaf van deze begroting. De mutaties zijn in de verdiepingsbijlage bij de begroting op dit zelfde detailniveau tot en met 2028 toegelicht.

Bedragen x € 1.000							
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
7 Investeren in waterkwaliteit	46.770	44.586	41.404	40.821	53.765	102.670	47.861
7.01 Real.progr.Kaderrichtlijn water	38.827	42.464	38.140	40.057	53.001	81.861	47.861
7.02 Overige aanlegprojecten Waterkwaliteit	7.943	2.122	3.264	764	764	20.809	
Ontvangsten	0	0	0	0	0	0	0
Bijdragen van hfdst XII (art 26)	46.770	44.586	41.404	40.821	53.765	102.670	47.861

(Vervolg) Bedragen x € 1.000

	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
7 Investeren in waterkwaliteit	47.861	47.861	43.861	43.861	43.861	43.861	0
7.01 Real.progr.Kaderrichtlijn water	47.861	47.861	43.861	43.861	43.861	43.861	
7.02 Overige aanlegprojecten Waterkwaliteit							
Ontvangsten							
Bijdragen van hfdst XII (art 26)	47.861	47.861	43.861	43.861	43.861	43.861	0

7.01 Investerings waterkwaliteit

Motivering

Het op orde krijgen en houden van een duurzaam watersysteem tegen maatschappelijk aanvaardbare kosten, waardoor Nederland schoon (drink)water heeft.

Producten

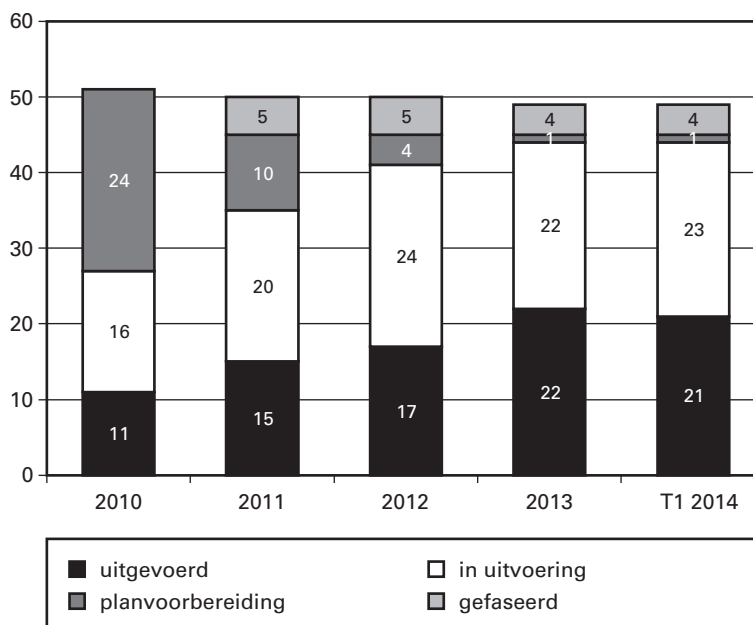
Verbeterprogramma Waterkwaliteit

Het Verbeterprogramma Waterkwaliteit bestaat uit een lijst concrete projecten. De projecten richten zich op het herstel van natuurlijkere overgangen tussen land en water, zoet en zout en van verbindingen, waaronder die tussen het hoofd- en regionaal watersysteem. Het betreft vooral aanlegprojecten om een meer natuurlijke inrichting van de watersystemen te bewerkstelligen. Dit moet bijdragen aan het bereiken van een goede ecologische en chemische toestand van de watersystemen.

Meetbare gegevens

Hieronder zijn de indicatoren en kengetallen voor waterkwaliteit opgenomen. Deze indicatoren en kengetallen zijn gerelateerd aan beleidsartikel 12 op de Begroting hoofdstuk XII.

Aantal KRW projecten per fase per jaar

De indicator hierboven geeft informatie over de stand van zaken van de KRW-maatregelen ter verbetering van de waterkwaliteit. Het geeft een meerjarig inzicht in de voortgang van de maatregelen van de betreffende projecten. De beleidsinspanningen van de Minister van IenM richten zich

op de Begroting hoofdstuk XII op de regie en realisatie van deze projecten. In het figuur is te zien dat de programma's voortvarend worden aangepakt. Er is nog slechts één project in de fase van planuitwerking; de rest is in realisatie of afgerond.

Over de uitvoering van alle maatregelen, ook die uitgevoerd door de waterschappen, gericht op de ecologische en chemische kwaliteit van de oppervlaktewateren in de stroomgebieden van de Rijn, Maas, Schelde, Eems en de uitvoering gericht op een goede chemische en kwantitatieve toestand van de grondwateren in de vier stroomgebieden wordt de Tweede Kamer jaarlijks geïnformeerd via «Water in Beeld» (laatste publicatie: Kamerstukken II, 2012/13, 27 625, nr. 290). Het Planbureau voor de Leefomgeving presenteert tussenresultaten in het Milieucompendium.

Projectoverzicht realisatieprogramma												
Projectomschrijving	Totaal Planning			Budget in € mln.							Oplevering	
	huidig	vorig	t/m 2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	later	huidig	vorig
Projecten Waterkwaliteit												
Projecten Nationaal												
KRW 1e tranche	40			0	34	6						2015 2015
KRW 2e en 3e tranche	573			0	6	16	26	37	53	435		2027
Programma	613	0	0	0	40	22	26	37	53	435		
Begroting (DF 7.01.01)				0	39	42	38	40	53	401		
Overprogrammering (-)	0			0	- 1	20	13	3	- 0	- 34		

7.02 Overige investeringen waterkwaliteit

Motivering

Naast het verbeterprogramma waterkwaliteit ten behoeve van de Kaderrichtlijn Water zijn hieronder de overige aanlegprojecten inzake waterkwaliteit opgenomen.

Producten

De overige investeringen waterkwaliteit hebben betrekking op de volgende producten:

- **Natuurcompensatie Perkpolder:**
Het project «Natuurcompensatie Perkpolder» maakt onderdeel uit van het wettelijk verplichte natuurcompensatieprogramma voor de tweede verdieping van de Westerschelde. Dit project is inmiddels betrokken bij de gebiedsontwikkeling Perkpolder. De gebiedsontwikkeling combineert de natuurdoelstelling met functies als wonen en recreatie en innovatieve concepten voor de lange termijn waterveiligheid. De realisatie is gestart in 2013 en de oplevering is voorzien in 2015.
- **Verruiming vaargeul Westerschelde:**
De derde verruiming van de vaargeul van de Westerschelde (zowel op Vlaams als Nederlands grondgebied) is uitgevoerd en gefinancierd door het Vlaams Gewest. Dit geldt ook voor het onderhoud van de verruimde vaargeul. Nederland financiert maximaal € 30 miljoen op Nederlands grondgebied voor wrakkenbergings, kabels- en leidingenbe-

scherming, vaargeulwandverdediging, onderzoek en monitoring. In 2013 is aan de hand van de monitoringsgegevens van 2010 en 2011 een eerste voortgangsrapport verschenen over de eventuele effecten van de derde verruiming.⁴

- **Natuurlijker Markermeer-IJmeer:**
Door verschillende oorzaken is sprake van een voortdurende verslechtering van de ecologische situatie in het Markermeer-IJmeer, waarbij de Natura2000 instandhoudingsdoelstelling voor het gebied in gevaar komt. Het programma Natuurlijker Markermeer-IJmeer heeft tot doel om mogelijke maatregelen ter verbetering van de waterkwaliteit te onderzoeken en in de praktijk te toetsen. Hieruit volgt een pilot om te experimenteren met de maatregelen in het klein. De resultaten zullen in 2015 leiden tot een advies aan het Kabinet over welke mogelijke maatregelen in de toekomst nodig zijn voor het op peil brengen en houden van de waterkwaliteit van het Markermeer-IJmeer.

Projectoverzicht realisatieprogramma

Projectomschrijving	Totaal Planning							Budget in € mln.			Oplevering	
	huidig	vorig	t/m 2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	later	huidig	vorig
Projecten Waterkwaliteit												
Projecten Nationaal												
Natuurcompensatie Perkpolder Verruiming vaargeul Westerschelde	3				3	0					2015	2015
Natuurlijker Markermeer	24				0	1	0	1	1	21	2010	2010
	8				4	1	3				2015	2015
Programma	36				8	2	3	1	1	21		
Begroting (DF 7.02.01)					8	2	3	1	1	21		
Overprogrammering (-)					0	0	0	0	0	0		

⁴ <http://www.vnsc.eu/uploads/2013/10/derde-verruiming-schelde-voortgangsrapport-data-2010-2011-v3-0.pdf>

4. DE BIJLAGEN

Bijlage 1 Voeding van het Deltafonds en begrotingstaat per productartikelenonderdeel

DELTAFONDS														
Bedragen x € 1.000	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
1	Investeren in waterveiligheid uitgaven													
1.01 Grote projecten	792.671	627.251	541.541	342.297	167.421	284.868	363.801	89.309	16.745	0	0	0	0	0
1.02 Overige aanlegprojecten	105.716	126.470	189.873	306.947	398.664	216.097	510.453	484.891	498.875	424.680	414.785	443.050	441.510	418.411
1.03 Studiekosten	5.350	4.050	1.375	475	350	350	0	0	0	0	0	0	0	0
1.09 Ontvangsten	246.003	206.694	189.874	171.652	171.424	169.642	148.620	148.620	148.620	148.620	148.620	148.620	148.620	148.620
Bijdrage van hfdst XII (art 26)	657.734	551.077	542.915	478.067	395.011	331.673	725.634	425.580	367.000	276.060	266.165	294.430	292.890	269.791
Bedragen x € 1.000	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
2	Investeren in zoetwatervoorziening uitgaven													
2.01 Aanleg waterkwaliteit	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.02 Overige waterinvoorziening	4.258	36.065	21.991	406	0	0	5.478	1.833	1.833	1.833	1.833	1.833	1.833	1.833
2.03 Studiekosten	1.991	1.721	1.720	1.720	1.721	1.721	0	0	0	0	0	0	0	0
2.09 Ontvangsten	4.000	4.907	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bijdrage van hfdst XII (art 26)	2.249	32.879	23.711	2.126	1.721	1.721	5.478	1.833	1.833	1.833	1.833	1.833	1.833	1.833

Bedragen x € 1.000	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
3 Beheer, onderhoud en														
vervangings uitgaven	190.021	208.829	146.742	136.554	120.146	87.220	126.790	193.273	233.332	299.339	316.698	239.285	234.392	231.549
3.01 Watermanagement	7.734	6.964	6.962	6.962	6.962	6.962	6.962	6.962	6.962	6.987	6.987	6.987	7.183	6.790
3.02 Beheer, onderhoud en vervanging	182.287	201.865	139.780	129.592	113.184	80.258	119.828	186.311	226.370	292.352	309.711	232.298	227.209	224.760
3.09 Ontvangsten	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bijdrage van hfdst XII (art 26)	190.021	208.829	146.742	136.554	120.146	87.220	126.791	193.274	233.333	299.339	316.698	239.285	234.392	231.549
Bedragen x € 1.000	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
4 Experimenten of art. III Deltawet														
4.01 Experimenten	11.463	3.537	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4.01 Experimenten	11.463	3.537	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4.09 Ontvangsten	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bijdrage van hfdst XII (art 26)	11.463	3.537	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Bedragen x € 1.000	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
5 Netwerkgebonden kosten en overige uitgaven	216.347	223.339	216.341	225.997	265.534	291.970	263.316	242.150	266.626	387.404	379.166	424.766	424.088	462.476
5.01 Apparaat	176.412	171.332	168.868	175.500	175.266	173.965	176.257	176.186	176.186	176.209	176.209	176.209	176.209	176.233
5.02 Overige uitgaven	64.932	64.386	63.778	63.776	63.778	63.778	61.964	61.964	61.964	61.940	61.940	61.940	63.632	60.252
5.03 Investeringsruimte	- 24.997	- 12.379	- 16.305	- 13.279	26.490	54.227	25.094	3.999	28.475	149.255	141.017	186.617	184.247	225.991
5.09 Ontvangsten Ontvangsten	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bijdrage van hfdst XII (art 26)	216.347	223.339	216.341	225.997	265.534	291.970	263.315	242.149	266.626	387.404	379.166	424.766	424.088	462.476
Bedragen x € 1.000	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
7 Investeren in waterkwaliteit	46.770	44.586	41.404	40.821	53.765	102.670	47.861	47.861	47.861	43.861	43.861	43.861	43.861	0
7.01 Real.progr.Ka-derrichtlijn water	38.827	42.464	38.140	40.057	53.001	81.861	47.861	47.861	47.861	43.861	43.861	43.861	43.861	0
7.02 Overige aanlegprojecten	7.943	2.122	3.264	764	764	20.809	0	0	0	0	0	0	0	0
7.09 Ontvangsten Ontvangsten	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bijdrage van hfdst XII (art 26)	46.770	44.586	41.404	40.821	53.765	102.670	47.861	47.861	47.861	43.861	43.861	43.861	43.861	0

Bedragen x € 1.000	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
6 Bijdragen andere begro- tingen Rijk														
06.09 Ontvangsten Ontvang- sten	1.124.584	1.064.247	971.113	883.565	836.177	815.254	1.169.078	910.697	916.653	1.008.496	1.007.722	1.004.175	997.064	965.650
Totaal uitgaven	1.374.587	1.275.848	1.160.987	1.055.217	1.007.601	984.896	1.317.699	1.059.317	1.065.272	1.157.117	1.156.343	1.152.795	1.145.684	1.114.269
Totaal ontvangsten	250.003	211.601	189.874	171.652	171.424	169.642	148.620	148.620	148.620	148.620	148.620	148.620	148.620	148.620
Totaal Bijdrage van hfdst XII (art 26)	1.124.584	1.064.247	971.113	883.565	836.177	815.254	1.169.079	910.697	916.652	1.008.497	1.007.723	1.004.175	997.064	965.649

Bijlage 2. Verdiepingsbijlage

Artikel 1 Investeren in waterveiligheid	Categorie mutatie	Totaal	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	Toelichting
Ontwerpbegroting 2014 artikelonderdeel 1.01 Grote projecten waterveilig.			673.058	762.726	749.351	530.078	332.884	166.110	283.460	230.546	89.309	0	0	0	0	0	0	
Mutaties			-97.450	-2.046	152.094	-2.022	8.184	0	0	133.255	0	16.745	0	0	0	0	0	
Voorjaarsnota 2014																		
Stand eerste supplettoire wet 2014 artikelonderdeel 1.01 Grote projecten waterveilig.			575.608	760.680	597.257	528.056	341.068	166.110	283.460	363.801	89.309	16.745	0	0	0	0	0	4
Desalderingen		60.600		25.000	25.000	10.600												
Indexering 2014	Intens./extens./	1.662		584	398	174	253	253										1
Indexering 2014	Intens./extens./	24.053	6.897	6.991	4.410	2.487	1.055	1.058	1.155									1
Mutaties Miljoenennota 2015			6.897	31.991	29.994	13.485	1.229	1.311	1.408	0	0	0	0	0	0	0	0	
Stand ontwerpbegroting 2015 artikelonderdeel 1.01 Grote projecten waterveilig.			582.505	792.671	627.251	541.541	342.297	167.421	284.868	363.801	89.309	16.745	0	0	0	0	0	
Ontwerpbegroting 2014 artikelonderdeel 1.02 Overige aanlegprojecten			147.835	104.389	135.688	190.546	263.407	294.335	201.428	631.968	483.866	506.411	414.248	412.248	437.352	432.285	408.961	
Waterveiligheid																		
Mutaties			57.534	0	0	0	39.841	98.121	12.038	123.410	0	-16.745	0	0	0	0	0	
Voorjaarsnota 2014																		
Stand eerste supplettoire wet 2014 artikelonderdeel 1.02			205.369	104.389	135.688	190.546	303.248	392.456	213.466	508.558	483.866	489.666	414.248	412.248	437.352	432.285	408.961	5
Ov.aanlegprojecten																		
Waterveilig.	Neutraal	-84.500																
Areaalgroei	Intens./extens./	107.479																
Areaalgroei	Neutraal	0	-7.075	1.571	-14.488	-6.714	475	2.938	2.898	10.881	10.907	17.037	17.011	17.011	15.671	8.834	10.127	5
Kasschuiven	Intens./extens./	14.797	948	1.273	578	1.499	2.882	2.928	1.392	1.545	675	659	37	37	37	41	266	6
Indexering 2014	Intens./extens./																	1
Overboekingen binnen het Deltafonds.	Neutraal	2.668	-374	-1.517	4.692	4.542	342	342	-1.659	350	350	-1.850	-1.800	-1.800	350	350	350	8

Artikel 1 Investeren in waterveiligheid	Cate- gorie mutatie	Totaal	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Mutaties Miljoennota 2015			- 6.501	1.327	- 9.218	- 673	3.699	6.208	2.631	1.895	1.025	7.009	8.282	387	5.698	9.225	9.450
Stand ontwerpbe-groting 2015																	
artikelonderdeel 1.02 Overige aanlegprojecten																	
Waterveiligheid			198.868	105.716	126.470	189.873	306.947	398.664	216.097	510.453	484.891	496.675	422.530	412.635	443.050	441.510	418.411
Ontwerpbegroting 2014 artikelon-derdeel 1.03																	
Studiekosten			6.997	2.113	1.505	350	950	2.246	1.248	0	0	0	0	0	0	0	0
Mutaties			2.122	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Voorjaarsnota 2014																	
Stand eerste																	
supplettoire wet																	
2014 artikelon-derdeel 1.03																	
Studiekosten			9.119	2.113	1.505	350	950	2.246	1.248	0	0	0	0	0	0	0	0
Overboekingen																	
binnen het																	
Deltafonds.	Neutraal	1.360	- 2.178	3.237	2.545	1.025	- 475	- 1.896	- 898	0	0	0	0	0	0	0	0
Mutaties Miljoennota 2015																	
Stand ontwerpbe-groting 2015																	
artikelonderdeel 1.03 Studiekosten			6.941	5.350	4.050	1.375	475	350	350	0	0	0	0	0	0	0	0
Ontwerpbegroting 2014 artikelon-derdeel 1.04																	
GIV/PPS			0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Mutaties			0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Voorjaarsnota 2014																	
Stand eerste																	
supplettoire wet																	
2014 artikelon-derdeel 1.04																	
GIV/PPS			0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal uitgaven stand ontwerpbe-groting 2015 inv. in waterveiligheid			788.314	903.737	757.771	732.789	649.719	566.435	501.315	874.254	574.200	513.420	422.530	412.635	443.050	441.510	418.411

Artikel 1 Investeren in waterveiligheid	Cate- gorie	Totaal mutatie	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Ontwerpbegroting 2014 artikelonderdeel 1.09 Ontv. Investeren in waterveiligheid																	
141.865	220.003	181.110	180.365	171.478	171.171	169.389	148.620	148.620	148.620	148.620	148.620	148.620	148.620	148.620	148.620	148.620	148.620
Mutaties																	
Voorjaarsnota 2014																	
			- 5.514	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Stand eerste supplettoire wet 2014 artikelonderdeel 1.09 Ontv. Inv. in waterveiligheid																	
136.351	220.003	181.110	180.365	171.478	171.171	169.389	148.620	148.620	148.620	148.620	148.620	148.620	148.620	148.620	148.620	148.620	148.620
Kasschuiven	Neutraal	0	489	1.000	0	- 1.489											6
Desalderingen	Desaldering	60.600		25.000	25.000	10.600											4
Indexering 2014	Intens./ extens.	1.662		584	398	174	253	253									1
Overboekingen binnen het Deltafonds.	Neutraal	- 222	- 222														8
Mutaties Miljoenennota 2015		267	26.000	25.584	9.509	174	253	253	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Stand ontwerpbegroting 2015 artikelonderdeel 1.09 Ontv. Investeren in waterveiligheid		136.618	246.003	206.694	189.874	171.652	171.424	169.642	148.620	148.620	148.620	148.620	148.620	148.620	148.620	148.620	148.620

Artikel 1 Investeren in waterveiligheid

1. Indexering 2014
IenM heeft voor het jaar 2014 een beperkte bijdrage ontvangen voor de prijsstijging van de investeringen (IBOI). Net als in de vorige begroting dekt IenM de korting op de prijsbijstelling tranche 2014 uit de resterende investeringsruimte per investeringsdomein. Er resteert dan een kasprobleem. IenM lost dit uiterlijk bij ontwerpbegroting 2017 op, maar zo mogelijk bij de eerstvolgende herijking van het investeringsprogramma. In het uitvoeringsjaar wordt een risico op een kasoverschrijding ter omvang van het minbedrag in de begroting geaccepteerd.
4. Desalderingen
Als gevolg van extra ontvangsten van derden voor het project IJsseldelta binnen het programma Ruimte voor de Rivier is het projectbudget met zestig miljoen euro opgehoogd.
5. Areaalgroei Hoofdwatersystemen
In deze begroting is in lijn met de gevolgde werkwijze bij het Hoofdwegennet, zoals beschreven in de bijlage 5 van de Infrastructuurbegroting 2014, een reservering getroffen voor de areaalgroei op het hoofdwatersysteem van in totaal circa € 107 miljoen tot en met 2028. Inmiddels is de omvang van de consequenties van areaalgroei op beheer en onderhoud van projecten met openstelling voor 2016 bekend. De middelen ter dekking van het beheer en onderhoud van deze areaalgroei inclusief de structurele doorwerking tot en met 2028 van € 84,5 miljoen zijn in deze begroting overgeboekt van het artikelonderdeel voor verkenningen en planuitwerkingen (01.02.01) naar het artikelonderdeel voor Beheer en Onderhoud (03.02.01), zie tevens mutatie vijf in de verdiepingsbijlage bij artikel 3.
6. Kasschuiven
Om voor alle artikelen tot een sluitende programmering te komen, zijn budgettair neutrale kasschuiven over de diverse jaren tussen de verschillende artikelen op het Deltafonds noodzakelijk.
8. Overboekingen binnen het Deltafonds
Tussen en binnen de artikelen van het Deltafonds zijn een aantal mutaties doorgevoerd. Het betreft hier onder andere:
  - Een verlaging van de Rijksbijdrage voor het project Hoornse Hop;
  - Ophoging van verschillende taakstellende projectbudgetten (waaronder Haringvliet de Kier, toetsing regionale keringen in beheer van het Rijk, het Tidal Test Centre Brouwersdam en enkele studies);
  - Voor het project Marker Wadden is naar aanleiding van bestuurlijke afspraken met regionale partners in deze begroting budget gereserveerd;
  - Voor de aanpak van de missiekritieke systemen – die in 2014 prioritair worden aangepakt – is een bedrag van € 22 miljoen ten laste van de investeringsruimte van het Deltafonds gebracht;
  - Verwerking van enkele mee- en tegenvallers binnen het realisatieprogramma op de investeringsruimte.

Artikel 2 Investeren in zoetwatervoorziening	Categorie mutatie	Totaal	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	Toe- lich- ting
Ontwerpbegroting 2014 artikelonderdeel 2.01 Aanleg waterkwaantiteit Mutaties Voorjaarsnota 2014			0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Stand eerste supplettoire wet 2014 artikelonderdeel 2.01			0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Mutaties Miljoenennota 2015			0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Stand ontwerpbe- grotting 2015 artikelonderdeel 2.01			0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ontwerpbegroting 2014 artikelonder- deel 2.02 Overige waterinvest.zoetwa- tervoorz.			1.203	15.962	46.808	23.869	2.195	2.063	2.062	2.183	2.183	2.183	2.183	2.183	2.183	2.183	2.183	2.183
Mutaties Voorjaars- nota 2014			6.830	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Stand eerste supplettoire wet 2014 artikelonder- deel 2.02 BenO			8.033	15.962	46.808	23.869	2.195	2.063	2.062	2.183	2.183	2.183	2.183	2.183	2.183	2.183	2.183	2.183
Kasschuiven	Neu- traal	0	-3.645	0	0	0	0	0	0	3.645								6
Indexering 2014	Intens./ extens.	802	4	341	184	273												1
Overboekingen binnen het Deltafonds.	Neu- traal	-31.434	-1.242	-8.059	-11.084	-2.062	-2.062	-2.063	-2.062	-350	-350	-350	-350	-350	-350	-350	-350	8
Mutaties Miljoenen- nota 2015			-1.238	-11.704	-10.743	-1.878	-1.789	-2.063	-2.062	3.295	-350	-350	-350	-350	-350	-350	-350	
Stand ontwerpbe- grotting 2015 artikelonderdeel 2.02 BenO			6.795	4.258	36.065	21.991	406	0	0	5.478	1.833	1.833	1.833	1.833	1.833	1.833	1.833	
Ontwerpbegroting 2014 artikelonder- deel 2.03 Studiekos- ten			2.660	41														
Mutaties Voorjaars- nota 2014			23	0														

Artikel 2 Investeren in zoetwatervoorziening	Categorie mutatie	Totaal	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Stand eerste supplettoire wet 2014 artikelonderdeel 2.03 Studiekosten			2.683	41	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kasschuiven	Neutraal	0		1.709	- 342	- 342	- 342	- 342	- 341								6
Overboekingen binnen het Deltafonds.	Neutraal	11.288	735	241	2.063	2.062	2.062	2.062	2.062								8
Mutaties Miljoenennota 2015			735	1.950	1.721	1.720	1.720	1.721	1.721	0	0	0	0	0	0	0	0
Stand ontwerpbe-groting 2015 artikelonderdeel 2.03 Studiekosten			3.418	1.991	1.721	1.720	1.720	1.721	1.721	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal uitgaven stand ontwerpbe-groting 2015 Inv. in zoetwatervoorziening			10.213	6.249	37.786	23.711	2.126	1.721	1.721	5.478	1.833	1.833	1.833	1.833	1.833	1.833	1.833
Ontwerpbegroting 2014 artikelonderdeel 2.09 Ontv. Inv. Waterkwant. en zoetwatervoorz. Mutaties Voorjaarsnota 2014			0														
			10.331	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Stand eerste supplettoire wet 2014 artikelonderdeel 2.09 Ontvangsten																	
Kasschuiven	Neutraal	0	- 8.907	4.000	4.907												6
Overboekingen binnen het Deltafonds.	Neutraal	- 1.224	- 1.224														8
Mutaties Miljoenennota 2015			- 10.131	4.000	4.907	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Stand ontwerpbe-groting 2015 artikelonderdeel 2.09 Ontvangsten			200	4.000	4.907	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Artikel 2 Investeren in zoetwatervoorziening

1. Indexering 2014
IenM heeft voor het jaar 2014 een beperkte bijdrage ontvangen voor de prijsstijging van de investeringen (IBOI). Net als in de vorige begroting dekt IenM de korting op de prijsbijstelling tranche 2014 uit de resterende investeringsruimte per investeringsdomein. Er resteert dan een kasprobleem. IenM lost dit uiterlijk bij ontwerpbegroting 2017 op, maar zo mogelijk bij de eerstvolgende herijking van het investeringsprogramma. In het uitvoeringsjaar wordt een risico op een kasoverschrijding ter omvang van het minbedrag in de begroting geaccepteerd.
6. Kasschuiven
Om voor alle artikelen tot een sluitende programmering te komen, zijn budgettair neutrale kasschuiven over de diverse jaren tussen de verschillende artikelen op het Deltafonds noodzakelijk.
8. Overboekingen binnen het Deltafonds
Tussen en binnen de artikelen van het Deltafonds zijn een aantal mutaties doorgevoerd. Het betreft hier onder andere:
  - Een verlaging van de Rijksbijdrage voor het project Hoornse Hop;
  - Ophoging van verschillende taakstellende projectbudgetten (waaronder Haringvliet de Kier, toetsing regionale keringen in beheer van het Rijk, het Tidal Test Centre Brouwersdam en enkele studies);
  - Voor het project Marker Wadden is naar aanleiding van bestuurlijke afspraken met regionale partners in deze begroting budget gereserveerd;
  - Voor de aanpak van de missiekritieke systemen – die in 2014 prioritair worden aangepakt – is een bedrag van € 22 miljoen ten laste van de investeringsruimte van het Deltafonds gebracht;
  - Verwerking van enkele mee- en tegenvallers binnen het realisatieprogramma op de investeringsruimte.

Artikel 3 Beheer, onderhoud en vervanging	Categorie mutatie	Totaal	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	Toe- lich- ting
Ontwerpbegroting 2014 artikelonderdeel 3.01 Watermanagement			11.142	11.478	10.713	10.713	10.713	10.713	10.713	10.723	10.723	10.723	10.723	10.723	10.723	10.898	10.548	
Mutaties Voorjaarsnota 2014		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Stand eerste supplementaire wet 2014 artikelonderdeel 3.01 Watermanagement		11.142	11.478	10.713	10.713	10.713	10.713	10.713	10.713	10.723	10.723	10.723	10.723	10.723	10.723	10.898	10.548	
Indexering 2014	Intens./extens.	1.957	135	129	129	129	129	129	129	130	130	130	130	130	130	259		1
Landelijke Taken RWS	Neutraal – 54.285		- 3.882	- 3.878	- 3.880	- 3.880	- 3.880	- 3.880	- 3.880	- 3.891	- 3.891	- 3.891	- 3.866	- 3.866	- 3.866	- 3.974	- 3.758	10
Mutaties Miljoenennota 2015		135	- 3.744	- 3.749	- 3.751	- 3.751	- 3.751	- 3.751	- 3.751	- 3.761	- 3.761	- 3.761	- 3.736	- 3.736	- 3.736	- 3.715	- 3.758	
Stand ontwerpbe-groting 2015 artikelonderdeel 3.01 Watermanagement		11.277	7.734	6.964	6.962	6.962	6.962	6.962	6.962	6.962	6.962	6.962	6.987	6.987	6.987	7.183	6.790	
Ontwerpbegroting 2014 artikelonderdeel 3.02 Beheer, onderhoud en vervanging			165.115	194.124	201.328	152.094	141.907	133.498	129.655	124.509	190.217	232.088	265.773	304.296	232.243	236.144	235.058	
Mutaties Voorjaarsnota 2014		2.956	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Stand eerste supplementaire wet 2014 artikelonderdeel 3.02 Beheer, onderhoud		168.071	194.124	201.328	152.094	141.907	133.498	129.655	124.509	190.217	232.088	265.773	304.296	232.243	236.144	235.058		
Kasschuiven	Neutraal	0	- 100	- 2.300	0	0	- 13.300	3.500	- 17.800	0	0	0	30.000					6
Areealgroei	Neutraal	84.500		6.500						10.881	10.907	14.837	14.861	14.861	10.360	0	1.293	5
Indexering 2014	Intens./extens.	34.939	1.889	2.065	2.100	1.921	1.920	1.921	1.698	1.552	2.301	2.559	2.832	3.668	2.809	4.438	1.266	1
Landelijke Taken RWS	Neutraal	126.977	- 8.762	- 8.923	- 9.095	- 9.095	- 9.095	- 9.095	- 9.095	- 9.114	- 9.114	- 9.114	- 9.114	- 9.114	- 9.114	- 9.373	- 8.857	10
overb. XII in het kader van Cyber security	Intens./extens.	5.437	5.437															3

Artikel 3 Beheer, onderhoud en vervanging	Cate- gorie mutatie	Totaal	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Overboekingen binnen het Deltafonds.	Neutraal	18.000	100	2.300	6.000	0	13.300	- 3.500	17.800		- 6.000	- 8.000	- 8.000				- 4.000
Overheveling KRW/Motie Jacobi	Intens./extens-	115.700		- 5.140	- 5.140	- 5.140	- 5.140	- 13.140	- 42.000	- 8.000	- 8.000	- 8.000	- 4.000	- 4.000	- 4.000	- 4.000	2
Mutaties Miljoenennota 2015		7.326	- 11.837	537	- 12.314	- 12.315	- 20.314	- 49.397	- 4.681	- 3.906	- 5.718	26.579	5.415	55	- 8.935	- 10.298	
Stand ontwerpbe-groting 2015																	
artikelonderdeel 3.02 Beheer, onderhoud en vervanging		175.397	182.287	201.865	139.781	129.593	113.185	80.259	119.828	186.311	226.370	292.352	309.711	232.298	227.210	224.760	
Totaal uitgaven stand ontwerpbe-groting 2015 B&O en verv.		0															
Ontwerpbegroting 2014 artikelonder-deel 3.09 Ontvang-sten		186.674	190.021	208.829	146.742	136.554	120.146	87.220	126.790	193.273	233.332	299.339	316.698	239.285	234.393	231.550	
Mutaties Voorjaars-nota 2014		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Stand eerste supplettoire wet 2014 artikelonder-deel 3.09 Ontvang-sten		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Mutaties Miljoenen-nota 2015		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Stand ontwerpbe-groting 2015																	
artikelonderdeel 3.09 Ontvangsten		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Artikel 3 Beheer, onderhoud en vervanging

1. Indexering 2014
IenM heeft voor het jaar 2014 een beperkte bijdrage ontvangen voor de prijsstijging van de investeringen (IBOI). Net als in de vorige begroting dekt IenM de korting op de prijsbijstelling tranche 2014 uit de resterende investeringsruimte per investeringsdomein. Er resteert dan een kasprobleem. IenM lost dit uiterlijk bij ontwerpbegroting 2017 op, maar zo mogelijk bij de eerstvolgende herijking van het investeringsprogramma. In het uitvoeringsjaar wordt een risico op een kasoverschrijding ter omvang van het minbedrag in de begroting geaccepteerd.
2. Overheveling KRW/amendement Jacobi
Op grond van het amendement-Jacobi (Kamerstukken II, 2013/14, **33 503, nr. 8**) is het met ingang van 1 januari 2015 mogelijk om de uitgaven op het gebied van waterkwaliteit, ook wanneer deze uitgaven geen relatie hebben met waterveiligheid en zoetwatervoorziening, te verantwoorden op het Deltafonds. Hierdoor is het mogelijk om vanuit het Deltafonds projecten waarin ook waterkwaliteitsaspecten een rol spelen integraal te financieren. Hiertoe zijn middelen overgeboekt van artikel 12 op Begroting hoofdstuk XII naar het nieuwe artikel 7 in het Deltafonds. Het gaat daarbij om de realisatieprojecten Verbeterprogramma Waterkwaliteit Rijkswateren ten behoeve van de KRW. Daarnaast zijn de projecten Natuurcompensatie Perkpolder, Verruiming vaargeul Westerschelde en Natuurlijker Markermeer/IJmeer ook overgeheveld naar het Deltafonds. In de schriftelijke beantwoording van de Kamervragen ten behoeve van het WGO dd. 18 november 2013 is ook aangegeven dat opgaven voor waterkwaliteit niet gedekt mogen worden uit de budgetten op het Deltafonds die bestemd zijn voor waterveiligheid en zoetwatervoorziening. In lijn met deze voorwaarde is dekking gevonden binnen overige budgetten zodat de opgave voor de uitvoering van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) op artikel 7 van het Deltafonds volledig gedekt is.
3. Overboeking van Begroting hoofdstuk XII in het kader van Cyber Security
Deze overboeking van Begroting hoofdstuk XII naar het Deltafonds is bedoeld voor de bekostiging van de verbetering van de Cyber Security voor de missiekritieke systemen (MKS) en Industriële Automatisering.
5. Areaalgroei Hoofdwatersystemen
In deze begroting is in lijn met de gevolgde werkwijze bij het Hoofdwegennet, zoals beschreven in de bijlage 5 van de Infrastructuurbegroting 2014, een reservering getroffen voor de areaalgroei op het hoofdwatersysteem van in totaal circa € 107 miljoen tot en met 2028, zie mutatie 5 van de verdiepingsbijlage bij artikel 1 van het Deltafonds. Inmiddels is de omvang van de consequenties van areaalgroei op beheer en onderhoud van projecten met openstelling voor 2016 bekend. De middelen ter dekking van het beheer en onderhoud van deze areaalgroei inclusief de structurele doorwerking tot en met 2028 van € 84,5 miljoen zijn in deze begroting overgeboekt van het artikelonderdeel voor verkenningen en planuitwerkingen (01.02.01) naar het artikelonderdeel voor Beheer en Onderhoud (03.02.01)
6. Kasschuiven

Om voor alle artikelen tot een sluitende programmering te komen, zijn budgettair neutrale kasschuiven over de diverse jaren tussen de verschillende artikelen op het Deltafonds noodzakelijk.

8. Overboekingen binnen het Deltafonds

Tussen en binnen de artikelen van het Deltafonds zijn een aantal mutaties doorgevoerd. Het betreft hier onder andere:

- Een verlaging van de Rijksbijdrage voor het project Hoornse Hop;
- Ophoging van verschillende taakstellende projectbudgetten (waaronder Haringvliet de Kier, toetsing regionale keringen in beheer van het Rijk, het Tidal Test Centre Brouwersdam en enkele studies);
- Voor het project Marker Wadden is naar aanleiding van bestuurlijke afspraken met regionale partners in deze begroting budget gereserveerd;
- Voor de aanpak van de missiekritieke systemen – die in 2014 prioritair worden aangepakt – is een bedrag van € 22 miljoen ten laste van de investeringsruimte van het Deltafonds gebracht;
- Verwerking van enkele mee- en tegenvallers binnen het realisatieprogramma op de investeringsruimte.

10. Landelijke taken

In het kader van de transparantie van de budgetten voor watermanagement en beheer en onderhoud, zijn deze in de begroting intracomptabel inzichtelijk gemaakt. Hiertoe zijn de Landelijke taken van RWS zoals opgenomen in de artikelonderdelen Verkeersmanagement en Beheer en Onderhoud geraamd onder de Overige Netwerkgebonden Kosten. De verdeling naar ondermeer Watermanagement management en Beheer en Onderhoud is extracomptabel inzichtelijk gemaakt in de bijlage beheer, onderhoud, vervanging en renovatie bij deze begroting.

Artikel 4 Experimenten c.f. art. III Deltawet	Totaal	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Ontwerpbegroting 2014 artikelonderdeel 4.01 Experimenteerprojecten		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Mutaties Voorjaarsnota 2014	15.000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Stand eerste supplettoire wet 2014 artikelonderdeel 4.01 Exp.projecten	15.000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Overboekingen binnen het Deltafonds.	Neutraal	15.000	11.463	3.537												
Mutaties Mijnoenenota 2015	0	11.463	3.537	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Stand ontwerpbe-groting 2015 artikelonderdeel 4.01 Exp.projecten	15.000	11.463	3.537	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal uitgaven stand ontwerpbe-groting 2014 Exp. cf, art. III Deltawet		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal uitgaven stand eerste supplettoire wet 2014 Exp. cf, art. III Deltawet		15.000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal uitgaven stand ontwerpbe-groting 2015 Exp. cf, art. III Deltawet		15.000	11.463	3.537	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ontwerpbegroting 2014 artikelonderdeel 4.09 Ontvangsten exp.artikel Mutaties Voorjaarsnota 2014		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Artikel 4 Experimenten- teren c.f. art. III Deltawet	Cate- gorie	Totaal mutatie	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Stand eerste supplettoire wet 2014 artikelonder- deel 4.09 Ontvang- sten exp.art.			0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Mutaties Miljoenen- nota 2015 Stand ontwerpbe- grotting 2015 artikelonderdeel 4.09 Ontvangsten exp.art.			0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Artikel 4 Experimenteren cf. art. III Deltawet

8. Overboekingen binnen het Deltafonds

Tussen en binnen de artikelen van het Deltafonds zijn een aantal mutaties doorgevoerd. Het betreft hier onder andere:

- Een verlaging van de Rijksbijdrage voor het project Hoornse Hop;
- Ophoging van verschillende taakstellende projectbudgetten (waaronder Haringvliet de Kier, toetsing regionale keringen in beheer van het Rijk, het Tidal Test Centre Brouwersdam en enkele studies);
- Voor het project Marker Wadden is naar aanleiding van bestuurlijke afspraken met regionale partners in deze begroting budget gereserveerd;
- Voor de aanpak van de missiekritieke systemen – die in 2014 prioritair worden aangepakt – is een bedrag van € 22 miljoen ten laste van de investeringsruimte van het Deltafonds gebracht;
- Verwerking van enkele mee- en tegenvallers binnen het realisatieprogramma op de investeringsruimte.

Artikel 5 Netwergebonden kosten en overige uitgaven	Categorie	Totaal	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	Toelichting
Ontwerpbegroting 2014 artikelonderdeel 5.01 Apparaat Mutaties Voorjaarsnota 2014			185.269	176.510	171.389	169.000	175.670	175.532	174.183	176.356	176.356	176.356	176.356	176.356	176.356	176.356	176.356	
Stand eerste supplettoire wet 2014 artikelonderdeel 5.01 Apparaat loonbijstelling			- 301	- 333	- 285	- 357	- 404	- 500	- 452	- 333	- 404	- 404	- 381	- 381	- 381	- 381	- 357	
Intens./extens.			184.968	176.177	171.104	168.643	175.266	175.032	173.731	176.023	175.952	175.952	175.975	175.975	175.975	175.975	175.999	
apparaat	3.510		248	235	228	225	234	234	234	234	234	234	234	234	234	234	234	9
Mutaties Miljoenennota 2015			248	235	228	225	234	234	234	234	234	234	234	234	234	234	234	
Stand ontwerpbegroting 2015 artikelonderdeel 5.01 Apparaat			185.216	176.412	171.332	168.868	175.500	175.266	173.965	176.257	176.186	176.186	176.209	176.209	176.209	176.209	176.233	
Ontwerpbegroting 2014 artikelonderdeel 5.02 Overige uitgaven			52.019	51.923	50.992	50.219	50.217	50.219	50.219	48.375	48.375	48.375	48.375	48.375	48.375	49.114	47.636	
Mutaties Voorjaarsnota 2014			- 236	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Stand eerste supplettoire wet 2014 artikelonderdeel 5.02 Overige uitgaven			51.783	51.923	50.992	50.219	50.217	50.219	50.219	48.375	48.375	48.375	48.375	48.375	48.375	49.114	47.636	
Indexering 2014	Intens./extens.		605	605	593	584	584	584	584	585	585	585	585	585	585	1.171	1	
Landelijke Taken RWS	Neutraal	181.262	12.644	12.801	12.975	12.975	12.975	12.975	12.975	13.004	13.004	13.004	12.980	12.980	12.980	13.347	12.616	10
overb. XII in het kader van CPB	Intens./extens.		- 360	- 240														7
overb. XII in het kader van maatwerk KNMI	Intens./extens.		- 984	- 984														11
Mutaties Miljoenennota 2015			- 499	13.009	13.394	13.559	13.559	13.559	13.559	13.589	13.589	13.589	13.565	13.565	13.565	14.518	12.616	
Stand ontwerpbegroting 2015 artikelonderdeel 5.02 Overige uitgaven			51.284	64.932	64.386	63.778	63.776	63.778	63.778	61.964	61.964	61.964	61.940	61.940	61.940	63.632	60.252	

Artikel 5 Netwerkgeloven kosten en overige uitgaven	Categorie	Totaal	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Ontwerpbegroting 2014 artikelonderdeel 5.03 Investeringsruimte																	
Mutaties Voorjaarsnota 2014			0	0	0	0	0	0	- 13.965	- 11.891	- 1.975	- 1.975	- 1.998	- 1.998	- 1.998	- 1.998	- 2.022
Stand eerste supplettoire wet 2014 artikelonderdeel 5.03 Investeringsruimte			- 14.460	- 14.693	- 10.300	- 9.999	- 6.671	33.859	72.979	43.995	9.457	33.932	184.401	147.104	191.843	191.942	225.091
Indexering 2014	Intens./extens./		- 14.460	- 14.693	- 10.300	- 9.999	- 6.671	33.859	59.014	32.104	7.482	31.957	182.403	145.106	189.845	189.944	223.069
Overboekingen binnen het Deltafonds.			- 9.103	- 10.304	- 7.563	- 6.306	- 6.608	- 6.327	- 4.787	- 3.365	- 3.483	- 3.482	- 3.253	- 4.089	- 3.228	- 5.697	- 1.078
Mutaties Miljoenennota 2015	Neutraal		270	5.484			- 1.042		- 3.645				- 29.895				4.000
Stand ontwerpbegroting 2015 artikelonderdeel 5.03 Investeringsruimte			- 8.833	- 10.304	- 2.079	- 6.306	- 6.608	- 7.369	- 4.787	- 7.010	- 3.483	- 3.482	- 33.148	- 4.089	- 3.228	- 5.697	2.922
			- 23.293	- 24.997	- 12.379	- 16.305	- 13.279	26.490	54.227	25.094	3.999	28.475	149.255	141.017	186.617	184.247	225.991
Ontwerpbegroting 2014 artikelonderdeel 5.04 Saldo van de afgesloten rekeningen			0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Mutaties Voorjaarsnota 2014			0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Stand eerste supplettoire wet 2014 artikelonderdeel 5.04 Saldo van de afgesloten rekeningen			0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Mutaties Miljoenennota 2015			0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Stand ontwerpbegroting 2015 artikelonderdeel 5.04 Saldo van de afgesloten rekeningen			0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Artikel 5 Netwergebonden kosten en overige uitgaven	Totaal	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Totaal uitgaven stand ontwerpbe- grotting 2015																
Netwergeb.kosten en ov.uitg.		213.207	216.347	223.339	216.341	225.997	265.534	291.970	263.316	242.150	266.625	387.403	379.166	424.766	424.087	462.476
Ontwerpbegroting 2014 artikelonder- deel 5.09 Ontv.Net- werkgeb.kosten en ov.ontv.		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Mutaties Voorjaars- nota 2014		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Stand eerste supplettoire wet 2014 artikelonder- deel 5.09 Ontv.Net- werkgeb.kosten en ov.ontv.		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Mutaties Miljoenen- nota 2015		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Stand ontwerpbe- grotting 2015		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
artikelonderdeel 5.09 Ontv.Netwerk- geb.kosten en ov.ontv.		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ontwerpbegroting 2014 artikelonder- deel 5.10 Saldo van de afgesloten rekeningen		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Mutaties Voorjaars- nota 2014		2.067	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Stand eerste supplettoire wet 2014 artikelonder- deel 5.10 Saldo van de afgesloten rekeningen		2.067	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Mutaties Miljoenen- nota 2015		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Artikel 5 Netwerkgel- bonden kosten en overige uitgaven	Cate- gorie mutatie	Totaal	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Stand ontwerpbe- groting 2015																	
artikelonderdeel																	
5.10 Saldo van de afgesloten rekeningen			2.070	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Artikel 5 Netwerkgebonden kosten en overige uitgaven

1. **Indexering 2014**

lenM heeft voor het jaar 2014 een beperkte bijdrage ontvangen voor de prijsstijging van de investeringen (IBOI). Net als in de vorige begroting dekt lenM de korting op de prijsbijstelling tranche 2014 uit de resterende investeringsruimte per investeringsdomein. Er resteert dan een kasprobleem. lenM lost dit uiterlijk bij ontwerpbegroting 2017 op, maar zo mogelijk bij de eerstvolgende herijking van het investeringsprogramma. In het uitvoeringsjaar wordt een risico op een kasoverschrijding ter omvang van het minbedrag in de begroting geaccepteerd.
7. **Overboeking van Begroting hoofdstuk XII in het kader van Centraal Planbureau (CPB)**

Deze overboeking van Begroting hoofdstuk XII naar het Deltafonds betreft de bijdrage aan het CPB voor KIRE (Kennisunit Infrastructuur en Ruimtelijke Economie).
8. **Overboekingen binnen het Deltafonds**

Tussen en binnen de artikelen van het Deltafonds zijn een aantal mutaties doorgevoerd. Het betreft hier onder andere:

  - Een verlaging van de Rijksbijdrage voor het project Hoornse Hop;
  - Ophoging van verschillende taakstellende projectbudgetten (waaronder Haringvliet de Kier, toetsing regionale keringen in beheer van het Rijk, het Tidal Test Centre Brouwersdam en enkele studies);
  - Voor het project Marker Wadden is naar aanleiding van bestuurlijke afspraken met regionale partners in deze begroting budget gereserveerd;
  - Voor de aanpak van de missiekritieke systemen – die in 2014 prioritair worden aangepakt – is een bedrag van € 22 miljoen ten laste van de investeringsruimte van het Deltafonds gebracht;
  - Verwerking van enkele mee- en tegenvallers binnen het realisatieprogramma op de investeringsruimte.
9. **Loonbijstelling**

Dit betreft de toevoeging van de aan het Deltafonds uitgekeerde loonbijstelling 2014.
10. **Landelijke taken**

In het kader van de transparantie van de budgetten voor watermanagement en beheer en onderhoud, zijn deze in de begroting intracomptabel inzichtelijk gemaakt. Hiertoe zijn de Landelijke taken van RWS zoals opgenomen in de artikelonderdelen Verkeersmanagement en Beheer en Onderhoud geraamd onder de Overige Netwerkgebonden Kosten. De verdeling naar ondermeer Watermanagement management en Beheer en Onderhoud is extracomptabel inzichtelijk gemaakt in de bijlage beheer, onderhoud, vervanging en renovatie bij deze begroting.
11. **Maatwerk KNMI**

Betreft afname meteorologische producten en diensten van KNMI voor uitvoering diverse taken RWS.

Artikel 6 Bijdragen andere begrotingen	Totaal mutatie	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Rijk																
Ontwerpbegroting 2014, art. ond. 6.09																
Ten laste van begroting lenMI		1.088.973	1.084.570	1.176.364	936.505	799.794	697.404	756.558	1.120.035	861.866	861.448	953.439	952.665	950.455	950.302	957.213
Mutaties Voorjaarsnota 2014		-20.406	-2.379	-152.379	-2.379	47.621	97.621	-2.379	-2.379	-2.379	-2.379	-2.379	-2.379	-2.379	-2.379	-2.379
Stand eerste suppletore wet 2014		1.068.567	1.082.191	1.023.985	934.126	847.415	795.025	754.179	1.117.656	859.487	859.069	951.060	950.286	948.076	947.923	954.834
lenMI		0	0	0	0	0	0	0	10.881	10.907	17.037	17.011	17.011	15.671	8.834	10.128
Areaalgroei	Intens./	107.479														
	extens./															
Indexering 2014	Intens./	6.697	1.375	588	498	235	293	171	447	208	451	331	331	333	212	454
	extens./															
loombijstelling apparaat	Intens./	3.510	248	228	225	234	234	234	234	234	234	234	234	234	234	234
	extens./															
overb. XII in het kader van Cyber	Intens./	5.437		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	extens./															
secuirt. XII in het kader van CFB	Intens./	-120	-240													
	extens./															
overb. XII in het kader van maatwerk	Intens./	-984														
	extens./															
KNMI	Intens./															
	extens./															
Overheveling KRW/Motie Jacobi	Intens./	5.956	41.630	39.446	36.264	35.681	40.625	60.670	39.861	39.861	39.861	39.861	39.861	39.861	39.861	0
	extens./		42.393	40.262	36.987	36.150	41.152	61.075	51.422	51.210	57.584	57.436	57.436	56.099	49.141	10.816
Mutaties Miljoenennota 2015																
Stand ontwerpbegroting 2015		1.074.523	1.124.584	1.064.247	971.113	883.565	836.177	815.254	1.169.078	910.697	916.653	1.008.496	1.007.722	1.004.175	997.064	965.650
lenMI																
Totaal ontvangsten stand ontwerpbegroting 2015 Bijdr. andere begr. Rijk		1.074.523	1.124.584	1.064.247	971.113	883.565	836.177	815.254	1.169.078	910.697	916.653	1.008.496	1.007.722	1.004.175	997.064	965.650

Artikel 6 Bijdragen andere begrotingen Rijk

1. Indexering 2014
lenM heeft voor het jaar 2014 een beperkte bijdrage ontvangen voor de prijsstijging van de investeringen (IBOI). Net als in de vorige begroting dekt lenM de korting op de prijsbijstelling tranche 2014 uit de resterende investeringsruimte per investeringsdomein. Er resteert dan een kasprobleem. lenM lost dit uiterlijk bij ontwerpbegroting 2017 op, maar zo mogelijk bij de eerstvolgende herijking van het investeringsprogramma. In het uitvoeringsjaar wordt een risico op een kasoverschrijding ter omvang van het minbedrag in de begroting geaccepteerd.
2. Overheveling KRW/amendement Jacobi
Op grond van het amendement-Jacobi (Kamerstukken II, 2013/14, **33 503, nr. 8**) is het met ingang van 1 januari 2015 mogelijk om de uitgaven op het gebied van waterkwaliteit, ook wanneer deze uitgaven geen relatie hebben met waterveiligheid en zoetwatervoorziening, te verantwoorden op het Deltafonds. Hierdoor is het mogelijk om vanuit het Deltafonds projecten waarin ook waterkwaliteitsaspecten een rol spelen integraal te financieren. Hiertoe zijn middelen overgeboekt van artikel 12 op Begroting hoofdstuk XII naar het nieuwe artikel 7 in het Deltafonds. Het gaat daarbij om de realisatieprojecten Verbeterprogramma Waterkwaliteit Rijkswateren ten behoeve van de KRW. Daarnaast zijn de projecten Natuurcompensatie Perkpolder, Verruiming vaargeul Westerschelde en Natuurlijker Markermeer/IJmeer ook overgeheveld naar het Deltafonds. In de schriftelijke beantwoording van de Kamervragen ten behoeve van het WGO dd. 18 november 2013 is ook aangegeven dat opgaven voor waterkwaliteit niet gedekt mogen worden uit de budgetten op het Deltafonds die bestemd zijn voor waterveiligheid en zoetwatervoorziening. In lijn met deze voorwaarde is dekking gevonden binnen overige budgetten zodat de opgave voor de uitvoering van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) op artikel 7 van het Deltafonds volledig gedekt is.
3. Overboeking van Begroting hoofdstuk XII in het kader van Cyber Security
Deze overboeking van Begroting hoofdstuk XII naar het Deltafonds is bedoeld voor de bekostiging van de verbetering van de Cyber Security voor de missiekritieke systemen (MKS) en Industriële Automatisering.
5. Areaalgroei Hoofdwatersystemen
In deze begroting is in lijn met de gevolgde werkwijze bij het Hoofdwegennet, zoals beschreven in de bijlage 5 van de Begroting Infrastructuurfonds 2014, een reservering getroffen voor de areaalgroei op het hoofdwatersysteem van in totaal circa € 107 miljoen tot en met 2028. Inmiddels is de omvang van de consequenties van areaalgroei op beheer en onderhoud van projecten met openstelling voor 2016 bekend. De middelen ter dekking van het beheer en onderhoud van deze areaalgroei inclusief de structurele doorwerking tot en met 2028 van € 84,5 miljoen zijn in deze begroting overgeboekt van het artikelonderdeel voor verkenningen en planuitwerkingen (Deltafonds, 01.02.01) naar het artikelonderdeel voor Beheer en Onderhoud (Deltafonds, 03.02.01), zie tevens mutatie 5 in de verdiepingsbijlage bij artikel 3.
7. Overboeking van Begroting hoofdstuk XII in het kader van Centraal Planbureau (CPB)

Deze overboeking van Begroting hoofdstuk XII naar het Deltafonds betreft de bijdrage aan het CPB voor KIRE (Kennisunit Infrastructuur en Ruimtelijke Economie).

9. Loonbijstelling

Dit betreft de toevoeging van de aan het Deltafonds uitgekeerde loonbijstelling 2014.

11. Maatwerk KNMI

Betreft afname meteorologische producten en diensten van KNMI voor uitvoering diverse taken RWS.

Artikel 7 investeren in waterkwaliteit	Cate- gorie	Totaal mutatie	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	Toe- lich- ting
Ontwerpbegroting																		
2014 artikelonder- deel 7.01 Real.progr- .Kaderrichtlijn water			0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Mutaties Voorjaars- nota 2014			0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Stand eerste supplettoire wet 2014 artikelonder- deel 7.01 Real.progr- .Kaderrichtlijn water			0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Overheveling KRW/Motie Jacobi Intens./ extens. 613.377			38.827	42.464	38.140	40.057	53.001	81.861	81.861	47.861	47.861	47.861	43.861	43.861	43.861	43.861	43.861	0
Mutaties Miljoenen- nota 2015			0	38.827	42.464	38.140	40.057	53.001	81.861	47.861	47.861	47.861	43.861	43.861	43.861	43.861	43.861	0
Stand ontwerpbe- grotting 2015 artikelonderdeel 7.01 Real.progr.Ka- derrichtlijn water			0	38.827	42.464	38.140	40.057	53.001	81.861	47.861	47.861	47.861	43.861	43.861	43.861	43.861	43.861	0
Ontwerpbegroting																		
2014 artikelonder- deel 7.02 Overige aanlegprojecten Waterveiligheid			0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Mutaties Voorjaars- nota 2014			0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Stand eerste supplettoire wet 2014 artikelonder- deel 7.02 Overige aanlegprojecten Waterveiligheid			0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Overheveling KRW/Motie Jacobi Intens./ extens. 35.666			7.943	2.122	3.264	764	764	764	20.809	20.809	0	0	0	0	0	0	0	2
Mutaties Miljoenen- nota 2015			0	7.943	2.122	3.264	764	764	20.809	20.809	0	0	0	0	0	0	0	0
Stand ontwerpbe- grotting 2015 artikelonderdeel 7.02 Overige aanlegprojecten Waterveiligheid			0	7.943	2.122	3.264	764	764	20.809	20.809	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal uitgaven stand ontwerpbe- grotting 2015 B&O en verv.			0	46.770	44.586	41.404	40.821	53.765	102.670	47.861	47.861	47.861	43.861	43.861	43.861	43.861	43.861	0

Artikel 7 investeren in waterkwaliteit	Cate- gorie	Totaal mutatie	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Ontwerpbegroting 2014 artikelonder- deel 3.09 Ontvang- sten			0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Mutaties Voorjaars- nota 2014			0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Stand eerste supplettoire wet 2014 artikelonder- deel 7.09 Ontvang- sten			0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Mutaties Mijloenen- nota 2015			0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Stand ontwerpbe- grotting 2015 artikelonderdeel 7.09 Ontvangsten			0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Artikel 7 Investeren in waterkwaliteit

2. Overheveling KRW/amendement Jacobi
Op grond van het amendement-Jacobi (Kamerstukken II, 2013/14, **33 503, nr. 8**) is het met ingang van 1 januari 2015 mogelijk om de uitgaven op het gebied van waterkwaliteit, ook wanneer deze uitgaven geen relatie hebben met waterveiligheid en zoetwatervoorziening, te verantwoorden op het Deltafonds. Hierdoor is het mogelijk om vanuit het Deltafonds projecten waarin ook waterkwaliteitsaspecten een rol spelen integraal te financieren. Hiertoe zijn middelen overgeboekt van artikel 12 op Begroting hoofdstuk XII naar het nieuwe artikel 7 in het Deltafonds. Het gaat daarbij om de realisatieprojecten Verbeterprogramma Waterkwaliteit Rijkswateren ten behoeve van de KRW. Daarnaast zijn de projecten Natuurcompensatie Perkpolder, Verruiming vaargeul Westerschelde en Natuurlijker Markermeer/IJmeer ook overgeheveld naar het Deltafonds.

In de schriftelijke beantwoording van de Kamervragen ten behoeve van het WGO dd. 18 november 2013 is ook aangegeven dat opgaven voor waterkwaliteit niet gedekt mogen worden uit de budgetten op het Deltafonds die bestemd zijn voor waterveiligheid en zoetwatervoorziening. In lijn met deze voorwaarde is dekking gevonden binnen overige budgetten zodat de opgave voor de uitvoering van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) op artikel 7 van het Deltafonds volledig gedekt is.

Bijlage 3. Overzicht Hoogwaterbeschermingsprogramma

Totaaloverzicht HWBP		Totaal	t/m 2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2014-2028	2014-2020	2021-2028	
Begroting 2015		Artikel	OR2015											
I	Bijdragen /ontvangsten													
I.1	Waterschappen		2.956.287	245.041	131.000	181.000	185.013	184.827	184.603	184.682	184.681	2.711.246	1.235.806	1.475.440
I.1.a	Bijdrage waterschappen Spoedwet		243.000	243.000	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	HWBP-2	6501o0901	239.450	239.450	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	nHWBP	6501o0903/02	3.550	3.550	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
I.1.b	Bijdragen waterschappen Bestuursakkoord Water		2.711.246	131.000	181.000	185.013	184.827	184.603	184.682	184.681	184.681	2.711.246	1.235.806	1.475.440
	HWBP-2	6501o0901	937.531	124.450	171.000	152.073	158.427	114.467	113.011	104.103	937.531	937.531	937.531	-
	nHWBP	6501o0903	1.773.716	6.550	10.000	32.940	26.401	70.136	71.671	80.578	1.773.716	1.773.716	298.276	1.475.440
	Vereningsdeel (dijkrekening)		-	6.176	9.042	28.991	22.337	57.185	58.413	65.539	1.436.644	247.682	1.188.962	1.475.440
	Projectgebonden Aandeel (10%)	NVT	-	374	958	3.949	4.064	12.951	13.258	15.039	337.072	50.594	286.478	286.478
I.1.c	Overige Bijdragen waterschappen		2.041	2.041	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	HWBP-2	6501o0901/02	2.041	2.041	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
I.2	Rijk		4.429.682	717.317	126.410	176.318	187.732	165.795	220.635	105.229	228.722	3.712.365	1.210.841	2.501.524
I.2.a	Rijksbijdrage oorspronkelijke financiering	NVT	1.144.940	718.316	-7.069	-6.182	151.219	-20.532	34.532	-80.953	42.541	426.624	113.536	313.088
	HWBP-2	NVT	1.141.390	806.645	-7.069	-6.182	151.219	-20.532	34.532	-80.953	42.541	426.624	113.536	313.088
	nHWBP	NVT	3.550	3.550	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
I.2.b	Rijksbijdrage Bestuursakkoord Water		2.711.246	131.999	181.000	35.013	184.827	184.603	184.682	184.682	184.681	2.712.245	1.086.805	1.625.440
	HWBP-2	NVT	937.531	-	124.450	171.000	2.073	158.427	114.467	113.011	104.103	937.531	787.531	150.000
	nHWBP bijdrage waterschapsprojecten (dijkrekening)	NVT	1.773.716	-999	7.549	10.000	32.940	26.401	70.136	71.671	80.578	1.774.715	299.275	1.475.440
I	Totaal		7.385.969	962.358	257.410	357.318	372.745	350.622	405.238	289.911	413.403	6.423.611	2.446.647	3.976.964
II	Uitgevenbudget		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
II.1	HWBP-2		3.257.942	956.257	241.811	335.818	305.365	296.321	263.466	145.069	250.747	2.301.685	1.838.597	463.088
II.1.a	Budget Groot Project	6501u001	3.225.831	941.262	235.240	333.348	302.920	295.896	261.063	142.668	248.346	2.284.569	1.821.481	463.088
	- waterschapsprojecten	6501u0101	2.955.389	900.430	214.515	322.940	265.369	216.053	188.535	131.534	242.925	2.054.959	1.591.871	463.088
	- rijksprojecten	6501u0102	226.965	26.205	17.572	4.907	32.051	72.343	58.224	10.242	5.421	200.760	200.760	-
II.2	nHWBP (inclusief projectgebonden aandeel)		4.128.027	16.331	21.499	22.400	51.750	52.901	141.772	144.842	162.656	4.111.696	597.820	3.513.876
II.2.a	Deltafonds	6501u02	3.768.455	16.331	19.625	19.942	46.301	47.337	127.321	130.084	146.117	3.752.124	536.727	3.215.398
	- waterschapsprojecten (dijkrekening)	6501u0202	3.037.362	2.430	4.652	8.625	35.539	36.575	116.559	119.322	135.355	3.034.932	456.627	2.578.306
	- rijksprojecten	6501u0202	573.496	-	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500	573.496	10.500	562.996
II.2.c	- programmabureau (externes kosten) en innovatie	6501u0202	157.957	13.901	13.473	9.817	9.262	9.262	9.262	9.262	9.262	143.696	69.600	74.096
II.2.d	Interne Kosten		22.500	-	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500	22.500	10.500	10.500	12.000
II.2.e	Projectgebonden Aandeel (10%)	NVT	337.072	-	374	958	3.949	4.064	12.951	13.258	15.039	337.072	50.594	286.478
II	Totaal uitgaven		7.385.969	972.588	263.310	358.218	357.115	349.222	405.238	289.911	413.403	6.413.381	2.436.417	3.976.964

	Totaal	t/m 2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2014-2028	2014-2020	2021-2028
Totaaloverzicht HWBP												
		-										
III												
Kasschuiven												0
HWBP-2	-0	-	0	0	0	0	0	0	-0	-0	-0	0
nHWBP	-	10.230	5.900	900	-15.630	-1.400	0	0	0	-10.230	-10.230	0
Totaal kasschuiven	-0	10.230	5.900	900	-15.630	-1.400	0	0	-0	-10.230	-10.230	0

Toelichting bij het extracomptabele overzicht voor het Hoogwaterbeschermingsprogramma

Conform het wetsvoorstel doelmatigheid en bekostiging Hoogwaterbescherming wordt in de jaarlijkse begroting en verantwoording van het Deltafonds een extra-comptabel overzicht opgenomen waarin inzichtelijk wordt gemaakt hoe de bijdragen van het Rijk en waterschappen zich verhouden tot de uitgaven van het Hoogwaterbeschermingsprogramma. Voor een nadere toelichting op de bekostigingssystematiek van het Hoogwaterbeschermingsprogramma wordt verwezen naar de memorie van toelichting van het voornoemde wetsvoorstel. Het extracomptabele overzicht is als volgt opgebouwd:

I. **De ontvangsten en bijdragen van de waterschappen respectievelijk het Rijk.**

1. De bijdrage van de waterschappen bestaat uit de volgende drie elementen.
  - a) De jaarlijkse bijdragen van de waterschappen in de periode 2011–2013 aan het Hoogwaterbeschermingsprogramma die voortvloeien uit de Speedwet (€ 100 miljoen waarvan € 81 miljoen voor het HWBP en € 19 miljoen ter bestrijding van muskusratten).
  - b) De bijdragen die voortvloeien uit het Bestuursakkoord Water: totaal € 131 miljoen euro in 2014 en jaarlijks € 181 miljoen vanaf 2015. Vanaf 2016 worden deze bedragen geïndexeerd op basis van de IBOI, zoals gehanteerd door het Ministerie van Financiën. De bijdragen van de waterschappen bestaan uit een projectgebonden aandeel voor het nHWBP dat door de betreffende beheerder direct wordt betaald en een solidariteitsdeel dat via het Deltafonds wordt verevend. Het projectgebonden aandeel bedraagt 10 procent van de (bruto) begrote uitgaven voor waterschapsprojecten binnen het nHWBP.
  - c) Incidentele ontvangsten bijvoorbeeld in het kader van de eindafrekening van projecten.
2. De bijdrage van het Rijk bestaat uit de volgende drie elementen:
  - a) De bijdrage van het Rijk zoals vastgelegd in de bijlage van het Bestuursakkoord Water (nadere toelichting op het onderdeel «Financiering van een beheersbaar programma voor de waterkeringen» van het Bestuursakkoord Water), uitgaande van het toen beschikbare budget binnen de Rijksbegroting voor het Hoogwaterbeschermingsprogramma.
  - b) De bijdragen die voortvloeien uit het Bestuursakkoord Water: € 131 miljoen in 2014 en € 181 miljoen vanaf 2015. Vanaf 2016 worden deze bedragen geïndexeerd op basis van de IBOI, zoals gehanteerd door het Ministerie van Financiën.
  - c) De bijdrage van het Rijk aan de maatregelen voor Rijkskeringen.

II. **De uitgaven voor het tweede en nieuwe Hoogwaterbeschermingsprogramma**

De uitgaven ten behoeve van hoogwaterbeschermingsmaatregelen bestaan uit:

- a) Waterschapsprojecten: de subsidies (100 respectievelijk 90 procent van de kosten van een sober en doelmatig ontwerp) voor versterkingen van primaire keringen in beheer van de waterschappen.
- b) Rijksprojecten: de kosten van versterkingen van primaire keringen in beheer van het Rijk. Deze uitgaven komen voor wat betreft het nHWBP volledig ten laste van het Rijk.
- c) Programmabureau: de kosten van het programmabureau en innovaties waaronder de projectoverstijgende verkenningen.
- d) Het projectgebonden aandeel: wordt door de betreffende beheerder zelf direct betaald.
- e) De interne kosten hebben betrekking op de kosten van de inzet van Rijkswaterstaat-medewerkers binnen de programmabureau's en maken voor de bekostigingssystematiek geen deel uit van de programmabudgetten. Deze kosten vallen onder de 50/50 verdeling en zijn daarom afzonderlijk weergegeven.

De uitgaven die vallen onder a) en c) worden door Rijk en waterschappen voor ieder de helft bekostigd.

III. **De kasschuiven die voortvloeien uit de verschillen tussen de geraamde en begrote uitgaven.**

De ontvangsten van de waterschappen vormen een deel van de uitgaven voor het HWBP. Het andere deel wordt bekostigd door het Rijk. De uitgaven van het HWBP in de begroting wordt in een bepaald uitgaventempo geraamd. Deze kasplanning komt tot stand op basis van de plannings van de diverse projecten, ingediend door de waterschappen (en RWS). Indien de daadwerkelijke uitgaven afwijken van de geraamde uitgaven of plannings van projecten wijzigen worden de uitgavenbudgetten aangepast door middel van kasschuiven binnen de kaders van de lenM-begroting.

Bijlage 4. Begroting beheer, onderhoud, vervanging en renovatie RWS⁵

In deze bijlage wordt, in aanvulling op de eerdere bijlagen, een beeld gegeven van de budgettaire ontwikkelingen bij beheer, onderhoud, vervanging en renovatie. Ingegaan wordt op de wijzigingen ten opzichte van het in de begroting 2013 gepresenteerde beeld over de efficiency en versobering van beheer en onderhoud (BenO). Bij de budgettaire aspecten per netwerk wordt aandacht besteed aan de wijze waarop met de groei van het netwerk (areaalgroei) rekening wordt gehouden. Tot slot is een overzicht opgenomen van de middelen en werkwijze voor vervanging en renovatie.

1. Voortgang implementatie versoberingen en efficiency

In bijlage 4.2 van de Infrastructuurbegroting 2012 heb ik u geïnformeerd over de niet gedekte onderhoudsproblematiek tot en met 2020 en over de mix van maatregelen om deze problematiek te beheersen.

Programma Versobering en Efficiency

Een van de maatregelen betreft een pakket aan efficiencymaatregelen en versoberingen van het onderhoudsniveau. De afspraken over deze te realiseren maatregelen zijn opgenomen in het Programma Versobering en Efficiency. De versoberingen en efficiencymaatregelen worden stapsgewijs geïmplementeerd, omdat dit de mogelijkheid biedt om binnen het afgesproken budgettaire kader door een verstandige mix van maatregelen passend bij de lokale situatie optimalisaties aan te brengen. Hierdoor kunnen eventuele negatieve gevolgen voor doorstroming en veiligheid worden beperkt.

In bijlage 5 van de Infrastructuurbegroting 2013 is de verdeling van het totale pakket efficiency- en versoberingmaatregelen van € 1,64 miljard naar netwerk gepresenteerd. Hiervan is tot en met 2013 € 385 miljoen reeds gerealiseerd. Tevens is een inschatting opgenomen van de effecten op de veiligheid en doorstroming.

In aanvulling hierop wordt onderstaand ingegaan op de verdeling van het totale pakket efficiency- en versoberingsmaatregelen a € 1,64 miljard naar netwerk. Hierbij worden zowel de initiële verwachting als de verwachte bandbreedte op basis van de verdere uitwerking en implementatie van de maatregelen in beeld gebracht. Daarnaast wordt ingegaan op de opgetreden effecten met betrekking tot veiligheid en doorstroming en de gewijzigde invulling van de post bijzondere baten. Wanneer het totaalpakket aan maatregelen bij de onderkant van de bandbreedte dreigt uit te komen, zal worden bijgestuurd door nieuwe maatregelen te treffen. Op basis van het huidige beeld is de inschatting dat het realiseren van het totale pakket van € 1,64 miljard aan versobering- en efficiencymaatregelen mogelijk is.

---

⁵ RWS beheert en onderhoudt zowel het Hoofdvaarwegennet, Hoofdwegennet en Hoofdwatersysteem en voert bepaalde taken vanuit het oogpunt van effectiviteit en efficiëntie centraal uit. Ook het IBO-onderzoek uit juni 2012 (Kamerstuk 33 317 nr. 1 met bijlage) richt zich op deze drie hoofdsystemen. Vanuit transparantieoogpunt is ervoor gekozen de tekst van deze bijlage volledig in zowel Infrastructuurfonds als Deltafonds op te nemen.

Netwerk	Maatregel	Initiële bedrag in mln. tot en met 2020	Bandbreedte bedragen in mln. tot en met 2020
HWN	Verminderen communicatie bij onderhoud	30	30
HWN	Versoberen bermbeheer	40	30–40
HWN	Onderhoud kunstwerken uiterste jaar	50	45–50
HWN	Versoberen verlichting	35	35–40
HWN	Verruimen werkvensters en op delen van het netwerk overdag werken met minder flankerende maatregelen	75	75–80
HWN	Versoberen Dynamisch VerkeersManagement (DVM)	165	145–150
HVWN	Minder maaien taluds	10	10–15
HVWN	Minder baggeren hoeken zeetoegangen	35	40
HVWN	Verminderen (wal)voorzieningen schippers	10	10
HVWN	Minder baggeren vaarwegen	45	55
<i>Subtotaal versoberingen</i>		<i>495</i>	<i>475–510</i>
Alle	Efficiencymaatregelen	800	720–840
<i>Subtotaal efficiencymaatregelen</i>		<i>800</i>	<i>720–840</i>
Alle	Besparing Landelijke Taken	200	200
Alle	Bijzondere baten ten behoeve van beheer en onderhoud ¹	100	100
HWN	Verhoging BenO budget	45	45
<i>Subtotaal overige maatregelen</i>		<i>345</i>	<i>345</i>
<i>Totaal</i>		1.640	1.540–1.695

¹ de invulling van de post bijzondere baten wordt gewijzigd. De voorbereidingen hiertoe zijn in gang gezet.

Effecten

De maatregel waarover vooraf ten aanzien van verkeersveiligheid de meeste zorgen bestonden, het doven van de verlichting, heeft tot eind 2013 geen aantoonbare effecten gehad op het aantal incidenten. Ook effecten van de versoberingen op de doorstroming zijn beperkt. De totale jaarlijkse hinder van werkzaamheden wijkt niet af van het patroon sinds 2009 van rond de vijf á zes procent van de totale filezwaarte. Hierbij past de nuancering dat de verruimende werkvensters nog niet optimaal worden benut. De Tweede Kamer is in de publieksrapportage rijkswegennet van juni 2014 geïnformeerd over deze effecten (Kamerstukken II, [33 750 A, nr. 72](#)).

Bijzondere Baten ten behoeve van het Beheer en Onderhoud

Een deel van de oplossing van de BenO problematiek was gevonden in het inzetten van bijzondere baten. De verwachting was een bijdrage van € 10 miljoen per jaar, in totaal € 100 miljoen tot en met 2020. Deze bijzondere baten (zoals terugontvangen BTW) zijn in hun aard niet goed voorspelbaar. De daadwerkelijke realisatie loopt achter bij de verwachting. Daarom wordt de dekking uit deze bron in het kader van de mix aan maatregelen ter oplossing van de tekorten beheer en onderhoud, langs onderstaande lijnen ingevuld, waarmee de totale beoogde opbrengsten hetzelfde blijven.

1. De opbrengsten voor Beheer en Onderhoud HVWN liggen structureel € 3 miljoen per jaar hoger dan geraamd.

2. In het IBO rapport naar BenO is vermeld dat het heffen van leges voor de vergunningen die worden verleend op grond van de Waterwet gemiddeld € 4 miljoen per jaar kan opleveren.
3. Hiermee resteert een dekking uit bijzondere baten van € 3 miljoen per jaar.

In deze begroting is deze wijziging in financiële termen nog niet verwerkt omdat de regelgeving waarin de leges worden uitgewerkt nog niet gereed is.

2. Budgettaire aspecten verkeersmanagement, watermanagement en beheer en onderhoud 2014-2028

Onderstaand is per netwerk het budget tot en met 2028 gepresenteerd, uitgesplitst naar de budgetten voor het reguliere verkeers- en watermanagement, het reguliere beheer en onderhoud, de direct toewijsbare landelijke taken en de areaalgroei.

De weergegeven budgetten voor areaalgroei betreffen uitsluitend projecten waarvoor in de ontwerpbegroting 2011 nog geen BenO middelen waren voorzien. Voor nieuwe projecten, waarvan de planuitwerking is gestart na de ontwerpbegroting 2011, worden bij het voorkeursbesluit naast de middelen voor aanleg ook middelen voor BenO gereserveerd op het artikelonderdeel voor planuitwerking en verkenningen. Op het moment dat wordt besloten daadwerkelijk met de realisatie te starten worden deze middelen vanuit het artikelonderdeel voor Planuitwerking en verkenningen aan het BenO budget toegevoegd.

Artikel 12 Hoofdwegen

Tabel 1 Budget verkeersmanagement en Beheer en Onderhoud Hoofdwegen									
Hoofdwegen	Artikel onderdeel	2014 ¹	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
12.01	Verkeersmanagement	2.592	4.038	3.617	3.617	3.617	3.618	3.617	3.613
12.06.02	Verkeersmanagement								
	Landelijke Taken	16.829	16.886	16.886	16.885	16.885	16.886	16.885	16.933
	Totaal verkeersmanagement inclusief Landelijke taken	19.421	20.924	20.503	20.502	20.502	20.504	20.502	20.547
12.02.01	Beheer en Onderhoud	517.948	427.979	486.602	478.751	472.217	478.659	478.547	454.157
12.06.02	Beheer en Onderhoud								
	Landelijke Taken	13.038	16.888	16.830	16.780	16.773	16.780	16.778	16.887
	Totaal Beheer en Onderhoud inclusief Landelijke Taken	530.986	444.867	503.432	495.531	488.989	495.439	495.325	471.043
	Totaal verkeersmanagement en Beheer en Onderhoud	550.407	465.791	523.935	516.033	509.491	515.943	515.827	491.590

¹ de middelen voor de landelijke taken verkeersmanagement en beheer en onderhoud staan in het jaar 2014 respectievelijk op artikelonderdeel 12.01 en 12.02

Hoofdwegen	Artikel onderdeel	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2014–2028
12.01	Verkeersmanagement	3.611	3.610	3.609	3.607	3.607	3.607	3.614	53.597
12.06.02	Verkeersmanagement								
	Landelijke Taken	16.909	16.896	16.883	16.858	16.859	16.856	16.934	253.269
	Totaal verkeersmanagement inclusief Landelijke taken	20.520	20.506	20.492	20.465	20.466	20.463	20.549	306.865
12.02.01	Beheer en Onderhoud	454.073	454.030	453.984	453.898	427.423	682.115	429.660	7.150.042
12.06.02	Beheer en Onderhoud								
	Landelijke Taken	16.883	16.880	16.877	16.872	16.872	16.872	16.887	248.894
	Totaal Beheer en Onderhoud inclusief Landelijke Taken	470.956	470.910	470.861	470.769	444.294	698.986	446.547	7.398.936
	Totaal verkeersmanagement en Beheer en Onderhoud	491.477	491.416	491.353	491.234	464.760	719.449	467.096	7.705.801

Toelichting

Tot en met 2028 is circa € 7,7 miljard beschikbaar voor beheer, onderhoud en verkeersmanagement inclusief de gerelateerde landelijk georganiseerde taken voor het Hoofdwegennet op artikel 12 van het Infrastructuurfonds (IF). Gegeven de beschikbare budgetten voor regulier onderhoud in de periode 2014–2020 heeft een prioritering plaatsgevonden waarbij ook is bepaald welke werkzaamheden nog konden worden uitgesteld tot latere jaren.

Voor de consequenties van areaaluitbreiding door aanleg op de budgetbehoefte voor het beheer en onderhoud van het hoofdwegennet is in de begroting 2014 binnen het artikelonderdeel voor verkenningen en planuitwerkingen (IF 12.03.02) een reservering getroffen, zie hiertoe bijlage 5 van de Infrastructuurbegroting 2014. De middelen ter dekking van het beheer en onderhoud van als gevolg van aanleg (areaalgroei) voor projecten met openstelling voor 2016 inclusief de structurele doorwerking tot en met 2028 van € 799,5 miljoen zijn in deze begroting overgeboekt van het artikelonderdeel voor verkenningen en planuitwerkingen naar het artikelonderdeel voor Beheer en Onderhoud (IF 12.02.01), zie tevens mutatie 29 in de verdiepingsbijlage bij artikel 12 IF. De middelen tot en met 2016 (huidige SLA-periode) zijn met een kasschuif in de juiste jaren geplaatst. Voor de doorwerking van het beheer en onderhoud in de jaren daarna, zullen in de volgende begrotingen kasschuiven worden doorgevoerd om ook deze middelen in de juiste jaren beschikbaar te krijgen.

Artikel 15 Hoofdvaarwegen

Tabel 2 Budget Verkeersmanagement en Beheer en Onderhoud Hoofdvaarwegen									
Hoofd- vaarwegen	Artikel onderdeel	2014 ¹	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
15.01	Verkeersmanagement	9.070	7.517	8.380	8.380	8.380	8.380	8.380	8.380
15.06.02	Verkeersmanagement Landelijke Taken	4.916	4.895	4.901	4.901	4.901	4.901	4.901	4.912
	Totaal verkeersma- nagement inclusief Landelijke taken	13.986	12.411	13.281	13.281	13.281	13.281	13.281	13.292
15.02.01	Beheer en Onderhoud	193.041	170.683	259.987	199.882	200.585	193.811	201.348	227.038
15.06.02	Beheer en Onderhoud Landelijke Taken	4.671	5.238	5.224	5.215	5.206	5.217	5.209	5.429
	Totaal Beheer en Onderhoud inclusief Landelijke Taken	197.712	175.921	265.211	205.098	205.791	199.028	206.557	232.467
	Totaal verkeersma- nagement en Beheer en Onderhoud	211.699	188.332	278.492	218.378	219.072	212.309	219.838	245.759

¹ de middelen voor de landelijke taken verkeersmanagement en beheer en onderhoud staan in het jaar 2014 respectievelijk op artikelonderdeel 15.01 en 15.02.

Hoofd- vaarwegen	Artikel onderdeel	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2014–2028
15.01	Verkeersmanagement	8.380	8.380	8.380	8.380	8.380	8.380	8.380	125.530
15.06.02	Verkeersmanagement Landelijke Taken	4.912	4.912	4.912	4.912	4.912	4.912	4.912	73.608
	Totaal verkeersma- nagement inclusief Landelijke taken	13.292	13.292	13.292	13.292	13.292	13.292	13.292	199.137
15.02.01	Beheer en Onderhoud	226.679	201.537	220.455	220.401	220.404	217.637	230.711	3.184.199
15.06.02	Beheer en Onderhoud Landelijke Taken	5.424	5.393	5.414	5.410	5.410	5.406	5.411	79.277
	Totaal Beheer en Onderhoud inclusief Landelijke Taken	232.102	206.930	225.869	225.811	225.813	223.043	236.122	3.263.476
	Totaal verkeersma- nagement en Beheer en Onderhoud	245.394	220.222	239.161	239.103	239.105	236.334	249.414	3.462.613

Toelichting

Tot en met 2028 is circa € 3,5 miljard beschikbaar voor de externe kosten van beheer, onderhoud en verkeersmanagement inclusief de direct toewijsbare landelijk georganiseerde taken en de geormerkte gelden ten behoeve van Overdracht Brokx-Nat en de Fries-Groningse kanalen op artikel 15 van het Infrastructuurfonds. Met de budgetten worden de afgesproken prestaties gerealiseerd. Gegeven de beschikbare budgetten voor regulier onderhoud in de periode 2014–2020 heeft een prioritering plaatsgevonden waarbij ook is bepaald welke werkzaamheden nog konden worden uitgesteld tot latere jaren.

In deze begroting is in lijn met de gevolgde werkwijze bij het Hoofdwegennet, zoals beschreven in de bijlage 5 van de Infrastructuurbegroting 2014, een reservering getroffen voor de areaalgroei op het hoofdvaarwegennet van in totaal circa € 170 miljoen tot en met 2028. Deze reservering

op het artikelonderdeel Verkenningen en Planuitwerkingen (IF 15.03.02) is afkomstig uit de eerder getroffen reservering op artikelonderdeel 18.12 van het Infrastructuurfonds, zie tevens mutatie 26 in de verdiepingsbijlage bij artikel 15 IF en artikel 18 IF. Op het moment dat de areaalgroei door openstelling van projecten is uitgehard, worden de middelen hiervoor overgeboekt van het artikelonderdeel voor verkenningen en planuitwerking en naar het artikelonderdeel voor Beheer en Onderhoud (IF 15.02.01).

Artikel 3 Deltafonds watersystemen

Tabel 3 Budget Watermanagement en Beheer en Onderhoud watersystemen									
Water-systemen	Artikel onderdeel	2014 ¹	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
3.01	Watermanagement	7.245	7.734	6.964	6.962	6.962	6.962	6.962	6.962
5.02.01	Watermanagement Landelijke Taken	4.032	3.882	3.878	3.880	3.880	3.880	3.880	3.891
	Totaal Watermanagement inclusief Landelijke taken	11.277	11.616	10.842	10.842	10.842	10.842	10.842	10.853
	Beheer en Onderhoud Waterveiligheid	127.101	119.654	122.786	101.742	101.711	93.758	62.786	98.824
	Beheer en Onderhoud Zoetwatervoorziening	22.816	17.379	17.349	17.348	17.343	17.350	17.343	17.343
3.02.01	Beheer en Onderhoud	149.917	137.033	140.134	119.090	119.054	111.108	80.129	116.167
5.02.01	Beheer en Onderhoud Landelijke Taken								
	Waterveiligheid	6.795	6.795	6.794	6.794	6.794	6.794	6.794	6.806
	Beheer en Onderhoud Landelijke Taken								
	Zoetwatervoorziening	1.878	1.967	2.128	2.301	2.301	2.301	2.301	2.308
	Totaal Beheer en Onderhoud inclusief Landelijke Taken	158.590	145.795	149.056	128.185	128.149	120.203	89.224	125.281
	Totaal Watermanagement en Beheer en Onderhoud	169.867	157.411	159.898	139.027	138.991	131.045	100.066	136.134

¹ de middelen voor de landelijke taken watermanagement en beheer en onderhoud staan in het jaar 2014 respectievelijk op artikelonderdeel 3.01 en 3.02.

Water-systeem	Artikel onderdeel	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2014–2028
3.01	Watermanagement	6.962	6.962	6.987	6.987	6.987	7.183	6.790	105.609
5.02.01	Watermanagement								
	Landelijke Taken	3.891	3.891	3.866	3.866	3.866	3.974	3.758	58.317
	Totaal Watermanagement inclusief Landelijke taken	10.853	10.853	10.853	10.853	10.853	11.157	10.548	163.926
	Beheer en Onderhoud								
	Waterveiligheid	98.379	138.098	114.177	151.072	108.019	100.684	102.012	1.640.802
	Beheer en Onderhoud								
	Zoetwatervoorziening	17.233	17.454	17.343	17.343	17.343	17.831	16.856	265.678
3.02.01	Beheer en Onderhoud	115.612	155.552	131.520	168.415	125.362	118.515	118.868	1.906.479
5.02.01	Beheer en Onderhoud								
	Landelijke Taken								
	Waterveiligheid	6.806	6.806	6.806	6.806	6.806	7.000	6.615	102.014
	Beheer en Onderhoud								
	Landelijke Taken								
	Zoetwatervoorziening	2.308	2.308	2.308	2.308	2.308	2.373	2.242	33.636
	Totaal Beheer en Onderhoud inclusief Landelijke Taken	124.726	164.666	140.634	177.529	134.476	127.888	127.725	2.042.129
	Totaal Watermanagement en Beheer en Onderhoud	135.579	175.519	151.487	188.382	145.329	139.045	138.273	2.206.055

Toelichting

Tot en met 2028 is circa € 2,2 miljard beschikbaar voor de externe kosten van beheer, onderhoud en watermanagement inclusief de direct toewijsbare landelijk georganiseerde taken voor het Hoofdwatersysteem op artikel 3 van het Deltafonds (DF). Met de budgetten worden de afgesproken prestaties gerealiseerd.

In deze begroting is in lijn met de gevolgde werkwijze bij het Hoofdwegennet, zoals beschreven in de bijlage 5 van de Infrastructuurbegroting 2014, een reservering getroffen voor de areaalgroei op het hoofdwatersysteem van in totaal circa € 107 miljoen tot en met 2028, zie mutatie 5 van de verdiepingsbijlage bij artikel 1 van het Deltafonds. Inmiddels is de omvang van de areaalgroei van projecten met openstelling voor 2016 bekend. De middelen voor het beheer en onderhoud van deze areaalgroei inclusief de structurele doorwerking tot en met 2028 van € 84,5 miljoen zijn in deze begroting overgeboekt van het artikelonderdeel voor verkenningen en planuitwerkingen (DF 01.02.01) naar het artikelonderdeel voor Beheer en Onderhoud (DF 03.02.01), zie tevens mutatie 5 in de verdiepingsbijlage bij artikel 3 DF. De middelen tot en met 2016 (huidige SLA-periode) zijn met een kasschuif in de juiste jaren geplaatst. Voor de jaren daarna, zullen in de volgende begrotingen kasschuiven worden doorgevoerd om ook deze middelen in de juiste jaren beschikbaar te krijgen.

3. Vervangingen en renovaties

De veiligheid en de beschikbaarheid van het hoofdwegennet, het hoofdvaarwegennet en het hoofdwatersysteem moeten in stand worden gehouden tegen de achtergrond van een beperkte technische levensduur van kunstwerken en andere infrastructurele objecten. Het einde van de levensduur kan ontstaan door de ouderdom van het kunstwerk of door intensiever gebruik dan bij het ontwerp is voorzien. Door de intensieve

aanleg in de eerste helft en voornamelijk ook vanaf de jaren '60 van de vorige eeuw valt te verwachten dat de omvang van de te vervangen of renoveren objecten toeneemt.

In de onderstaande tabel staan de in de begroting beschikbare middelen voor het hoofdwegennet, de hoofdvaarwegen en het hoofdwatersysteem ten behoeve van Vervanging en Renovatie voor de projecten waartoe reeds is besloten en de gereserveerde budgetten voor vervangingen en renovaties. Deze projecten zijn ondergebracht in het programma vervangingen en renovaties.

Vervanging	Artikel	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
<i>Wegen</i>	12	138.820	230.216	118.849	64.684	55.899	23.000	5.000	0
<i>Vaarwegen</i>	15	168.159	219.311	82.186	49.806	28.229	1.185	7.305	337
<i>reservering wegen/ vaarwegen</i>	18	0	0	0	0	0	0	0	266.061
<i>Watersysteem</i>	3	16.807	45.254	61.731	20.690	10.538	2.076	129	3.661
Totaal		323.787	494.780	262.766	135.180	94.666	26.261	12.434	270.059

Vervanging	Artikel	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2014–2028
<i>Wegen</i>	12	0	0	169	553	553	553	606	638.902
<i>Vaarwegen</i>	15	337	9.594	29.855	503	486	335	- 2.326 ¹	595.302
<i>reservering wegen/ vaarwegen</i>	18	406.553	406.553	406.439	406.439	406.439	381.426	406.439	3.086.352
<i>Watersysteem</i>	3	70.699	70.818	160.832	141.296	106.936	108.694	105.892	926.053
Totaal		477.589	486.965	597.295	548.792	514.414	491.009	510.612	5.246.610

¹ Het minbedrag in dit jaar zal bij het eerstvolgende begrotingsmoment kasmatig worden rechtgetrokken. Op het volume heeft dit geen invloed.

Toelichting

Hoofdwegennet

Op artikel 12 staan de budgetten die reeds zijn toegewezen in het Programma voor Vervanging en Renovaties aan concrete objecten die in het MIRT Projectenboek inzichtelijk worden gemaakt. Op artikel 18 staat een reservering voor vaarwegen en wegen vooruitlopend op een nadere onderbouwing. Deze reservering wordt aangesproken als de opgave bekend is. Dit gebeurt in tranches. In deze begroting is aan het Programma voor Vervangingen en Renovaties een tweede tranche projecten voor het Hoofdwegennet toegevoegd. Deze projecten worden voor 2020 uitgevoerd.

Het betreft: Renovatie fundering A27, Renovatie Suurhoffbrug, Vervanging tunneltechnische installaties Noord en Zuid Holland, Vervanging fundering N3 en A6 Ketelbrug-Lelystad Noord en de Vervanging van de Rijnlandse Boezemwaterbruggen in de N200. Met deze nieuwe tranche is een bedrag gemoeid van € 230 miljoen tot en met 2019. Het totale Programma Vervanging en Renovatie HWN 2014–2019 (inclusief programma Stalen Bruggen) bedraagt daarmee circa € 631 miljoen. De projecten zijn opgenomen in het MIRT Projectenboek 2015.

Hoofdvaarwegen

Op artikel 15 staan de budgetten die reeds zijn toegewezen aan het Programma voor Vervanging en Renovaties aan concrete objecten die in het MIRT Projectenboek inzichtelijk worden gemaakt. Op artikel 18 staat een reservering voor vaarwegen en wegen vooruitlopend op een nadere onderbouwing. Deze reservering wordt aangesproken als de opgave bekend is. Dit gebeurt in tranches. In deze begroting is geen extra tranche

aan het programma voor Vervanging en renovaties HVWN toegevoegd. Het totale Programma Vervanging en Renovatie HVWN 2014–2019 (inclusief NOMO AOV) bedraagt circa € 549 miljoen. De projecten zijn opgenomen in het MIRT Projectenboek 2015.

Hoofdwatersysteem

Op artikel 3 van het Deltafonds staan de budgetten die reeds zijn toegewezen aan het Programma voor Vervanging en Renovaties aan concrete objecten. Op dit artikel staat ook een reservering opgenomen in afwachting van onderbouwing. Deze reservering wordt aangesproken als de opgave bekend is. De opdrachtverlening hiervoor gebeurt in tranches.

In deze begroting is € 30 miljoen toegevoegd aan het budget voor de renovatie van de Sluis en Stuwcomplexen in de Neder-Rijn en de Lek. Hiermee is het budget in overeenstemming gebracht met de scope. Het totale Programma Vervanging en Renovatie voor het hoofdwatersysteem in de periode 2014–2019 bedraagt circa € 157 miljoen. De projecten zijn opgenomen in het MIRT Projectenboek 2015.

Reservering wegen, vaarwegen en water

Het in beeld brengen van de benodigde investeringen in vervanging of renovatie van kunstwerken op de Rijksinfrastructuur, is een continu proces. De behoefte aan vervanging en renovatie van kunstwerken en andere objecten van het hoofdwegennet, hoofdvaarwegennet en het hoofdwatersysteem wordt langs twee lijnen in beeld gebracht.

In de eerste plaats wordt op basis van ouderdom en ontwerplevensduur van kunstwerken globaal ingeschat in welk decennium vervanging of renovatie naar verwachting aan de orde zal zijn. Deze meer theoretische benadering wordt naast de resultaten van de uitgevoerde inspecties en nader onderzoek naar de toestand van de kunstwerken en andere objecten gelegd. Op basis van deze gegevens wordt het theoretische beeld verder verfijnd doordat een duidelijker beeld wordt verkregen waar op een termijn van ca. 5 tot 15 jaar vervanging of renovatie aan de orde zal zijn.

Vanuit het steeds scherper wordende beeld wordt dan vervolgens een concrete planning opgesteld van de objecten die naar verwachting binnen een termijn van 5 tot 8 jaar aan vervanging of renovatie toe zijn. Voor de vervanging of renovatie van deze objecten wordt dan de voorbereiding concreet ter hand genomen. Deze planning wordt elke 2 tot 3 jaar herijkt op basis van inspecties en onderzoeksresultaten.

Zoals toegezegd (Kamerstukken II, 2013/14, **33 930 A, nr. 5**) zal in de ontwerpbegroting 2016 een nadere onderbouwing opgenomen worden van de vervangingsopgave langs de hierboven geschetste lijn.

Bijlage 5. Lijst van afkortingen

BenO	Beheer en Onderhoud
BKL	Basiskustlijn
CPB	Centraal Planbureau
DBFM	Design, Build, Finance and Maintain
DF	Deltafonds
EHS	Ecologische Hoofdstructuur
EPK	Externe Productkosten
EZ	Ministerie van Economische Zaken
GIV	Geïntegreerde contractvormen
HWBP	Hoogwaterbeschermingsprogramma
HWBP-2	Tweede Hoogwaterbeschermingsprogramma
IBOI	Index voor de Bruto Overheidsinvesteringen
lenM	Ministerie van Infrastructuur en Milieu
IF	Infrastructuurfonds
KIRE	Kennisunit Infrastructuur en Ruimtelijke Economie
KRW	Kaderrichtlijn Water
MKS	Missiekritieke systemen
MIRT	Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport
nHWBP	nieuw Hoogwaterbeschermingsprogramma
NM	Natuurmonumenten
NURG	Nadere Uitwerking Rivierengebied
PKB	Planologische Kernbeslissing
PPS	Publiek-private samenwerking
RWS	Rijkswaterstaat
TBES	Toekomstbestendig Ecologisch Systeem
TTC	Tidal Test Centre
WB21	Waterbeheer 21 ^e eeuw
WGO	Wetgevingsoverleg
WVO	Wet Verontreiniging Oppervlaktewater